

SURSUM

7

tisíciletí křesťanských dějin, kdy lidé hledí do budoucnosti s obavami i nadějemi, vydali právě křesťané svědectví univerzalizmu, který charakterizoval svatého Vojtěcha a jehož společným jmenovatelem byl Ježíš Kristus se svou radostnou zvěstí o spáse? Záchraně nejen věčné, ale začínající už v čase, v tomto životě a uskutečnitelné jen skrze bourání vzájemných předsudků a přehrad, daných smutnými historickými zkušenostmi, poznamenanými vzájemnou nedůvěrou, často i nenávisť?

Tento svatovojtěšský odkaz "stavění mostů", vzájemné pomoci vystihli velmi dobře čeští poutníci 3. června 1979 v Hnězdně u příležitosti tehdejší návštěvy Svatého Otce v Polsku, kdy po papežově výzvě k vzájemnému brátrství národů střední Evropy, zvláště národů slovanských, rozvinuli transparent s nápisem: "Pamatuji, Otče, na své české děti!" Svatý Otec nápis uviděl, hlasitě přečetl a dodal: "Jak bych mohl nepamatovat! Už pro Doubravku, už pro svatého Vojtěcha a jeho i naše společné dědictví nemohu zapomenout." Potom pokračoval: "Copak Kristus nechce, copak Duch svatý to tak neřídí, aby papež Slovan teď v tomto čase neodhalil duchovní jednotu křesťanské Evropy, kterou tvoří dvě velké tradice: Západu a Východu? Ale skrze obě tyto tradice jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech, Otec našeho Pána Ježíše Krista. Ano, Kristus tak chce a Duch svatý tak působí, aby to bylo řečeno zde v Hnězdně, v Polsku, u ostatků svatého Vojtěcha, aby to bylo řečeno v époše helsinské konference, aby bylo zjevné, že Evropa má křesťanskou tradici a zůstane křesťanská! ..."

Tento velkolepý program reevangelizace Evropy jako naplnění svatovojtěšského odkazu, který spočívá významnou měrou na bedrech Polského papeže, ale též polských katolických křesťanů, předpokládá ovšem opravdové obrácení myslí a srdcí. Obrácení ztělesněné právě Vojtěchem jako výzva k mravní poctivosti a duchovní opravdovosti, nápravě celého životního způsobu a obnově celé společnosti ve smyslu nároků Kristova evangelia.

Závažnost tohoto poslání v duchu svatého Vojtěcha si uvědomují stále více i jeho krajané. Právě odtud vychází nyní duchovní iniciativa svatovojtěšské novény před oslavou vlastního milénia, jež má zároveň být quasi rekolekcemi před vstupem do třetího tisíciletí křesťanských dějin. Rekolekcemi, při nichž hlavním duchovním vůdcem je právě sv. Vojtěch, "stavitel mostů" k druhým ne vznešenými slovními formulacemi ani křečovitým podbízáním se, ale trvalou snahou o život podle Kristova evangelia, láskou prokázovanou všem bez rozdílu a odvážným svědectvím pravdě i za cenu osobních obětí.

Na tom se účastní i další čeští patronové, ať už v zemi narození a z tohoto národa vzešli nebo narození jinde z cizí krve, jejichž ostatky sem byly přineseny a v české půdě spočinuly. Každý rok milénia je věnován některému z těchto světců a patronů české země.

Rok 1988 je věnován blahoslavené Anežce Přemyslovně, velké dobroditelce nemocných a trpících, jež korespondovala se svatou Klárou a má lví podíl na zdomácnění františkánské spirituality v českých temích. Spolu se vzpomínkou na ni budou čeští katolíci mít na paměti všechny, kdo se zasvětili službě

nemocným a trpícím. Rok Anežky má upozornit na křesťanskou nauku o účtě k životu, což nese s sebou odpovědnost za mezilidské vztahy, životní prostředí a mír, zdravý rozvoj života jedince i společnosti a také křesťanskou alternativu komplexní péče o nemocné a strádající, jež nespolehá pouze na sociální péči státu, ale zdůrazňuje lidský, osobní přístup milujícího srdce k trpícím, jak ukazuje v dnešním světě matka Terezie z Kalkaty.

Rok 1989 se má stát rokem sv. Klementa Marie Hofbauera a Jana Nepomuka Neumanna, kněží a misionářů z 19. století. Zde je třeba zdůraznit víru v moderním světě, osvobození z pout falešných bohů a vyvážení technické civilizace důrazem na mravní a duchovní sféru života.

Následující rok 1990 by měl být věnován svatému Norbertovi a blahoslavenému Janu Sarkandrovi, kněží z úplně rozdílných časových období a různých kulturních prostředí. Norbert zakladatel premobstrátů v 11. století, nikdy v českých zemích nežil, pouze jeho ostatky sem byly přivezeny. Jan Sarkander nyproti tomu, ač rodem Polák, ale vychovaním Moravan, spojil svůj život plně s osudem této země. Tyto skutečnosti mají připomenout univerzalitu kněžské služby, která není a nesmí být závislá na nacionální, politické nebo jiné euforii, podmíněné dobou a prostředím. Vždycky má reprezentovat něco konstantního, nadčasového. K tomu kéž vede i harmonický životní styl, v němž mají být kněží příkladem.

V roce 1991 se ozve svým hlasem blahoslavená Zdislava Lemberková, matka a manželka ze 13. století, která duchem Evangelia dokázala posvětit manželský a rodinný život. Proto i rok 1991 bude rokem křesťanských rodičů a manželů, kteří si zde uvědomí svoji odpovědnost za ducha a styl rodinného života, v němž má být vedena péče o děti a jejich výchova, což předpokládá ovšem jasné vědomí katolické sexuální etiky a její realizaci.

Rok 1992 bude věnován svaté Ludmile, babičce a vychovatelce prvního patrona české země, svatého Václava v 10. století. Věřící vzpomenu rovněž všech křesťanských učitelů a vychovatelů a jejich poslání pečovat o výchovu a vzdělání jako všestrannou péči o vytváření osobnosti, zazní zde i myšlenka dialogu generací.

Sv. Jan Nepomucký zaujme první místo v kaleidoskopu světců v roce 1993, aby české katolické křesťany naučil pravdivosti svědectví v řeči a v celém životě, vedl k účtě ke svědomí a přesvědčení, jakož i k odvážné obraně proti bezpráví.

Hlavnímu patronu českého národa, sv. Václavu by měl být věnován rok 1994, jenž zároveň se má stát i rokem dobrých hospodářů české země, což implikuje odpovědnost křesťanů za veřejné dění, za národ a vlast, vede ke smyslu pro kvalitu práce a dobré vztahy na pracovišti, jakož i ke správnému vztahu k materiálním hodnotám.

Rok 1995 má vejít do novény jako rok svatého Prokopa, opata staroslovanského kláštera na Sázavě v 11. století, a spolu s ním i všech svatých řeholníků. Zde je třeba zdůraznit jednotu duchovní a tělesné kultury osobnosti a jejich vzájemnou vyváženost.

První zvěstovatelé evangelia velkého formátu, svatí Cyril a Metoděj z 9. století "přijdou ke slovu" v roce 1996 a připomenou křesťanům v českých zemích nutnost nebát se být ve svém prostředí zvěstovatelem Evangelia, což ovšem se má dít věrohodně a srozumitelně. Takové poslání však předpokládá život modlitby, který je nutno u českých křesťanů prohloubit.

Konečně rok 1997 by měl být vyvrcholením nově a zároveň branou ke vstupu do třetího tisíciletí křesťanských dějin, které někteří skeptikové už teď nazývají "postkřesťanskou érou". Svatý Vojtěch, jemuž je tento rok věnován, kéž ukáže Ježíše Krista jako Pána dějin a Otce budoucího věku, jehož poselství radostně zvěsti nikdy nezastará a bude aktuálním pro Čechy, Poláky, Němce, Maďary, ano pro celou Evropu, kterou nemůže zachránit nic jiného než na Evangelium založená civilizace lásky, o níž poslední papežové tolikrát a tak často hovoří.

/Slovo otce biskupa/

"Tato cesta počínající první nedělí adventní /29.11./ roku 1987 je inspirována evangeliem ... Má být cestou uzdravení, zpytování svědomí, smíření a zhojení starých jizev, zejména však poctivého hledání pravdy, vnitřního obrácení a prohloubení a načerpání nové mravní síly. ... Stěžejní myšlenkou tohoto prvního roku Desetiletí je SLUŽBA ŽIVOTU. V tomto roce bychom se měli zaměřit na křesťanské pojetí plnosti života /znovu ve světle Písma i tradice promeditovat pojmy věčný život, život podle Ducha a pod./, na naše možnosti obrany života proti jeho současnému ohrožení /spadají sem otázky odpovědnosti za mír mezi lidmi a národy, ale mír v rodinách a v každém lidském srdci, otázky obrany práv každého člověka od početí až do posledního dechu života, otázky ekologické odpovědnosti ap/. Chceme se v tomto roce zabývat mravními a duchovními aspekty služby nemocným a opuštěným včetně otázek lékařské etiky - a to ovšem nikoliv pouze akademicky, ale nejrozličnějšími způsoby praktické pomoci trpícím i těm, kdo o ně pečují. ...

/Z textů k Desetiletí obnovy/

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo
duchovní obnova v dějinách - duchovní obnova v dějinách
oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

H.M.Vicaire

DOMINIK - ČLOVĚK EVANGELIA

Když si vybavuji obraz svatého Dominika vytvářený dlouhými léty zacházení s prameny vyprávějícími jeho historii, stopami jeho cest, zanechanými ve vzpomínkách současníků, všímám si nejprve člověka intenzivní a neustálé modlitby.

Modlí se všude. Během cesty, v hodinách stanovených pro modlitbu upadá v ztišení, aby - jak říká svým druhům - "přemýšlel o našem Spasiteli". Někdy se zastaví a tráví chvíle na kolenou v lese, který mu dává inspiraci "bez obav z vyhlady velkých vlků, kteří přece často napadají lidi". Když uslyší zvon svolávající na oficiium v právě míjeném klášteře, spěchá připojit se ke zpívajícím mnichům. Stává se, že v nějaké velké svatyni, jako v Casters nebo Rocamadour, se modlí celý den nebo celou noc, nejednou až do stavu extáze. Ovšem modlí se především v klášteře; během mše svaté, kdy ho bratři vidí tak dojatého, že slzy kanou jedna za druhou; během oficia nebo raních bdění, která přes únavu nikdy neopouští, podepírá ospalé bratry a strhává k díkůvzdání Bohu; dokonce v refektáři u stolu.

Ale jeho povolání k modlitbě se uskutečňuje především v noční samotě kaple. Tráví tam celé noci, v Boloni neměl dokonce vlastní celu či vlastní lůžko. Chvějící se plamínek noční lampičky umožňuje bratru, který ho k vlastnímu prospěchu kradmo sleduje, pozorovat všechny fáze jeho modlitby. Způsobem charakteristickým pro Jižana - byl jím přece - provázejí Dominikovu modlitbu tělesná gesta a zvolání, které někdy přecházejí ve výkřiky. Hned stojí se zkříženými pažemi nebo vzpřímený k nebi jako šíp, hned v hluboké úkloně, pak zase ležící na zemi. Stává se, že zůstane dlouho v nehybnosti s rukama vztaženými vpřed, jakoby četl v knize; jeho tvář je uvolněná. Přemožen spánkem, klade hlavu na oltářní stupně; potom se znovu oddává modlitbě.

C o s e s t a n e s h ř í š n í k y ?

To je niť nesnadno přerušovaného rozhovoru s Mistrem, Kristem ukřižovaným. Setkává se s ním na stránkách Nového zákona, který nosí stále u sebe, ačkoliv ho zná téměř nazpaměť. Jeho důvěrná znalost posvátného textu je tak velká a obcování s evangelními postavami tak bezprostřední, že on sám žije plností evangelia. Se spolukanovníky v Osmě a později s bratry kazateli tvoří bratrský kroužek kolem Mistra a tím navazuje na shromáždění Dvanácti v jeruzalémské svatyni či ve Večeřadle. Podobně jako apoštolové, i oni se oddávají adoraci, vzdávání chvály a díkůčinění Otci, ale především se modlí za jiné

To je nejdůležitější známka modlitby svatého Dominika. I když se během nekonečných bdění modlí sám, nikdy se neizoluje od lidí. Jeho dialog s Kristem se vždycky vyznačuje starostí o duše, za něž Kristus položil svůj život: za věřící, duchovní i laiky, své bratry, za Židy a Saracény, kteří dlí v temnotách, "až k zatraceným z pekel, za něž prolévá mnoho slz". Bloudící, ti kteří vystavují svou duši nebezpečí záhuby, mají v jeho modlitbě zvláštní místo. Uprostřed noci doléhá někdy jeho křik až do dormitáře a budí bratry: "Pane, měj soucit se svým lidem, co se stane s hříšníky?"

S e t k á v á n í s b l i ž n í m

Onen obraz se prolíná s jiným: Dominik jde každý den na setkání s bližním. Nepředstavujme si však - zmatení jeho modlitbou a kajícím bděním - že je odpuzujícím poustevníkem, ztmaveným samotářem, zvyklým spíše přebývat uprostřed zvířat a skal než mezi lidmi. Naopak, nikdo neměl tolik smyslu pro bratrské společenství než on. Rád se setkává se svými druhy, bratry, sousedy, u nichž žebra o chléb pro komunitu, poutníky, nebo cestou táhnoucími tuláky, se studenty, které navštěvoval. S každým se cítí svobodně, pro každého nalézá slovo, které je třeba říci. Lidé milovali tu jeho přístupnost a bezprostřední prostotu. V pohledu na každou bídu se jeho obvykle příjemná tvář bleskurychle změnila. Především je milosrdný, dvakrát se chtěl prodat do otroctví - jednou aby vysvobodil z rukou Saracénů jednoho vězně a podruhé, aby zachránil člověka, jehož bída nebezpečně spojila s odpadlíky. Ještě širší je prostor jeho duchovního soucitu. Pro spásu duše bližního by dal více než svůj život: skrytě sní o dlouhém a krutém mučednictví, které se jeho středověké představivosti jeví ve vizi ubohého těla, oslepeného, postupně zbavovaného údů, pomalu umírajícího v tratolišti krve. Byly to kruté časy, kdy se ve jménu samotné spravedlnosti nešetřilo brutálností, ba přímo mučením.

Č l o v ě k d i a l o g u

Svatý Dominik je člověkem dialogu a bratrského společenství. Nejvíce se ho dotýká nedostatek kontaktu - bytí jen z jazykového hlediska - s těmi, s nimiž se v životě setkává. Rodák z Kastilie, postupně se učí mluvit všemi románskými dialekty jižní Francie, Lombardie, Toskánie. Více těžkostí má s lidmi ze Severu. Ale přesto, po jednodenní společné cestě s německými poutníky mezi Rocamadour a Orleansem natolik pochytí jejich jazyk, že je s to promluvit k nim slovo Boží. Avšak bolestnější se mu zdají lidská nedorozumění pramenící z rozdílu ve víře a v naději. Je třeba, aby našel kontakt, aby překonal rozdíly, odhalil hluboké společenství, které musí existovat mezi všemi lidmi, poněvadž Syn jediného Boha nás vyzval k jedné spáse. Zde se dotýkáme pramene jeho horlivosti v hledání duše bližního: je to vášnivá touha po spáse, čili v důsledku po lásce Boha. V lásce k Ježíši Spasiteli, která je cílem jeho námah a pramenem síly, nalézá také tajemství jednoty svého života v modlitbě a ve službě duším. Vystihl ho v poselství bratřím ve formuli úžasné hloubky: "Mluvte pouze

s Bohem nebo o Bohu." Nezávisle na slovech hledá setkání srdcí, fundamentální podněty života; o pravdu, kterou v sobě nosí, je ochoten podělit se s každým. Jednoho večera, během prvního pobytu v Toulouse, zůstal noclehem v hostinci. Při rozmluvě odhalil v hostinském kathara, a tak s ním celou noc diskutuje a nakonec ho obrací. Tak jedná v setkání s každou bídou, s každým utrpením bližního, před každou nepřítomností Boha. Nesmíří se s nemocí, snaží se ji účinně léčit.

S v ě t, k t e r ý p o t ř e b u j e s v ě t l o

Snad z tohoto důvodu svědčili současníci o Dominikovi, že je velkým utěшитelem? Ano, chápeme-li to tak, že útěcha pro něho není sentimentálním balzámem, sloužícím k ošetřování ran. Utěšit pro něho znamená posílit. Bere v ochranu, povznáší na duchu, dodává sílu, umožňuje návrat k Bohu. Dovede být také náročný. S předurčením si nezahrává. Bratři potvrzují přísnost, s jakou přikazoval zavádět ve svém řádu řeholi, ale dělal to způsobem, kterému nikdo nemohl oponovat. V okamžiku desorganizace se snažil nevměšovat se. Čekal na moment, ve kterém bude moci být přijat a pochopen. Například pokání uděloval tak dojímavým způsobem, že bylo přijímáno s nadšením, se štěstím z nalezení sama sebe v povolání pro Pána.

Jistě, kdyby býval zůstal navždy v katedrální kapitule v Osmě v rodné Kastilii, byl by jako věčné světlo u oltáře, které svítí a spaluje se; tichá lampička označující Kristovu přítomnost rozjasňující a ohřívající každého, kdo vstupuje do svatyně. Ale Pán nedovolil, aby zůstal pod kbelíkem. Otevřel před ním svět, jemuž bylo zapotřebí světla. Svět výjimečně dramatický.

Drama se odehrávalo ve Španělsku, hlavně v Kastilii zapletené do častých bojů se sousedními křesťanskými královstvími, ale ještě častěji se Saracény. Boj trvající pět set let vzplál znovu a skončil porážkou u Alcaros /1195/. Mnoho křesťanů v něm ztratilo svobodu a zahynuli jako poslední z otroků. Zakoušeli také ukrutné pohromy hladu, třeba tehdy, když Dominik dlel v Palencii a kvůli zaplacení částky na fond pro dům chudých rozprodal vše od nábytku až po pergamenové knihy s vlastními poznámkami. Ale hlavní drama se odehrávalo na jihu Francie. Tam se Dominik na konci čertných cest po Evropě r. 1206 zastavil a zapojil se tam do záležitosti papežského tažení proti Albigenům.

D r a m a J i h u

Všeobecně se mluví o sladkém životě a o lehkomyšlné lásce, které měly vládnout v těchto zemích. Zdá se, že někteří pokládají poezii za skutečnost. Kdyby to tak bylo doopravdy, bylo by těžké pochopit, proč tolik obyvatel té země mohla přitáhnout sekta katharů, kteří považovali viditelnou přirozenost, živé tělo, smyslnou lásku za zřejmé satanovo dílo s tím, že tyto skutečnosti bylo třeba nenávidět a přímo zavržovat. Skutečně během celého 12. století žila země nepřetržitým násilím a válkou a nesla její stigmata. ...

N e n á v i d ě n é v t ě l e n í

Jak jsme již řekli, nic nebylo pro svatého Dominika tak bolestné, jako nedostatek jednoty ve víře. Lkal nad tím v noční modlitbě až ke křiku, a za dne, aby obrátil ve víře na jedinou cestu spásy, byl připraven ke každé oběti, včetně oběti života. Jako obrovskou většinu lidí Západu, od věků zvyklých na život ve všeobecnosti a jednotě Církve - kde tvořili nepřijemnou, ale uznávanou výjimku pouze Židé a Saracéni, "ponevadž víra neuznává násilí" - ranil jeho srdce postoj lidí, kteří, ač se nazývali křesťany, volili oddálení od prvotního a autentického společenství a znevažovali je jménem Babylon nebo satanova svatyně. Sami pak, přesvědčení o tom, že vlastní pravdu proti všem, se nazývali "čistí" a "dokonalí". Není snad pravda absolutně jediná a univerzální stejně jako společenství křesťanů? Dominik byl hluboce přesvědčen, že nelze mít milost hlásání slova Kristova, neobdrží-li se pověření k hlásání od těch, jimž Kristus svěřil péči o stádo. Nebyl citlivý jenom na rozkol v jednomyslnosti, který působila schizmatická nauka, ale žil přesvědčením, že tak učit znamená riskovat opuštění cesty spásy a tím zatracení duše.

To byla základní inspirace, nejhlubší pocit sv. Dominika. Ne tedy bolestný pohled na napadanou a opuštěnou Matku Církve, ale vidění duší v nebezpečí záhuby. Zbytečné jsou pokusy o pochopení svatého Dominika, neznáme-li vševládný, stále přítomný neklid o spásu duší a dramatický prožitek lidského předurčení; zapomeneme-li na dva pocity, jimiž byl ovládán při dlouhých bděních: na něhyplnou lásku ke Spasiteli, jakož i bratrskou a milosrdnou otevřenost k bližnímu. Ten, jehož současníci viděli spalovaného neklidem o spásu lidí, který byl přesvědčen, že kříž je "jedinou nadějí spásy", nemohl lhostejně poslouchat kathaře, kteří místo opravdového křesťanství hlásali gnostickou doktrinu, podle níž není prostředkem spásy podíl na Kristově smrti a zmrtvýchvstání, nýbrž nenávist k tělu a stále dokonalejší odpoutávání od něj ve sledu dalších vtělení člověka. Doktrína nelidské askeze, podle níž kříž, křesťanské svátosti a v důsledku vtělení Slova nemají skutečnou sílu, nemohla podle přesvědčení svatého Dominika poskytnout spásu. Naopak vystavovala duši záhubě. Na její překonání napínal všechny síly a hlásal evangelium všemi dostupnými způsoby. Aby prolomil bariéry, které ho dělily od odpadlíků a také proto, aby je přiměl vyslechnout ho, přijal evangelní postoj a plně praktikoval apoštolský způsob života.

A p o š t o l s k ý ž i v o t

Nejen valdenští ale i kathaři se dostali v procesu zajišťování sběhu historických událostí - což se ostatně v dějinách gnoze často stává - pod vliv silného lidového hnutí, které ve 12. století zrodila gregoriánská reforma. Říkali o sobě a věřili tomu, že jsou opravdovými dědici prvních křesťanů. Ve svém hlásání se chtěli inspirovat velmi zřetelným vzorem: obrazem apoštolů, které Ježíš vysílá po dvou a kteří jdou naboso, kteří si nebrali s sebou stříbro ani zlati ani peníze a živili se po cestě vyžebranou potravou a hlásali království Boží. Ta Mistrem doporučená praxe se jim vnucovala tak

nedbýtně, že ji vyžadovali jako absolutní podmínku křesťanského vyučování.

Dominik je odedávna zahleděn na vzor apoštolů. Aniž by přijímal požadavky, které Albigenští kladli všem Kristovým služebníkům, přece v nich rozeznává pravdivé evangelní zrna. Tento vzor přejímá od prvního okamžiku vyučování v Languedoku. Dokumenty ho ukazují, jak jde bos s jedním druhem, radostný v přijímání pokání, kdy kameny nebo trny pokrývají nohy krví, jak od dveří ke dveřím žebře o chléb a nese s sebou pouze evangelium sv. Matouše a listy sv. Pavla; vždycky pohotově hlásat evangelium všemu stvoření. Tu praxi zachoval až do smrti. I své druhy učí této praxi, pro sebe a své bratry vytváří typ žebravého katolického kazatele. Tak se i život podle tohoto vzoru spojuje v jeho úmyslu s jiným rysem následování Dvanácti: s jednotou bratrského života, který nedávno praktikoval, k němuž mu sloužilo za vzor rovněž kolegium Dvanácti. "Měli jedno srdce a jednu duši", "nic z toho, co měli, nenazývali svým, neboť všechno měli společné", "velká milost byla nad nimi nade všemi" - to vše umožňovalo apoštolům s velkou silou vydávat svědectví zmrtvýchvstalému Kristu. Jakou citlivost pro evangelium lze vycítit v portrétu kazatelů, který načrtává Dominik kvůli udání směru svým bratrům v prvních Stanovách řádu z r. 1220:

"Když mají bratři za účelem výuky (pustit klášter, dostanou od převora společníka, který bude přiměřeně respektovat jejich návyky a důstojnost. Po obdržení požehnání vyrazí a všude se budou chovat jako lidé tíhnoucí ke spáse své a bližních, zcela dokonale v duchu víry, jako lidé evangelia, kteří jdou ve stopách Spasitele, mezi sebou nebo s bližními mluví pouze s Bohem nebo o Bohu a vyhýbají se podezřelé společnosti."

H l á s á n í e v a n g e l i a

Tak bohatý je ideál života, který přijal zakladatel od r. 1206 pro sebe a který jako inspirační motiv svěřil od r. 1215 kazatelům v Toulouse. Právě on dodá Dominikově činnosti a dílu, které vytvořil, rozhodný charakter.

Nejprve právě o té činnosti. Po zavraždění svého legáta v březnu 1208 organizoval Inocenc III křížovou výpravu proti Albigenským. V tomu věnovaných listech neopomíjel papež problémem hlavního účelu díla, totiž získání jižních odštěpenců pomocí kazatelských misí. Připomínal všem, kteří byli odpovědní za církev, nutnost - větší než kdykoliv jindy - "věnovat se beze zbytku námahám, směřujícím k vypuzení heretické úchylnky, posílení katolické víry, vykořenění hříchu a zasévání ctnosti."

Jak vidíme, jednalo se o biskupskou, dogmatickou a mravní výuku v celém jejím rozsahu. Dominik se zasvěcuje výlučně tomuto úkolu prostého kazatelství. Jiní kazatelé se zanedlouho dají od legátů lákat ke hlásání křížové výpravy a k získávání žoldnéřů. Dominik zůstane věrný svému čistě duchovnímu povolání, zastupuje biskupy v jejich činnostech vyučování a náboženské výchovy. O sedm let později, v okamžiku, kdy shromáždil v Toulouse první skupinu, bude prosit a z příkazu

biskupa obdržel pro své bratry tento úkol: "vykořenit heretické úchyly, odstranovat hřích a vštěpovat lidem zdravou morálku.

Aby získal potvrzení od papeže, jede Dominik koncem roku 1214 na IV. lateránský koncil a snaží se o "potvrzení řádu, který by se nazýval a který by i byl řádem bratří kazatelů." Skutečně toto pověření dostává 22. prosince 1216. Mezi rokem 1218 a hodinou Dominikovy smrti určí papež ve stovce bul podstatu řádu bratří "žijících v dobrovolném ponižení chudoby" a "předurčených výlučně k hlásání slova Božího".

Až na konec světa

Takto vešel Dominik ve službu Slova bolestnou zkušeností setkání s Albigeny. Od začátku tu službu rozšířil, aby do ní zahrnul celek úkolů náboženské a mravní výuky, patřící biskupům. Nejprve to dělal sám, potom skrze řád. V r. 1217 nalézá ještě širší způsob otevření, ne natolik v předmětu činnosti dominikánů, jako v problému zdokonalování té činnosti. Ještě po založení Řádu kazatelů pracoval Dominik na velmi omezeném teritoriu: diecéze Toulouse a přilehlé: Carcassonne, Couserans, Albi. Navzdory vrchnosti opouští v polovině roku 1217 teritorium své prvotní činnosti a vrací většinu svých bratří do Toulouse. Postupně je rozptyluje, posílá dvě nejpočetnější skupiny do Paříže a Boloně, na dvě první evropské univerzity, to znamená do dvou univerzálních středisek vyzařování práva a katolické pravdy. Než o čtyři roky později Dominik umře, vychová stovky bratří kazatelů, seskupených v pětadvaceti klášterech na teritoriu pěti založených provincií nebo ve skupinách vyslaných na sever /Polsko, Skandinávie/, na východ /Uhry a kumánské země/ nebo na Blízký Východ. Bratři tedy budou misionáři, teology, zpovědníky, rádci a reformátoři a chtěli jim svěřit ještě jiné úkoly /na začátku se ještě neobjevil problém biskupů a inkvizitorů/ - především však budou kazateli zasvěcenými evangelizací podle vzoru apoštolů. Jejich život je naplněn studiem posvátných pravd, společnou nebo osobní modlitbou a jednomyslným společenstvím v žebravé chudobě.

Specifická svatost svatého Dominika: evangelní instinkt, který převzal jak od prostředí, tak od své doby, všeobecné potřeby Církve mu umožnili vytříbit vedomí a vyznačily zásadní perspektivu pro založení Řádu kazatelů. Dílo pak dále vyzařuje apoštolské rysy zakladatele.

Stín vržený úřadem inkvizice, kterým byli pověřeni Církví někteří Dominikovi synové dvanáct let po jeho smrti, tyto rysy v očích některých lidí zdeformoval. Žádný z pravdivých dokumentů tuto deformaci neodůvodňuje. Naopak, rýsují obraz kazatele, který činí vše, aby přesvědčil a usmířil. Všechny bezprostřední prameny jeho historie, vyprávění Jordána Saského a výpovědi svědků jeho života v Langvedoku či v Boloni ukazují "člověka evangelia", který nosil v srdci udivující, přímo neuvěřitelnou touhu po spáse všech lidí. Svatý Dominik zůstal až do konce ve všem věrný slovům svého duchovního otce, biskupa Diega z Osmy, jehož rozhodnutí mu jistého

dne v Montpellier ukázalo životní povolání: "Hlásat s celou horlivostí, zanechat všech jiných prostředků." Ještě rok před smrtí uzná za nutné to připomenout bratřím a vkládá do záhlaví svých Konstitucí:

"Poněvadž musíme pamatovat, že Řád byl od počátku ustanoven pro kázání a spásu duší, musí nás naše studia, když se jim horlivě a s veškerým úsilím oddáme, učinit schopnými k přinášení užitku duším bližních."

/Převzato z La Vie Spirituelle, 48 /1966/ Aout-Septembre 1966, s. 129-142, v překladu mírně kráceno/

CHARISMATICKÁ MODLITBA VE STŘEDOVĚKU

: Hnutí charismatické obnovy se v současné Církvi nabízí :
: jako cesta probuzení a oživení duchovního života. Duch :
: svatý obdarovával Církev ve všech dobách. Několik výnat- :
: ků z knihy H.M.Vicaira přístupné v polském překladu pod :
: názvem Dominik i jego bracia Kaznodzieje, W drodze, Kra- :
: kov, 1986 má přiblížit dějiny této podoby duchovní obno- :
: vy současnému čtenáři. /Poznámka redakce/ :

Nynější rozvoj skupin charismatické modlitby, v němž, jak se zdá, ožívají formy modlitby prvotní Církve, nutí k zamyšlení, zda středověká Církev také znala takový jev. ... I ve středověku se dost často setkáváme se skupinami, ba dokonce masami oživenými náboženským vzrušením vymezeným jako charismatické. Lze si tedy položit otázku, zda jejich modlitba byla také charismatická. ... Přirozeně je velmi nesnadné rozlišit, co je v těch modlitbách a pohnutích skutečně charismatické a co ne. Zdá se, že před provedením hlubší analýzy nějakého jevu, který má být uznán za charismatický, by bylo třeba, aby měl tyto čtyři známky:

- byl náhlý a mimoracionální
- vnitřně probouzel
- byl přijímán jako dar Boží a zřejmá milost
- podněcoval člověka k spásnému jednání.

Koncem 10. století se na Západě začala objevovat lidová hnutí širokého rozsahu. ... V hnutích, která dále prozkoumáme, je náboženská motivace nejen výrazná, ale přímo zásadní. Přitom všechna mají ony čtyři známky.

1. Středověká charismatická hnutí na Západě

a/ Hnutí Božího míru

I když iniciativa hnutí míru koncem 10. století náležela biskupům, opatům a jiným duchovním Akvitánie, když "začali shromážďovat lidi na masových shromážděních, na něž byly přinášeny ostatky svatých, hodně relikviářů naplněných svatými relikviemi", přece mu účinnost dodala nadšená odpověď laiků, bezprostředně zúčastněných na zázračných událostech. "Velcí

páni, lidé středního i nízkého stavu tam pospíchali plni radosti, jednomyslně připraveni vykonat vše, co by jim bylo doporučeno pastýří Církve. Hlas z nebe promlouvající k lidu by to neučinil lépe. ... Nesčetný počet nemocných získal zdraví na shromážděních, kde přebývalo tolik světců. ... Tyto divy probouzely tak veliké nadšení, že biskupové zdvíhali k nebi své pastorály a všichni přítomní vztahovali ruce k Bohu a jednomyslně volali: "Mír! Mír! Mír!" Viděli v tom znamení definitivní smlouvy a závazku, který je spojuje s Bohem ... Kromě toho se téhož roku obilí, víno a jiné plodiny země urodily v takové hojnosti, že podobné množství nebylo možné očekávat pět následujících let. Bylo to jako za starých časů velkých mojžíšských jubileí." /R.Glaber: Histoires/ ...

b/ Budování svatyně od r. 1145

V roce 1145 v Chartres, ale později v celé Francii, Normandii a v mnoha jiných krajinách křesťanského Západu, se spontánně shromažďovaly skupiny obyvatel, ale někdy i celé místní obyvatelstvo, aby pracovaly na výstavbě kostelů, zvláště mariánských svatyní. Při pozemních pracích se tahaly vozíky s materiálem v atmosféře modlitby, pokání a zázraků. Vody řek ustupovaly, aby udělaly místo stavebníkům; nemocným, němým a šíleným se vracelo zdraví. "Na výzvu kněží hlásajících mír tam vyhasínají nenávisti, mizí nesváry, promíjejí se dluhy, obnovují se duchovní vazby. A jestliže kdokoliv vězel ve zlu do té míry, že nechtěl odpustit tomu, kdo se proti němu provinil, ani poslechnout napomínání kněze, byl jeho dar okamžitě vyhozen z vozíku jako nečistý a on sám byl hanebně vyloučen ze svatého společenství lidí." /Relatio de miraculis B. Mariæ/ Po soumraku tvořily vozíky osvětlené svícemi po celou noc duchovní kruh kolem svatyně. Za zpěvu hymnů a kantik kónala Boží armáda svá bdění.

c/ "Pauperes Christi" a putovní kazatelství

Zde je řeč o věřících, kteří obrácení putujícím kazatelem z Francie na počátku 12. století se s ním okamžitě spojují a pospíchají za ním v chudobě, aby se nadále mohli život jeho slovem. Robert z Arbrissel a jeho následovníci jsou příkladem putujících kazatelů, za nimiž pospíchají opravdové zástupy. "Začal přeměřovat země, provincie a zasévat Boží slovo na křižovatkách cest a veřejných prostranstvích. V krátkém čase se k němu připojil velký zástup lidí obou pohlaví, neboť se neodvážil odehnat nikoho, kdo tíhnul k Bohu. Neměl pak dokonce ani kde složit hlavu, poněvadž, aby mohl putovat s sebou, bez hole a brašny, nestál o stálé místo pobytu. ... Zástup posluchačů, pohnut jeho slovy ke kajícím a k hříchy, neustále rostl, až se stal nesčetným. Nechtěl je nazývat jinak, než pouze Kristovými chudými." /J.Gonnet aj.: Vaudois, Languedociens et Pauvres Catholiques, 1967/ ...

d/ Hnutí Aleluja z roku 1233

Široké a mocné lidové hnutí, jehož náhlý a nakažlivý charakter udivuje současníky, ona "zbožnost Bratří Kazatelů", jak ji nazývají Annales Parmenses, byla ve skutečnosti ovocem

dvaceti let kazatelství žebrových řádů, dominikánů a frontiš-
kánů. Tak o něm píše františkán Alimbene z Parmy: "/Hnutí/ Ale-
luja začalo v době, kdy podestou v Reggio byl Giliolus de
Gente. Byl to čas ... ticha a míru ... veselí a útěchy, vnitř-
ní radosti a nadšení, Laudes a Jubilus. Tehdy bylo možné sly-
šet, jak zpěvem chválili Boha rytíř i obyčejný voják, měšťan i
sedlák, chlapci i děvčata, starouškové i nejmladší. Takovou
zbožnost bylo vidět ve všech městech Itálie. Ve velkých skupi-
nách přicházeli ze vsí do měst ... a všichni zpívali Boží slo-
va /voces Dei/, ne slova lidská ... drželi v rukou palmy a za-
palené svíce. Ráno v poledne a večer byla kázání. Shromáždova-
li se v kostelích i na náměstích, vztahovali ruce k Bohu, aby
byl chválen a oslavován na věky. A tu modlitbu chval nebylo
možné zastavit, tak byli všichni zpiti láskou k Bohu. Štastní
ti, kteří mohou ještě vroucněji velebit a oslavovat Boha. ...
Lze se tomu divit? Opili se vínem lahodnosti Ducha Božího, kte-
rý tomu, kdo je okusil, činil mdlým vše, co je jenom tělo. To
vše jsem viděl na vlastní oči." Na veřejných shromážděních ve
prospěch míru docházelo k aktům smíření, byly zlepšovány měst-
ské stanovy, někteří se odříkali bludů, docházelo k masovým
obrácením.

Určitě víme, že všechna ta hnutí velmi často užívala
vlastní způsob modlitby, podobně jako si volila nějaký šat či
vlastní způsob života. Nicméně však pod vlivem náboženství pů-
sobící zástupy - vyloučíme-li hnutí Aleluja - nekladly důraz
na vlastní formu modlitby, či na modlitbu samotnou vůbec. Po-
city, které je spojovaly, byly strach, lítost, dobrá vůle, ale
především naděje. Velmi často to bylo vzrušující očekávání na
nejvyšší a blízký dar Boží: mír, osvobození Kristova hrobu,
spásu vlastní a bližního, příchod Ducha svatého, vykoupení
zločinů světa, vysvobození od všeobecné záhuby.

Všeobecnou odpovědí na ten sjednocující pocit byla přede-
vším změna života, osobní obrácení, všeobecné smíření, zasvě-
cení se milosrdenství, vstupování do klášterů, oddání se e-
vangeliu. Praktickým projevem obrácení byl obvykle nějaký cha-
rakteristický akt: přísaha míru, křížová výprava, kazatelství,
stavební práce, smíření, bičování, chudý život v žebrotě. Ovšem
modlitba, spolu s láskou ke Kristu, která byla základem tako-
vého způsobu života, měla v této praxi své místo. ...

Některé z těch modliteb pocházely od kléru nebo mnichů,
byly to tedy modlitby liturgické, opřené o recitaci žalmů. ...
Zdrojem společné modlitby laiků byla také liturgie. ... Laici
ke svým modlitbám přidávali střelné modlitby a aklamace na
způsob litaní, ale také nesčetněkrát opakované Aleluja, podle
kterého dostalo název hnutí z r. 1233. ...

Společná modlitba zástupů spojených s charismatickým hnu-
tím zachovala celkem objektivní, jasný, obrazný charakter. To
je velmi vzdáleno od některých tajemných zjevení Ducha svatého
v korintské obci v dobách apoštola Pavla. Výjimkou jsou některé
motivy hnutí Aleluja.

2. Charismatické aspekty spirituality modlitby ve středověku

a/ Východ

Zde budeme hovořit o kontemplativní a osobní modlitbě. Nebudeme se zde moci obejít bez velmi krátkého pohledu na Východ, na mnichy, ale zvláště na eremity /poustevníky/. V prostředí poustevníků byla živá tisíciletá tradice kontemplanace, která se nakonec se samotným eremitismem ztotožnila. Říkává se jí hesychasmus. Hesychastická modlitba sama o sobě samozřejmě není charismatická, ale je třeba se o ní zmínit. ...

Hesychasmus chce dovést kontemplujícího ke klidu skrze "svatou indiferenci", stálou vnitřní soustředěnost, zachování vždy střízlivého vědomí a pamatování na Boha.

Svatý Jan Klimak /7. století/ ve svém duchovním díle Žebřík ráje, které získalo neobyčejnou popularitu, shrnuje celkový postoj hesychasmu takto: "Hesychia - to je neustálá adorace v Boží přítomnosti. Nechť se aktivní pamatování na Ježíše spojí s tvým dýcháním a tehdy poznáš užitečnost toho, co se nazývá hesychia."

Svatý Šimon Nový Teolog /+ 1022/ byl mnichem proslulého kláštera Studion v Konstantinopoli. O něco později, než naplnil běh života v poustevně sv. Marianny, byl igumenem /představeným - pozn. překl./ kláštera sv. Mammase z Xyrokerke, filiální komunity Studionu. Ještě jako mladý světský člověk vstoupil pod vlivem jistého mnicha, jehož jméno potom přijal, na cestu očišťování svého srdce a rozumu stálým a radostným pamatováním na Boží přítomnost. "Každý večer tekly z jeho očí slzy, neustále poklekal a recitoval modlitby k Matce Boží se vzlykáním a slzami. Tak jako by tam byl Pán tělesně přítomen, padal k jeho neposkvrněným nohám a jako slepec ho prosil, aby se nad ním slitoval a udělil světlo očím jeho duše." /Syméon, Catéchèses, t. 1, Paris 1964/.

Otrásl jím náboženský prožitek, který rozhodl o jeho životě: "Jednoho dne tedy stál a více v duchu než ústy říkal: 'Ó, Bože, smiluj se na mě mnou, hříšníkem!', když náhle nad ním zablesklo mohutné Boží světlo a zcela zaplnilo to místo. Mládenec nevěděl, je-li ještě v domě či nalézal-li se vůbec pod střechou. Poněvadž odevšad viděl pouze světlo, ani nevěděl, zda se jeho nohy dotýkají země. Nic z toho, co se týká lidí a bytostí obdařených tělem, tenkrát nezaměstnávalo jeho mysl; celý totiž přebýval v nemateriálním světle a zdálo se mu, že sám se stal světlem. Zapomínaje na celý svět, v nevy-slovitelné radosti a povznesení tonul v slzách. Tehdy se jeho rozum povznesl až k nebi a odhalil jiné světlo, jasnější než to, v němž se nalézal." /tamtéž/

Všímněme si tu několika prvků. Především užití "Ježíšovy modlitby" /"Ó, Bože, smiluj se na mě mnou, hříšníkem!"/ Z druhé strany bije do očí náhlá povaha tohoto prožitku. Dále objevení se Božího daru, jímž je světlo. Nakonec jiný dar, dar slz, který je provázen nevýslovnou radostí. Z toho prožitku se vyvozuje forma kontemplativního života, které se oddával Nový Teolog a kterou odkázal svým mnichům.

Skrze kající účast na Kristově kříži, skrze očišťování zvyků a srdce, skrze milosrdenství pro bližní se člověk připravoval na přijetí Božího daru, toho daru, který tak vroucně očekával od Ducha svatého. Přivolával ho vyslovováním jeho jmen, opakovaných s takovou vroucností, jako v mystické modlitbě, která otevírá knihu Hymnů:

"Přijď, opravdové světlo. Přijď živote věčný. Přijď, skryté tajemství. Přijď, poklade nepojmenovatelný. Přijď, nevyslovitelná skutečnost. Přijď, nepochopitelná osoba. Přijď štěstí bez konce. Přijď, světlo nezapačující. Přijď, neomylná naděje všech, kdo mají být spaseni. Přijď, probuzení spících. Přijď, zmrtvýchvstání zemřelých. Přijď, ó, mocný, který vše tvoříš, přetváříš a měníš svou vůlí. Přijď, ó, neviditelný, nepohnutelný, nenahmatatelný. Přijď ty, který jsi neměnný a v každém okamžiku se úplně proměňuješ. Přijď, ó, milované a všude vyslovované Jméno. Přijď, věčná radost. Přijď ty, po němž toužila a touží moje bídná duše. Přijď, Jediný, ke mně samému, vždyť vidíš, že jsem sám. Přijď ty, jenž jsi se stal mou touhou. Přijď můj dechu a můj živote. Přijď, útěcho mé bídné duše. Přijď, má radost a má slávo, má rozkoš bez konce."

Působení ucha svatého uskutečňuje v člověku opravdové zmrtvýchvstání. "Neboť skrze Ducha svatého se uskutečňuje zmrtvýchvstání všech, ale nemluvím o zmrtvýchvstání těl ... nýbrž o tom, které se koná v zemřelých duších. Duchovní znovuzrození a zmrtvýchvstání na duchovní způsob, jaké dáváten, jenž jednou provždy zemřel a vstal z mrtvých ... a spolu se sebou vzbudil z mrtvých duše zemřelé s ním skrze vůli a víru. Dokonal to skrze svého Nejvyššího Ducha, počínaje tím, co je tu na zemi, a obdařil je královstvím nebeským." /Catecheses/

Metanoia /druhé obrácení/ se uskutečňuje díky "lítosti". "Ona je totiž Božím ohněm, který drtí hory a skály a spojuje je do tvaru rajske budovy, proměňuje duše, které ji přijímají." /tamtéž/ ...

Slzy očišťují srdce a působí smazání největších hříchů. Tehdy duše dozrává útěchu Ducha Božího. Zavlažují ji prameny sladké lítosti a v duchovním smyslu ji každodenně napájejí. Sídlí v ní mnoho plodů Ducha. ...

Všimněme si překvapující a rychlý příchod Božího daru: když "se duše namáhá v hledání", dar sám přichází a nalézá ji. Podobně vytoužené osvícení - "jasná kontemplace". Všimněme si náhlou proměnu pod vlivem daru lítosti - duše se mění jako tavící se hora kovu. Nakonec zdůrazněme úzké spojení slz s lítostí. Posuzování Ducha svatého jako daru je tu významné. Poukazuje na to, že se jedná o charismatickou modlitbu.

Taková modlitba se praktikuje nejen v poustevnickém životě, ale také v monastickém společenství. Může tedy být modlitbou společenství.

b/ Západ

Vliv heschasmu na Západ je zvláště od 10. století nepochybný. Nicméně jeho podstatné elementy jsou přítomny také v domácí tradici Západu. Bylo tam vroucí hledání daru Božího, daného Duchem svatým, přípravy na přijetí toho daru očišťováním srdce a skutky milosrdenství, objevení se toho daru skrze náhlý příliv lítosti.

Tato tradice je na nějaké zvláštní doktríně nezávislá a neomezuje se na vybranou skupinu. Je společným darem celé západní kontemplativní tradice, do níž vnáší specifický vklad. Je možno ji nazvat "tradicí lítosti a slz". Jejím zdrojem je bohaté patristické dědictví, plod meditace biblických textů, ale zvláště žalmů. Je definována dvěma zásadními činiteli: lítostí, která - jak jsme už uvedli - znamená svérázné vnitřní utrpení a skrze slzy, které jsou vnějším projevem vnitřní skutečnosti. ...

O lítosti slz, kterou v srdcích rozlévá Duch svatý jako milosrdenství, předal středověku mnoho upřesnění Kassián. Je třeba rozlišit pět typů té lítosti:

- slzy vyvolané vzpomínkou na hříchy,
- slzy zrozené ze strachu před peklem a z pomyšlení na soud,
- slzy plynoucí z nazírání věcí věčných a z touhy po nebi,
- slzy pod vlivem bolesti, vyvolané zatvřelostí bližního v hříších,
- slzy, které vytlačuje křivda na spravedlivém nebo strach před světem. ...

Lítost slz, říká Petr de Celles, obnovuje nezdravou duši, tiší utrpení ... zahlazuje všemožné hříchy. Drtí tvrdost našich srdcí. Usmiřuje hněv Soudce, vyvádí potoky vod z kamene. Zjemňuje drsnost, zaobluje hrany. Zavodňuje úhor, napájí, co je neúrodné, smývá špínu. Působí, že ošklivost se stává krásou, křísí to, co je mrtvé, otevírá, co je zamčeno." ... Slzy jsou jakoby "druhý křest". Samy o sobě tvoří také opravdovou modlitbu. Vyjadřují náš pocit vyhnanství a touhu po věčnosti. Nezpíváme snad dodnes v Salve Regina "lkažice a plačice v tomto slzavém údolí"?

Je snad třeba ještě více zdůrazňovat charismatickou povahu, kterou oni pro duchovnělé mužové připisovali lítosti slz? Vždyť splňuje všechna kritéria, která jsme jmenovali na počátku této studie: je svobodným darem Ducha svatého, který přichází náhle, přináší radost a okamžité obrácení srdce.

Můžeme si představit, jaké nadšení může v křesťanu vyvolat jistota poznání Božích plánů, získaná skrze znamení slz. Ve středověku byla ovšem tato praxe všeobecná nejen mezi pro duchovnělémi mnichy, leč i mezi zástupy věřících, jak laiků, tak i duchovních.

Na zakončení bude dobré ukázat její působení na několika konkrétních příkladech, ... které pocházejí ze Životů bratří, napsaných dominikánem Gerardem de Frachet v polovině 13. století.

Jeden z bratří měl ve zvyku trvat na modlitbě, pokud nezískal nějakou milost. "Proto mohl každé noci usnout teprve tehdy, když se vyplakal do slz."

Mnoho jiných si po kompletáři zvyklo navštěvovat oltáře světců a tam "vydobývali z hloubi srdce takové potoky slz, že lidé přecházející kolem kostela se mohli domnívat, že slyší pohřební lamentace.

Když v roce 1230 magistr Jordán vyhledával na kapitule v Paříži dobrovolníky do Svaté Země, všichni nebo téměř všichni bratři přítomní na kapitule se "s pláčem a slzami" slibovali. ...

Slzy musely mít vliv rovněž na základní rozhodnutí týkající se života a spásy, ale především na záležitosti řeholních povolání. Neočekávaná setkání, verš žalmu během officia. či text bible naslepo otevřený dýkou, píseň uslyšená na ulici, ztráta iluzí, sen, to vše mohlo vyvolat náhlý příval slz, mohlo proměnit srdce a vést k dlouho odkládanému rozhodnutí. ...

Je pozoruhodné, že tyto poryvy nejsou vlastní pouze jednomu historickému období či jedné skupině, leč až do současných dějin Církve stále provázejí křesťanskou modlitbu na Západě. Mohou je zakusit laici i duchovní, lidé prostí i vzdělání. Mohou provázet každou formu modlitby - liturgickou, meditativní, citovou i vlitou. V křesťanské modlitbě středověku tak náchylné k intelektualismu nebo naopak, k přehnanému verbalismu, umožňovala lítost slz, aby došlo ke slovu to, co je nadrozumové: působení Ducha svatého a poryvy srdce.

př.: M.

F.P.Sonntag

HIERONYMUS SAVONAROLA

: Autor představuje jeden z dějinných pokusů o duchovní :
: obnovu. Přejímáme text v mírně zkrácené verzi. Příleži- :
: tostí nám je vedle počínajícího desítiletí obnovy i :
: letošní 490. výročí upálení G. Savonaroly. :

Kláster svatého Dominika v Bologni byl jedním z nejslavnějších klášterů v 15. století v Itálii. Zde Dominik zemřel, zde byl pochován. Mniši v klášteře byli horliví a žili přísně podle pravidel; vyznali se dobře ve vědách.

27. dubna 1475 klečel mladý student medicíny z Ferrary před Jiřím z Vercelli, převorem tohoto kláštera. Na otázku: "Co žádáš?" odpověděl mladý muž: "Milosrdenství Boží a vaše." Převor ho vyzval, aby povstal a odpověděl: "Pán, který dal počátek, dej i dokonání." Mladý medik a ostatní uchazeči odložili světský šat a přijali bílý šat sv. Dominika, obdrželi škapulíř a kapuci a byli oblečeni do černého pláště.

Že se mladý muž zřekne všech možností úspěšného života ve světě, vzdá se splnění lidské lásky, zbaví se všeho majetku, vzdá se svobody, aby se ve společnosti stejně smýšlejících odevzdal do nedělitelné služby Bohu, není v tomto století nic mimořádného. Ale asi sotva kdo přinesl ryzejší smýšlení, žhavější odevzdanost, radikálnější vůli dát Bohu neposkvrněné mládí v řeholním povolání jako tento mladý student.

25. května 1498 je ve Florencii pozdvižení. Je vigilie svátku Nanebevstoupení Páně. Poštvaný lid povykuje ulicemi a shromažďuje se na náměstí Signorie. Zde se nad kypícími masami lidu zdvihá hrozivá šibenice. Visí z ní tři provazy a tři řetězy. U paty šibenice jsou narovnána polena. Před ležením, obklíčení řvoucí luzou, stojí muži odsouzení k smrti. Jsou to tři mniši. Kráčejí k popravě přes most s ostrými hroty. Oba první zanotují Te Deum. Poslední jde mlčky. Je to ten, který před 23 roky přijal v klášteře sv. Dominika v Bologni řeholní šat. Před několika minutami mu byl stržen s těla. Ted zde stojí oblečený jen v košili. Je to Jeroným Savonarola. ...

Dvacet tři roky nosil šat sv. Dominika, dvacet tři roky žil věrně podle řehole, dvacet tři roky se pokoušel reformovat svou klášterní rodinu, snažil se aby v Církvi opět probudil k životu ducha prvních dob a přivedl obyvatele svého města Florencie v duchu Ježíše Krista do šťastnějšího života. A takový je konec - šibenice, hanba, potupa! Jeho popel vhodili do Arna. Tedy ztroskotanec? Jak se to mohlo stát? Kdo je tento muž?

Jeroným Savonarola pocházel z Ferrary. Zde se 1. září narodil a 4. října byl pokřtěn. Jeho otec Mikuláš, penězoměnec a kupec, si vzal za manželku Helenu Bonacorsi, dceru malíře. ... Osobnost, která ovládala rodinu, která se stala rozhodující pro vzdělání a utváření mladého Girolama, byl dědeček Michal. Savonarola byl až do svého šestnáctého roku pod dědečkovým vlivem, on vytvářel jeho charakter a formoval jeho duševní vývoj. Magister Michal byl muž ryzí zbožnosti a vážného chápání života. Ve svých spisech ještě po smrti mluvil k svému vnuku. Dědeček vložil svému vnuku do srdce lásku k Písmu svatému a k Otcům. Probudil v něm již v mladých letech odmítavý postoj k dvorskému životu, vzbudil v něm odpor proti počínání zkažené společnosti a roznítil v něm horlivost pro reformu kléru a Církve.

Girolamo dostal dobré humanitní vzdělání. Později, když byl vylíčen jako nevědomý hanobitel klasických studií, hájil se hrdě: "I já jsem poznal školy básníků a množství neplodného veršování, i má ruka pocítila rákosku. Ale Boží láska mi otevřela oči, že jsem tyto kraje opustil, abych ochutnal sladké plody Církve." V sedmnácti letech začal studovat na univerzitě. Jak bylo tehdy zvykem, studoval filozofii na fakultě artistické, pak začal se studiem mediciny. Pro volbu povolání byl asi rozhodující dědečkův vzor. ... Během svých filozofických studií hltal nejdříve spisy Platonovy, brzy se ale oddal dílu Aristotelovu. Pak objevil Tomáše Akvinského, na kterém pak lpěl s obzvláštní láskou. Po skončení filozofických studií získal hodnost magister artium a začal studovat medicínu. Medicina ho upoutala. Později jako kazatel rád používal lékařských výrazů. Objevil ale také krásu básnictví. Petrarca ho nadchl, jeho první básnické pokusy jsou ještě pod vlivem Petrarcovým. Také se v tuto dobu naučil hře na loutnu. V jeho srdci rozkvétá první láska. Dům jeho otce sousedí s palácem Strozziů. Stroziové byli z Florencie vypuzeni Medicejskými. Roberto Strozzi měl dceru Leodamii a pro tu se nadchlo srdce mladého studenta. Jsa vážně založen a proti

každému zahrávání, požádal děvče jednoho dne, aby se stalo jeho ženou. Byl pyšně a studeně odmítnut.

Hluboce cítící mladý muž těžce nese odmítnutí. Tím více se nyní oddává otázkám věčnosti. Velká otázka lidstva o jeho odkud a kam, o účelu lidského bytí mu už nedá pokoje; lékařské problémy ustupují do pozadí. Stále jasněji a naléhavěji mu vystává otázka o jeho spáse. Aristoteles a Tomáš Akvinský už z jeho srdce vytlačili lékařské autory, Galena a Avicenu.

V těchto letech svých studií objevoval stále více hloubku a moudrost slova Božího: Písmo svaté. Odhalovalo se mu jako kniha života, jako kniha, jejíž pravda ukazuje cestu. Písmo svaté se stalo knihou jeho života; ještě po jeho smrti se budou jeho žáci poznávat podle toho, že stále u sebe nosí Písmo svaté. Obrácení a obrození vlastního života, tak jako života církve má vždy začínat u pramene. Jedním z pramenů víry je však spásné slovo Boží. V něm je naslouchající a čtoucí poučen a zaujat samým Kristem. Život a dílo Savonarolovo svědčí, jak byl tento mnich stále silněji vtahován do zářivé síly Ježíše Krista. V posledních letech Jeronýmových probleskují v jeho životě rysy, ze kterých lze poznat, jak byl tento život ponořen do života Ježíše Krista.

Vedle spisů Nového zákona byly to také knihy Starého zákona, a tu zvláště postavy a řeči proroků, které ho vždy přitahovaly tajemnou mocí. Nepatřilo zapřísahající volání po pokání, strašlivá výhružná řeč a svatý hněv duchem naplněného starozákonního věštce právě jeho době, v které mu bylo usouze. no žít? Co říkali proroci o odpadu starozákonního lidu k modloslužbě, nestalo se i u Božího lidu Nového zákona? Nebyla Církev 15. století, tak jak ji viděl on v Římě a Itálii, zkažena novým světským duchem? Později zvolá: "Jaký je to život? Jsme křesťané nebo jsme pohané? Vidím mnohé, kteří mají v ústech zároveň Jupitera, Junonu, Venuši a Krista, a jsem zděšen!" ... Stav světa a Církve ho tísnily, ale ulehčili mu také rozhodnutí následovat tajné volání srdce. Později píše: "Tehdy jsem se rozhodl zasvětit se svému Pánu Ježíši Kristu. Jsa si vědom, že jsem na poli Páně našel drahocenný poklad, prodal jsem vše, co jsem měl a koupil to pole." Opětovně odmítá vstoupit do kláštera. Ale kdo zná své srdce? Právě prudké popírání tohoto hnutí prozrazuje jasně, "jakou působivou moc mělo v jeho duši".

Jednoho dne slyšel v kostele svatého Augustina kázání jednoho augustiniánského mnicha. Jediná věta z tohoto kázání zasáhla jeho srdce jako meč: "Vystěhuj se ze své země, opust svůj dům a svou domovinu a vše, co je tvé." Ani při jídle ani při nočním odpočinku toto volání neumlklo. Girolamo musel více poslouchat Boha než lidi. 23. dubna 1475, o svátku svatého Jiří, patrona ferrarského dómu, opustil tajně dům svých rodičů. Večer před tím hrál svým rodičům na loutnu, ale byly to teskné tony, které z ní vyloudil. Na svém psacím pultě zanechal básen o pohrdání světem. 25. dubna napsal již z Bologne svým ustaraným rodičům dopis. Těšil je a snažil se objasnit svůj překvapivý útěk. Toto jsou důvody: ubohost světa, nespravedlnost lidí, hříchy smilstva, manželská nevěra, loupení, pýcha, modloslužba, strašné rouhání se Bohu. Následuje Božího pokynu,

raději tisíckrát na sebe vezme smrt, než by se projevil nevděkem proti Ježíši: "Tak máte i vy, milí rodiče, mnohem spíše důvod nenaříkat, nýbrž děkovat Bohu, který o Vašeho syna až do dvaadvaceti let tak dobře pečoval a nyní si pokládá za čest pasovat ho na svého rytíře. Nepokládáte to za velkou milost mít syna Kristovým rytířem?"

Rád svatého Dominika, do kterého Jeroným vstoupil, byl tenkrát ve stavu nebezpečného kvasu. Rád byl založen jako řád žebravý. V době albigenského hnutí vyvolalo zesvětštění a bohatství Církve a především klášterů rozhořčení věřících. Proto žádal Dominik od svých synů přísnou chudobu a apoštolský způsob života. ... V době vstupu Savonarolova byly v dominikánském řádu tři směry: první žádal přísnou reformu ve smyslu pravidel sv. Dominika. Druhý směr, tak zvaní konventuálové chtěli vše ponechat při historickém vývoji a nechtěli měnit současné poměry. Od dob sv. Dominika se jeho řád ve světě zařídil, získal společný majetek a povolil i majetek soukromý. Třetí směr tvořili observanti, kteří sice osobní majetek zamítali, ale drželi se pevně majetku společného. Klášter v Bologni byl záštitou observantů. Od svátku Povýšení svatého Kříže 14. září až do velikonoce spokojili se bratři jednodenním nasycením, neděle a svátky byly z postu vynaty. Masité pokrmy byly zakázány. Žádný dominikán nesměl nosit lněné prádlo. Řádový hábit měl být z hrubé vlny, slamník sloužil za lože. Nízké, jednoduché budovy sloužily za obydlí. Dominik žádal, aby nejkrásnější výzdobou řádových kostelů byla jejich prostá chudoba. Zlata a stříbra se mělo použít jen na zhotovení kalichů.

Již krátce po svém vstupu narazil Girolamo na dominikánský problém své doby: reformu. Reforma jeho řádu bude jeho prvním úkolem. Tomuto volání se cítí zavázán celou svou oddaností.

Noviciát trval rok. Koncem dubna nebo začátkem května je připuštěn k slavným slibům, nechává si své křestní jméno jako jméno řádové. Jeho nadání ho zařadilo mezi novice-kleriky. Po ukončení noviciátu začal teologická studia, která ho měla učinit způsobilým ke kazatelskému úřadu. Stát se dominikánem znamená stát se kazatelem, t.j. obhájcem víry a učitelem katolického učení. Žádný řád nebyl tak uzpůsoben ke kázání jako řád svatého Dominika, a to pro své studium. Každý klášter byl zároveň školou. Podle starých stanov měl každý převor jednoho lektora na pomoc. Původně se zabýval dominikánský řád jen studii teologickými. Později přistupuje k teologii i filozofie jako nutný předpoklad pro hlubší proniknutí do teologie, a jako příprava k obraně víry. Čtyřleté studium se zabývalo přírodovědeckými, logickými, metafyzickými a etickými spisy Aristotelovými. Každý klášter sice neměl filozofické studium - pro toto vyučování byly v každé řádové provincii vybrány určité kláštery - teologickou školu měl však každý klášter. Srdcem a středem teologického studia v každém dominikánském klášteře byl výklad Písma svatého. To bylo svěřeno obzvláště schopnému lektorovi, jmenoval se lector bibliae a říkalo se mu též lector principalis. ... Se zaujetím sledoval Jeroným biblické přednášky. Zde získal důkladnou znalost Písma svatého, onu znalost, která později živila jeho kazatelskou činnost.

Vedle každodenních biblických přednášek byla vykládána také středověká soustavná teologie. ...

Není známo, kdy byl Savonarola vysvěcen za kněze a kdy sloužil svou první mši svatou. Pravděpodobně obdržel svěcení během svých studií. Neobyčejnými schopnostmi, které Jeroným prokázal, svým bystrým duchem, dobrou pamětí, energickou pílí a svým příkladným chováním upozornil na sene své představené. Proto byl poslán, aby pokračoval ve studiích na jednu za slavných vysokých škol v Itálii, na univerzitu ve Ferrare. Po čtyřleté nepřítomnosti se vrátil r. 1479 do svého rodného města. Jeho tříletý kurs se právě chýlil ke konci, když musel Savonarola roku 1482 Ferraru opustit. Benátské vojsko ohrožovalo svobodu města. Andělský klášter byl rozpuštěn a studující byli umístěni v jiných klášteřích. Savonarola byl přeložen do San Marco ve Florencii.

Florence byla již svou polohou drahokamem ve šperku italských měst. Město leželo v rovině vonící květy. Řeka Arno protéká městem a dělí je na dvě části, spojené mnoha starými mosty. Ale krásu okolí převyšovala nádherná staveb, kostelů a paláců. Florence byla sídlem i kolébkou oné nové duchovní kultury renesance a humanismu, která tenkrát měla tak veliký vliv na lid i Církev v Itálii. ...

Florence byla původně poddána říšské moci, pak vtažena do stranických bojů Velfů a jiných šlechtických rodů; od 13. století již byla demokratickou republikou. Přesto vykonávali Mediciové ve skrytu a chytře vlastní moc ve městě. Darovali městu, ve kterém vyšlo trojhvězdí velkých italských básníků a tvůrců národního jazyka - Dante, Petrarca, Boccaccio - nádherný věnec staveb a klenotů malířství. Peníze Medicejských povolávaly umělce 13., 14. a 15. století a dávaly jim zakázky. Tak se stala Florence kolébkou nového západního umění. Od Giotta k Botticellimu, od Ghibertiho po Leonarda da Vinci, umožnilo především bohatství Medicejských generací malířů, sochařů, zlatníků a řezbářů život a práci.

Také jiná italská města této doby se mohou chlubit významnými uměleckými díly. Ale klášter San Marco ve Florencii měl knihovnu, klenot, který nikde neměl rovného. Ve zdech kláštera San Marco stála knihovna nesmírné ceny. Medicejští založili florentskou akademii a povolali do svého města nejvznešenější duchy a myslitele. ...

Krásná poloha města, výkvět jeho umění a jeho hospodářské bohatství nemohly však zastřít tu skutečnost, že zde našel úrodnou půdu i duch nevěry a nemravnosti. Rozšířila se skepsa, popíral se budoucí život a historická skutečnost Ježíšova se uváděla v pochybnost. Především se tato mravní hniloba ukázovala v přední florentské společnosti: atím byly ještě střední a nižší vrstvy obyvatelstva věrné Církvi. Obyčejní řemeslníci a vesničané, právě tak jako většina žen, byli jště nositeli opravdové zbožnosti. Také v předních domech města nechyběly hluboké duše, které toužily po silné stravě a přáli si obrát v poměrech.

Klášter San Marco děkoval za svůj vznik a své umělecké vybavení domu Medicejských. Svátý Dominik po račoval ve své činnosti ve Florencii a lid postavil pro jeho bratry klášter

Santa Maria Novella. Také synové svatého Františka založili v tutéž dobu klášter svatého Kříže a oba kláštery byly pro město na Arnu pramenem obnovy duchovního života. Později byl zřízen před branami Florencie klášter svatého Dominika ve Fiesole. Řeholníci tohoto kláštera naplnili později i klášter sv. Marka, když se Medicejským podařilo přemístit jeho obyvatele, silvestriny, do nového domu. Fra Angelico vyzdobil tento klášter svými malbami, které jsou dodnes předmětem obdivu všech, kdo milují opravdové umění. ...

Závislost byla proti duchu chudoby. V boji o nezávislost kláštera San Marco je základ Savonarolových sporů s domem Medici. Koncem roku 1482 kázal Savonarola po prvé ve florentském benediktinském kostele. Tento pokus ztroskotál. Sotva 160 cm vysoký slabý mnich, jehož obočí mělo červený nádech, měl slabý a ještě necvičený hlas a mluvil drsným lombardským nářečím. Jeho spolubratři se mu často pro výslovnost posmívali. Byl neobratný a nemotorný ve svých pohybech. Dalo se sotva očekávat, že se tento mnich stane jednou pro rozmazlené posluchače renesančního města oblíbeným a žádaným kazatelem. Na konci postních kázání 1482 měl jen 25 posluchačů. Jeho představení ho poslali k obyčejnému venkovskému lidu do Lombardska; v několika měsících, jako v Brescii, Padově a Janově kázal se vzrůstajícím úspěchem. Hlavně v Brescii, kde na kazatelně vykládal Zjevení sv. Jana a ohlašoval, že se blíží těžké zkoušky, vzbudil pozornost. Mluvil se o něm už v celé Itálii.

Roku 1489 přišel Savonarola zpět do Florencie, asi též vlivem Lorenza Medicejského, který se rád tvářil jako zbožný člověk. Brzy byl velmi vyhledávaným kazatelem, takže změnil kazatelnu San Marco za domskou a na jeho kázáních ve všední dny se tísnilo 14-15 tisíc posluchačů.

Savonarola byl po svém příchodu do San Marco zvolen lektorem. S opravdovým nadšením se věnoval tomuto úkolu. Písmo svaté živilo vášeň jeho duše, bylo knihou jeho života. Pociťoval bolestně, že i v kostelních prostorách je tak často odsunuto stranou a že místo něho se na kazatelně pojednávalo o Aristotelovi a Platonovi, ba dokonce o takovém "žvanilovi", jako byl Ovidius. "Všechny vědy", říkával, "mají svou učitelskou stolicí, jen Písmo svaté nemá." V nedostatečném čtení Písma svatého viděl Savonarola kořen náboženské nevědomosti své doby.

Girolamo Savonarola rozplamenil v srdcích svých mladých posluchačů lásku ke svatým knihám, která v něm plála. Opět a opět poukazoval na zapomenutá a málo oceněná místa ve Starém zákoně a ukazoval jejich cenu pro přítomnost. Bez ustání se namáhal vysvětlit svým novicům, že proroctví Starého zákona nejsou v Kristu ukončena, ale, že by měla platit ještě dnes.

Přednášky mladého lektora se staly v San Marco a ještě více ve Florencii událostí. Nejen studující bratři ze San Marco, též laikové z města zvyklí na suchá scholasticky dialektická pojednání církevního učení ... byli nadšeni. Girolamo Savonarola dal Písmu svatému mluvit. ... Jeho každodenní přednášky se tak stávaly kázáním, jeho učitelská stolice kazatelnou. Nekladl hlavní důraz na vědecké vzdělání mladých posluchačů, nýbrž na opravdový duchovní život, na to, aby si osvo-

žili smýšlení Ježíše Krista. ... Ještě více než jeho slova, působilo jeho chování. Svědomitě zachovával Řeholi, ochotně se cvičil v poslušnosti, skromně a chudě žil v dětinné čistotě. Jeho zbožnost byla střízlivá, skromnost a pokora ho vyznamenávaly a jeho pracovní síla se zdála nekonečná.

Girolamo se cítil povolán obnovit ducha svého řádu. ... V červenci 1491 byl zvolen převorem v San Marco. Nyní mohl na základě svého postavení provést své reformní plány. ... Brzy přistoupil Savonarola k obnově ducha svého kláštera. Opět se tam měl nastěhovat duch chudoby, osobní majetek byl zakázán. Bratři žili z almužen a ze své práce. Trvalo to chvíli, než se tato reforma dala úplně uskutečnit. Duch reformovaného kláštera působil přitažlivě. Počet jeho členů vzrostl asi ze 70 na počátku Savonarolova převorátu na 200. Získali dům naproti San Marco, aby ubytovali všechny novice. ...

Savonarola žil v době těžkého zlomu pro Církev a stát. Politická jednotna středověku, idea o jedné svaté říši, v jejímž čele stál císař, byla ohrožena. Národy se hlásily ke svým právům, přicházel věk národnostních států. Také duchovní jednotna středověkého světa byla ohrožena. ...

Jak by musela být v těchto dobách Církev Kristova vyzbrojena, aby si rozuměla s tímto tak měnlivým světem! Ale Církev nebyla ve šťastném postavení. Prameny jejího života byly částečně zasypány. Ústřední tajemství, slavení Eucharistie, bylo věřícímu lidu cizí, uctívání obrazů a touha po zázracích, pouť a odpustky až příliš zatemnily pohled na jádro křesťanského poselství. Slovo Boží se stalo knihou věšteckou, bratrské lásce hrozilo vychladnutí. Spojení Církve a státu, které se bylo pro středověkou Církev osudem, ji příliš zaměstnávalo věcmi politickými. Od začátku 14. století, od koncilu ve Vienne stále sílil hlas v Církvi: chceme reformu v hlavě i v údech! Hlavně řády a univerzity volaly a nabádaly k nápravě. Tu a tam se ukázaly síly k obnově. Především hlava Církve, papežství a římská kurie potřebovaly reformy. ... Papež se považoval více za územního pána církevního státu než za pastýře tvořící se světové Církve. Když měli papežové rozhodovat, činili tak často na základě politicko-národnostního přesvědčení; horizont se zužoval. Duch renesance vždy víc a více zesvětšoval Řím, kurii a papežství. Římským právem ovlivněné smýšlení kurie a její obchodnické jednání šly mezi křesťanskými národy vzniknout protiřímským proudům. V Alexandru VI. dostala renesance svou nejtemnější postavu. Tento muž pocházející ze španělského rodu Borgia se stal 1493 papežem tím, že podplatil účastníky konkláve. V 37 letech byl už kardinálem, jmenoval jej jeho strýc, papež Kalixt. Rodrigo Borgia měl neobyčejné dary ducha, rozuměl řečnickému umění a pohyboval se ve společnosti obratně a příjemně. Byl statného vzrůstu a jeho obličej s výrazným nosem Borgia byl oživen ohněm jeho očí. Byl státnicky obratný a ovládal techniku dobrého vládnutí. Všechny tyto přednosti ho měly uschopnit, aby dobře spravoval Petrův úřad. Ale tomu všemu odporovala jeho úplná nemravnost a asi také jeho nedostatečná víra. Poslední hodiny svého života, na smrtelné posteli se zabýval hrou v karty. ...

Při pohledu na toto temné pozadí roste porozumění pro Sa-

vonarolovo volání po pokání. Tak se nám též stane srozumitelným spor mezi tímto mnichem, oddaným zcela Kristu a nemravným papežem. Savonarola si přál nápravy Církve tak jako si přál nápravy svého řádu. Chtěl obnovit život křesťanstva. Ale s křesťanstvím se stýkal v obyvatelstvu města Florencie. Jeho kázání se stalo rozhodujícím prostředkem v jeho zápase o obnovu lidu.

Styl jeho kázání není závislý na vkusu lidu a humanistů, ale kazatel okouzluje své posluchače vnitřním žářem svých slov a silou svých podobenství. ... Jeho slova účinkovala. Někdy nemohli rychlopísaři dojetím a napětím ani psát. Již se ukazovaly první úspěchy. ... Kázání sloužilo jen jediné věci: záchrane duší. Savonarola sloužil tomuto cíli, obnově křesťanského života, až k sebeobětování v pokání a modlitbě, ve spovědnici, v rozmluvě a v psaní. Dopřával si jen čtyř hodin spánku.

Taková zápalná a otřesná slova neslyšeli rádi na dvoře ve Florencii a především v Římě. Proroctví tohoto mnicha byla stále zřejmější. Tak předpověděl Lorenzovi Medici jeho smrt a také předpověděl datum úmrtí papeže Innocence VIII. Tu se stala politická událost, kterou Savonarola označil za meč Boží. Karel VIII. francouzský vyzbrojil největší armádu své doby, aby vpochozoval do Itálie. Chtěl znovuzřídit panství Francouzů nad Sicilií. Když se francouzské vojsko blížilo k Itálii, viděl Savonarola v tomto francouzském králi Božího posla a nástroj k reformě Církve. Ve svých kázáních ohlašoval příchod francouzského krále jako příchod nového Kyra. Alexander VI. a ostatní mocnáři v Itálii hleděli vstříc francouzskému vpádu s hrůzou. ... Savonarola vyšel Karlu VIII. vstříc, Florentané ho o tu službu požádali, a přivítal krále jako vykonavatele Boží spravedlnosti. Vyjednával s ním a podařilo se mu zmírnit královské požadavky. ... Jednání o výši odškodného se protahovalo, množily se přehmaty Francouzů. Opět se vláda Florencie obrátila na Savonarolu. Naladil krále smírně. Dva dny nato král z Florencie odjel.

Po odchodu Francouzů se obracely všechny pohledy na Savonarolu. Pomáhal Florencii v této pohnuté době a jeho působením doufali v lepší budoucnost. Savonarola se necítil povolán k politice, ale naléhání lidového zastoupení přemohlo jeho odmítavý postoj. Savonarola začal nyní působit politicky a určoval osud Florencie. ...

Nejprve načrtl Savonarola pracovní program. Byl vyhlášen nový volební zákon, změněn zákon o daních, bylo zavedeno nové trestní řízení. Obnova společnosti musela začít u mravní obnovy jednotlivce.

Savonarola měl úspěch. Jeden současník píše: "Nikdy nebylo vidět takovou změnu. Dívky chodí v závojích, vdovy žijí počestně, děti se polepšily; celé město je plno nového života a horlivosti, hra, sodomie a rouhačství jsou vypovězeny." Savonarola měl také rozhodné protivníky. Spolupůsobili, že Savonarola padl, jsou též vinni jeho smrtí. Savonarolovi nepřátelé vycházeli jednak z řad mladých světáků, kteří chtěli dále vést svůj nezřízený a hyžlivý život a dali si jméno "Comagnacci". Pak zde byli jeho odpůrci političtí, přívrženci Medicejských.

Ve Florencii bývalo tehdy několik tisíc kněží a řeholníků; také mezi nimi byli Savonarolovi odpůrci. Cítili se postižení napomínajícím voláním k pokání tohoto dominikána, dokonce někteří spolubratři ve vlastním klášteře byli proti němu.

Církev této doby je spojena s politikou; politika byla jejím osudem. Savonarola padl z politických důvodů. I když byl upálen jako kacíř, má tato justiční vražda, na něm vykonaná, kořeny v politice. Savonarola musel padnout, protože stál v cestě politice Alexandra VI.

O tom, co se děje ve Florencii byl Alexander VI dávno zpraven. Papež by se nebyl v žádném případě staral o prorocké předpovědi Savonarolovy a také by si nebyl všímал jeho politických činů, kdyby tato politika byla jeho politikou. Takto však došlo ke sporům. Císař Maxmilián a papež Alexander VI, španělská a italská města, Benátky a Milán, se spojili 1. dubna 1495 v lize, která měla vypudit Francouze z Itálie. Také Florencie měla na papežův nátlak k této lize přistoupit. Florencie však byla proti tomu, Savonarola odpor posiloval. ... Alexander VI povolal Savonarolu, aby jím nebyly jeho plány ničeny, lichotivým dopisem do Říma. ... Savonarola do Říma nešel. Omluvil se nemocí a tím, že jeho přítomnosti je třeba ve Florencii. Alexander VI. mu nato zakázal kázat. Florentská rada dosáhla odvolání zákazu.

Nyní to zkusil Alexander VI jiným způsobem. Aby si Savonarolu učinil povolným, nabídl mu vysoké církevní hodnosti, ba dokonce kardinálský klobouk, bude-li Savonarola prostředníkem mezi ním a francouzským králem. Věren svému poslání Savonarola odmítl. "Nechci purpurový klobouk, nechci velké nebo malé mitry, nechci nic než co ty dáváš svým svatým - smrt. Červeného, krvavého klobouku si žádám.

Po dalších pokusech o získání Savonaroly byl 18. června 1497 vyhlášen exkomunikační dekret papeže pro neposlušnost. ... Savonarola už nesloužil mši sv., také už nekázal. Ale pevně věřil, že exkomunikace byla provedena úskokem a že je proto neplatná. ... Pokusil se o krajnost: papež měl být sesazen koncilem. Bylo to pro něho nejtěžší rozhodnutí, ke kterému se probojoval, puzen láskou k Církvi a věren svému poslání. ... Jistě při tomto rozhodnutí myslel Savonarola na obnovu Církve, na její osvobození z rukou špatných lidí. Nebyl Alexander VI. vlkem v rouše beránčím? Nebyl to svatokupec, nemravný člověk?

3. března vyrozuměl Savonarola papeže o svém úmyslu. Papež hrozil městu interdikt, přistoupili na jeho návrhy. ... Nyní viděli jeho protivníci, že jejich hodina přišla. Arabiati a nepřátelský klérus se proti němu spojili. ... Rozzuřená chátka zaútočila na klášter San Marco. Savonarola se dobrovolně vydal a přišel do žaláře. Trápili ho, dřeli a mučili a tak vymámili z mučeného výpovědi, které si přáli. ... Když se mu vrátilo vědomí, odvolal mučením vynucená doznání. Tato vynucená doznání jsou ještě zfalšovaná, aby byl oprávněn rozsudek smrti, který byl již Římem potvrzen. "Umřít musí, i kdyby byl druhým Janem Křtitelem, mám už rozsudek smrti v kapse." Tak se chlubil papežův komisař, šestatřicetiletý Francesco Romalino při svém příchodu do Florencie.

Opuštěn a ubohý čeká Savonarola ve své cele na popravu. Stojí na konci svého života sám. Všichni ho opustili, jeho věrní se od něho odpoutali, veřejnost jím pohrdala. Nemýlí se snad? Nebylo vše jen klam a mám? Pochybnost mu rozežírání srdce. Nemá nic, bídný stojí ve své slabosti před Bohem. Ale tato hodina je zároveň jeho velkou hodinou. Se svou ubohostí se ukryje důvěřivě do Božího milosrdenství. Bůh sám zůstává! Rozedranými rukama píše svou poslední úvahu k žalmu Miserere: "Kam mám jít, na koho se mám obrátit, kdo se nade mnou smiluje? Smiluj se nade mnou, Hospodine, podle svého velkého milosrdenství. Vezmi mě jako oběť spravedlnosti, jako čistou oběť, jako oběť zápalnou řeholního života a jako obětní zvíře na oltáři tvého kříže. Dej, abych byl hoden vejít z tohoto slzavého údolí do nádhery, kterou jsi připravil těm, kteří tě milují." Tato Savonarolova meditace patří k nejhlubším duchovním spisům 15. století.

23. května 1498 byl na náměstí Signorie ve Florencii popraven.

- o o o -

"přišla hodina Savonarolova", volal magistr dominikánského řádu Emmanuel Suarez k otcům, kteří se shromáždili v roce 1951 na provinciální kapitule v Janově.

25. května 1952 prosil starosta Florencie dominikána Girolama Savonarolu veřejně za odpuštění. ... Tento starosta prosil také dominikánský řád, aby usiloval o Savonarolovo blahořečení.

...

Spor o Savonarolu hýbal myslí i po jeho smrti. Leopold von Ranke ho postavil vedle Luthera, Josef Schnitzer, jehož biografie tento článek většinou používá, věří, že nemuselo přijít k církevnímu rozštěpení na Západě, kdyby byla Církev správně odpověděla na Savonarolovo volání. ... Dějinné bádání nám ukázalo jeho obraz v původní čistotě a osvobozený od všeho přetvoření a přelíčení... Je to muž bez bázně a hany. Těžko by se v 15. století našla postava, která by byla pužena k jednání z lásky k Církvi tak jako Savonarola. Staral se až k sebeobětování o její čistotu a o splnění jejího poslání.

K otázce o střetnutí Savonaroly s církevní autoritou v postavě Alexandra VI. slyšíme církevního učitele sv. Roberta Bellarmina S.J.: "Když se někdo může postavit papeži na odpor na padne-li ho tělesně, tak také napadne-li duše, nebo uvede stát ve zmatek a ještě mnohem více, když se snaží zničit Církev. Říkám, že je dovoleno se mu postavit na odpor tím, že se neplní jeho rozkazy a když se mu zabrání v plnění jeho vůle. Církev by přece byla v nejpolitovanihodnějším postavení, kdyby musela uznávat veřejně jako pastýře zuřivého vlka." /R. Bellarmino, De potestate Summi Pontificis in rebus temporalibus, Lib. 2, c. 29 ad arg. 7 et c. 30 ad tertiam opinionem/.

Sv. Filip Neri opatroval ve své cele obraz Savonaroly. Kollem mnichovy hlavy namaloval svatozář. Stejně i sv. Kateřina Picci. Filip Neri vyrůstal mezi žáky Savonaroly. Jeho duch ovlivnil život tohoto veselého světce. Smíme doufat, že onu svatozář, kterou sv. Filip přiznával svému milovanému a uctívanému Savonarolovi, přizná brzy i Církev?

/Mírně kráceno/

I.M.B.: "ABC tomismu" je vedle "Současné evropské filozofie" nepodařený pokus o pěstování filozofické destrukce. Tehdy jsem byl ještě natolik naivní, že jsem věřil v možnost přesvědčení mas, oněch Platonových h o i p o l l o i, o tom, že pověry, ve které věří, jsou skutečně pověrami, čili, jak se tomu dnes elegantně říká, ideologiemi. Slyším, že "ABC tomismu" si lidé vtlučkali do hlavy nazpaměť, ale s "Evropskou filozofií" je to ještě horší, neboť byla přeložena, pokud se nemýlím, do 11 jazyků /m.j. do ruštiny v Moskvě/, je příručkou v tuctových univerzitních knihovnách atd. Zatímco já jsem si chtěl v ABC ztropis žert z váženého pana Džugašviliho /všeobecně zvaného Stalin/ a ve Filozofii jsem s největším nadšením, jehož jsem byl schopen, vyložil několik tuctových systémů, v naději, že jakž-takž soudný čtenář po přečtení té knížky začne mít podezření, že ne všechno, co je vytištěno v nejnovější knížce, je také pravda. Ale což! Lidé nechtějí filozofii, chtějí ideologii, a z těch dvou věcí udělali ideologické příručky. Dnes vím, že filozofická destrukce, kácení model, ač je určitě nejušlechtilějším úkolem filosofa, je také sysifovskou prací.

T. Sz.: Svědčí snad to, že při výkladu "tomistické abecedy" lze užít takového dosti apodiktického stylu o určitém schematismu a dogmatismu "věčné filozofie", jak to tvrdí její kritici?

I.M.B.: Je snad filozofie svatého Tomáše, již říkají "věčná" /tento výraz nepochází od sv. Tomáše, nýbrž od Leibnitze/ obzvláště schématická a dogmatická? Mně se zdá, že ani více ani méně, než jakákoliv jiná. Každou filozofii lze předložit v podobě katechismu pro maličky - i pro Platona to tak někdo udělal. Ostatně možná víte, že katechismus byl na počátku jakýmsi zjednodušením Summy teologické.

T. Sz.: Ale co je podle Vás, Otče profesore, nejživotnější hodnotou díla svatého Tomáše Akvinského? První polovina našeho století byla obdobím renesance jeho filosofie, dnes se naproti tomu zdají být tomisté v defenzívě. Mám však dojem, že nikdy, ale obzvláště v dnešní době, není dostatečně vyzvednut význam noetického realismu této myšlenkové orientace.

I.M.B.: Svatý Tomáš z Akvina se nepovažoval za filozofa, nýbrž za teologa. Pokud se nemýlím, zaujímá v teologii jediné místo, protože je to v dějinách křesťanství asi jediný autentický génius, který nechtěl vnést nic nového, ale neobyčejnou sílu svého intelektu dal do služby syntézy výsledků tradice, zvláště Otců. To je podle mého mínění důvod, proč mohl být svatý Tomáš během staletí považován za něco většího než i ten největší myslitel - a to do té míry, že během tridentského koncilu ležela na oltáři vedle bible Summa. Ale syntéza, kterou vybudoval - poslední syntéza zahrnující všechny zásadní složky naší kultury - oplývá přirozeně znamenitými a do očí bijícími věcmi. Osobně bych nekladl tak velký důraz na noetický realismus - dnes jsme prakticky všichni realisty. Spíše bych zdůraznil racionalismus, přesvědčení, že svět má logickou strukturu a že náš rozum ho může poznat, užívá-li

dobrou logickou metodu.

T. Sz.: Upozorňujete, Otče profesore, na význam užívání logiky v teologii, jak to činil i svatý Tomáš. To je o pravdu objektivní hledisko. Implikuje toto hledisko nějaké specifické pochopení tomismu dnes?

I.M.B.: Přesněji řečeno, metafyzika, která tvrdí, že v teologii je zapotřebí užívat logiku, není novinkou zavedenou svatým Tomášem. Mně se zdá, že ji musí uznat každý katolík, tak jako katolíci uznávají za základ ne osobní zkušenost věřícího, ale určitý souhrn tvrzení daný autoritou. Kdo si tedy chce věru prohloubit, lépe ji pochopit, nemá jiné cesty, než užívání logiky. Tomáš použil logiku nově vedle mystiky, tak že získal touto cestou velmi významné výsledky. Připomenu jenom dva. Jeden je vypracování správného pojetí teologie. To se svatému Tomáši - v protikladu ke svatému Albertovi - podařilo proto, že dovedl zrelativizovat aristotelskou teorii axiomatického systému, což je mimochodem první krok k naší současné relativizaci. Před ním byl stav takový, že vědění bylo považováno za kaskádu sylogismů, začínajících zřejmými premisami, zatímco víra, kterou křesťané pokládají za druh vědění, byla založena na nezřejmých předpokladech. Křesťan před svatým Tomášem tedy musel buďto zavrhnout logiku anebo uznat, že teologie /ba i víra/ je něčím krajně iracionálním. Naproti tomu u svatého Tomáše nemusí být vědění opřeno o nám známé premisy, takže vedle systému vědeckého vědění můžeme mít také logicky vybudovaný systém poznání z víry. A druhý příklad je analogie, podle mého názoru jediné možné řešení značných těžkostí, s nimiž se potýkáme v sémantice náboženského jazyka. Myslím tedy, že zásluhy sv. Tomáše v této oblasti jsou opravdu epochální.

T. Sz.: Z filozofů našeho století vyznamenáváte, Otče profesore, především Whiteheada. Je to spíše nedoceněný filozof, ale přece ...

I.M.B.: Whiteheada jsem potkal, abych tak řekl, náhodou. Za války jsem přednášel v jakési polské školičce v Edinburgu - ale protože tam bydlel Kemp Smith, podle mně největší kantista, jaký kdy existoval - šel jsem ho navštívit. K mému překvapení mi Smith sdělil, že už není kantistou, že je Whiteheadovým stoupencem. Mimochodem, být dnes kantistou znamená být opravdu velmi zaostalým. Rozhodně jsem začal onoho Whiteheada číst. Ovšem jako každý více-méně informovaný člověk té doby jsem samozřejmě znal Principia Mathematica /neustále nesprávně připisovaná Russellovi, ač jsou především Whiteheadovým dílem/, ale neměl jsem ponětí o Whiteheadovi-metafyzikovi. A zatím to je nepochybně dalece nejznamenitější metafyzik 20. století. Alespoň doposud. Řeknu ještě více. Mnoho německých teologů /i teologů menších národů zahleděných do Němců/ si představuje, že v katolické teologii lze nahradit Aristotela Hegelem. Ti pánové si podle mého názoru musí vzít k srdci Hartmannovo rčení, že není nic komičtějšího než pastoři běhající za Hegelem, největším rouhačem v dějinách. Pokus vybudovat teologii na hegelovské osnově je beznadějně předsevzetí. Obecně vzato, dosud bylo těžko nalézt filozofii, která by

z toho to hlediska mohla nahradit aristotelismus - ubohost hermeneutických výkonů ukazuje k čemu takové pokusy vedou. Ale dnes, jak to vidím já, máme filozofa, který by mohl nahradit Aristotela: je to právě Whitehead. Musel by ho přirozeně někdo "pokřtít" - tak jako svatý Tomáš "pokřtil" Aristotela. Ale myslím, že takový projekt ač je krajně nesnadný, není předem odsouzen k nezdaru na rozdíl od všech pokusů hegelizovat a kantizovat katolickou teologii. Aby se ale taková nová teologie vybudovala, bylo by třeba nového sv. Tomáše - jenže takoví lidé se bohužel v každém století nerodí.

T. Sz.: Asi největší světový věhlas Vám, Otče profesore, přinesly studie z dějin logiky, také středověké. Pro průměrného smrtelníka je to oblast dost esoterická. Mohl byste přístupně vysvětlit smysl svých objevených zjištění v této oblasti?

I.M.B.: V podstatě je asi mou nejznámější prací "Logika formální", jakýsi druh syntézy novějších objevů v dějinách logiky. Vedle velmi pěkné práce paní Kneale /paní Kneale je Miss Hurst/ jsou to jediné dosti úplné dějiny logiky - do dávám, že jediné, které, ač v nástinu, pojednávají také o indické logice. Aby byl pochopen význam bádání tohoto druhu, nutno připomenout, že podle Kanta neměla logika dějiny; celou ji vytvořil Aristoteles a vše, co přišlo po něm, bylo v nejlepším případě opakováním myšlenek, obvykle jejich znehodnocením. Toto tvrzení převzal Carl Prantl, který ztrávil život snahou zdůvodnit, že logika opravdu nemá dějiny. Např. stoikové, které počítáme k nejgeniálnějším logikům, jsou pro něho zlomyslní pitomci a scholastikové - blbečci... Je až bolestné číst "logiky" podobných autorů. Nemají nic společného se scholastickou logikou, a zvláště s logikou svatého Tomáše a hřeší neuvěřitelnou chudobou myšlení. Neotomisty zatěžuje propaganda humanistů proti scholastickým "subtilnostem", za které se stydí. Pokoušejí se být "moderní" podle existencialisticko-hermeneuticky-strukturalistické chuti atd. Ale jestliže už ani neotomisté nebránili scholastickou logiku, nelze se divit, že všichni ostatní ji hromadně zavrhovali.

Tak tomu bylo, než jsme přišli my, matematictí logikové. Zejména doby zvané "moderními" /16. - 19. století/ nepostavili proti formální logice logiku jinou. "Moderní období je obdobím bez logiky, kde - až na několik výjimek, jako např. Leibnitz nikdo z "velkých" filozofů nemá ponětí o věcech vyžadovaných u stoiků, u scholastiků a dnes u nás při první semestrální zkoušce. Kdo nevěří, ať si přečte tabulku Kantových "soudů" nebo ohavnosti, které říká Hegel o principu vyloučeného třetího. Zde může pochopit dějiny logiky pouze logik. Kdo jím není, kdo teorie stoické, scholastické a naše dnešní považuje za "scholastické subtilnosti" a pohrdá jimi - ten se samozřejmě u logiků minulosti nemůže dopátrat ničeho hodnotného. Ale matematictí logikové jsou logiky, tedy pracují v oblasti, do níž patří spisy staršího Aristotela a stoiků. Neudiví tedy, že vznik matematické logiky, jímž se Evropa vymanila z období bez logiky, způsobilo nové chápání logiky. Z tohoto hlediska má převratný význam Jan Łukasiewicz, který ve svém epochálním

díle o dějinách logiky nám všem ukázal cestu. Touto cestou šlo několik lidí, m.j. P.Jan Salamucha /scholastická logika/, Stanislaw Schayer /indická logika/ i já sám /hlavně antická logika/. Nové dějiny logiky jsou tedy do značné míry polským dílem. Tyto nové dějiny od základu přehodnotily dřívější hodnocení: v jejich světle byli dřívější stoikové, scholastikové, Indové /zvláště myslitelé "nové školy" navjanjájah/ velkými logiky. Naproti tomu takoví spisovatelé jako Descartes, Locke, Kant, Hegel atd. nemají s logikou nic společného. ...

T. Sz.: Přenesme se na okamžik do současných dějin. Druhý základní titul, který Vás světově proslavil, jsou studie o marxismu, o ideologii z něj vyrůstající, jakož i o politických stranách, které se jím - jak na Východě tak na Západě - ohánějí. Domnívám se, že nezávisle myslící lidé v Polsku se vůbec nezmohou na objektivní, věcnou a pronikavou analýzu jevů tohoto druhu, zvláště marxistické filozofie. Necht' a odůvodněné výhrady totiž tlumí poznávací zvědavost v tomto oboru. Je vůbec ještě dnes možné vydobýt zde ještě něco, co by bylo hodno pozornosti historika filozofie?

I.M.B.: To, že jsem se zabýval marxismem /přesněji: marxismem-leninismem/, je spojeno se ztrátou katedry logiky /byl jsem v uniformě celých pět let a po válce jsem našel katedru obsazenou/. Musel jsem vzít katedru dějin filozofie 20. století nově utvořenou ve Fribourgu. Při studiu této filozofie jsem odhalil, že Rusové dělají něco, co stojí za to, aby se toho člověk ujal. Naučil jsem se tedy rusky a začal jsem číst bratry Moskvany. Dělal jsem to jako vedlejší věc, bez jakýchkoli velkých ambicí - až jsem najednou postřehl, že mne považují za specialistu. Tehdy jsem pochopil, že věc je vážná, založil jsem fribourgský Institut východní Evropy /v té době jediný na světě, věnující se zkoumání sovětské filozofie/, sborník Sovietica /dodnes 45 dílů/ a čtvrtletník Studies in Soviet Thought. Navzdory tomu, co se o mně nejednou psalo, neměl jsem žádné jiné úmysly, než jen pochopit, co se děje v sovětské filozofii. V podstatě jsem narazil na období, v němž se něco dělo - mám na mysli ony diskuse o logice, ontologii, metodologii věd a těm podobné z let 1956 a následujících. Dnes se mi zdá sovětské myšlení mnohem méně zajímavé, ale dále tvrdím, že Rusové mají řadu autentických myslitelů, kteří se seriózně potýkají s filozofickými problémy. Je pravda, že všechno nebo téměř všechno je tam zasazeno do rámce marxisticko-leninské víry. Ale - zaprvé: i velmi rozvinutá víra neobsahuje všechno a vždy jsou "volná pole", kde myslitel není ničím svázan - zadruhé: kdybychom prohlásili každé myšlení spojené s určitou vírou za nedůležité, museli bychom zavrhnout celé indické myšlení i náš vlastní středověk. A jestliže z našich příruček dějin nevyhazujeme ani Augustina ani Šankáru /N.B. jednoho z největších myslitelů dějin/, pak nevidím, jakým právem bychom z nich mohli odstranovat bratry Moskvany. Že někteří nemají rádi Rusy, to už je jejich věc, ale s dějinami současného myšlení to nemá mnoho společného.

T.Sz.: A co tzv. dialektická logika a dialektika vůbec - nemá jí snad tyto pojmy už jenom anekdotickou hodnotu?

I.M.B.: Myslím, že z tohoto hlediska existuje mnoho ne porozu-
mění. Zdá se, že lidé zapomínají, že logika jako ce-
lek se skládá ze čtyř různých disciplín: logika formální
/čistá/, dva druhy užité logiky: obecná metodologie a sémio-
tika a nakonec filozofie logiky. Tak zvaná dialektická logika
není ekvivalentní logice formální - neobsahuje ani jeden zá-
kon, který by bylo možno postavit do protikladu k čisté logi-
ce. Naproti tomu se spíše zdá být druhem primitivní metodolo-
gie. Ostatně si myslím, že rady, z nichž se skládá, jsou ar-
cisprávné: hledí si kontextu, hledí směr, kterým jdou událos-
ti, dává pozor na překážky atd. To jsou dokonalé rady, jaké
by otec, ale spíš dědeček, mohl celkem oprávněně dávat dětem.
Jenže srovnávat ji s moderní metodologií, řekněme u Carnapa,
Poppera či Khuna - to je žertování! Ostatně, dialektika je
především filozofií logiky, a tedy svéráznou hegelovskou on-
tologií a má stejnou cenu jako Hegelova filozofie.

T. Sz.: Nechovám k Hegelovi zvláštní úctu a asi nejsem osamo-
cen v názoru, že měl na evoluci moderního myšlení
velmi negativní vliv. Mohl by ale jaksí dojít svého práva,
kdybychom - per analogiam - citovali slova biskupa Ignáce
Krasického o Aristotelovi: "Nejsi vinen, žeš naplódil blbce."

I.M.B.: Můj postoj k Hegelovi by se dal popsat více-méně
stejně. Zaprvé si myslím, že je to jeden z mála my-
slitelů, schopných myslit na úrovni Platona a Aristotela -
pro masu nedosažitelný /dokonce i pro masu profesorů filozo-
fie/. Zadruhé se mi zdá, že na té vysoké úrovni nalézáme u
něho vedle geniálních vhledů také zřejmé hlouposti. Zatřetí -
to vše je napsáno krásným jazykem, který má s němčinou málo
společného. Výsledek je takový, že student, který něco z He-
gela pochopil, se obvykle stává jeho obětí. Říkám obětí, pro-
tože Hegel vytvořil jediný mně známý radikálně nearistotel-
ský systém ontologie - dle mého mínění falešný. Ale musím při-
znat, že dnes žijící člověk nemá jinou volbu: je třeba být
buďto aristotelikem nebo hegelianem. Celý zbytek mi připadá
jako hromada trpaslíků, kteří se motají pod nohama obrů.

T. Sz.: Otče profesore, jak hodnotíte - jako významný znalec
marxismu - fundamentální dílo Leszka Kolakowského o
vzniku, vývoji a úpadku této filozofie?

I.M.B.: O díle profesora Kolakowského jsem pojednal v paříž-
ské Kulturě a mohu jen opakovat, co jsem tam řekl:
kapitální práce, nejlepší traktát, jaký v této oblasti máme.
Z výhrad, které jsem měl, jenom připomenu, že podle mého mí-
nění hodnotí Kolakowski sovětský marxismus příliš negativně.

T. Sz.: Věnujme nyní chvíli pozornosti Vaším novějším a nej-
novějším pracím. Zdá se, že pragmatické naladění
v nich převyšuje dřívější historický přístup. Užité logika se
nám převážně slučuje s počítači, zatímco vy ji vztahujete vy-
soce nekonvenčním způsobem z jedné strany na analýzu nábožen-
ství, z druhé na průmyslový podnik a ještě "cestou" budujete
logiku autority ...

I.M.B.: Vždy jsem se snažil alespoň trochu přestovat systematickou logiku a měl jsem k ní v podstatě několik příspěvků. Nyní, pokud se správně orientuji, je třeba nejvíce u dělat v oblasti filozofie logiky a v různých aplikacích této vědy. A tak po sdělení názorů na základní problémy filozofie logiky jsem se zaměřoval několika otázkami z užité logiky: nejdříve jsem napsal logiku náboženství, dále logiku autority a nyní mám na psacím stole analýzu průmyslového podniku.

T. Sz.: Soudím, že v nynější hospodářské situaci země /Polska/ zaujme pozornost krajanů zvláště teorie podniku ve Vašem pojetí.

I.M.B.: Je zajímavé, že čistě filozofické snahy v dobrém, t.j. analytickém slova smyslu mohou dát tolik zajímavých výsledků. Začal jsem otázkou, k jakému druhu, eventuálně kategorii je třeba průmyslový podnik zařadit a odhalil jsem, že je nutno říci, že je to systém - a tak patří do kategorie v dějinách opomíjené. Dále jsem začal hledat nějakou logiku systému, ale ukázalo se, že neexistuje. Aristoteles, ač ho systém velice zajímal, takovou logiku nenapsal, a když něco v logice nedělal Aristoteles, tak obvykle také nikdo po něm. Ale přece jsem u něho našel několik nástrojů k analýze - zvláště teorii h y l é a m o r f é /matérie a formy/. Když jsem užil těchto pojmů pro systém, objevil jsem takovýto zákon: v každém systému jsou určité součásti /např. cihly v domě, mínění v logickém systému, bunky v organismu/ a nějaká syntetická forma, která z těchto součástí dělá systém. A tak, pokud jde o podnik, tradičně se říká, že má dvě součásti: kapitál a práci. To je opravdu velká chudoba ducha. Již Proudhon věděl, že existuje ještě třetí druh součástí, a nazval je "géníem", já bych užil názvu technický vynález. To je přece činitel v průmyslu nejednou rozhodující: např. ve Švýcarsku všechny velké průmyslové podniky - Nestlé, Brown-Boveri, Ciba atd. vznikly z technických vynálezů. A navíc jsou ještě kromě těchto vnitřních součástí - kapitálu, práce a vynálezu - abych tak řekl vnější elementy, podstatně spojené s průmyslovým podnikem - odběratelé, okolí, stát a pod. Spolu počítám nejméně šest druhů součástí, ne dvě. A co je důležitější, v dnes probíhajících diskusích je průmyslník ztotožňován s kapitalistou, zatímco - zcela samozřejmě - je činitelem formálním, syntetickým a nikoli součástí. Výsledkem těchto úvah bylo, že existuje nejméně 64 možných systémů průmyslového podniku, v závislosti na tom, zda roli podnikatele hraje jeden ze šesti prvků, nebo dva z nich /např. akcionáři a dělníci/, anebo tři atd. My stále mluvíme o kapitalismu a socialismu, jako o jediných alternativách, zatímco nám před očima vyrůstají a vyvíjejí se např. městské podniky /komunály/, potravinová družstva, kibuce, závody, které spravuje stát společně s kapitalisty, kapitalisté s pracujícími atd.

T. Sz.: Ukazuje se tedy, že výsledky těchto výzkumů musí také vyřešit určité ideologické nadsázky, jimiž se živí levice v tzv. kapitalistických zemích. Přitom lidé jsou tak ne-logičtí, slepí k faktům a hlouzí ke zřejmým argumentům ... Jaké

by bylo - z hlediska filozofa a logika - ideální řešení v oboru organizace a fungování průmyslového podniku?

I.M.B.: To je velmi těžká otázka a asi na ni nelze odpovědět, aniž by se bral ohled na pokaždé různé okolnosti. Vidíte, jsem přesvědčen, že vše, co je veliké, vzniklo u nás v Evropě bez plánu a priori, prostřednictvím pokusů o přizpůsobení záměrů realitě, tedy empiricky. Uvedu několik příkladů: katolická církev, feudalismus, britské impérium. Dnes jsme, alespoň se mi to tak zdá, uprostřed tvorby nového systému. Jak bude vypadat - to nevíme, neví to nikdo. A priori bych řekl nanejvýš tolik: zdá se, že by bylo teoreticky nejlepší, kdyby všechny součásti /kapitalisté, vynálezci, dělníci, odběratelé, obec, stát atd./ mohli do toho mluvit, ale aby vedoucí měl přes to všechno velkou nezávislost. Nesmíme totiž zapomínat, že podnikatel či manažér reprezentuje celek, zatímco součástí mají své vlastní, "stranické" zájmy. Také bych řekl, že všechny monistické systémy /kde o všem rozhoduje jen jeden prvek/ jsou mi nesympatické. Přesto mohou být okolnosti, kdy je třeba souhlasit s výlučnou vládou odběratelů nebo pracovníků.

T. Sz.: Poznávací perspektivy, které, Otče profesore, nastiňujete z hlediska moderní logiky jsou opravdu fascinující. Bohužel humanisté v Polsku dnes nezřídka považují logiku, zvláště matematickou, za "cizí těleso". Možná, že ne bezdůvodně, protože v typickém vydání se ta disciplína zdá být příliš technická, zúžená. Existuje také opačný jev - svérázný snobismus, tíhnutí k afektovanému, strojenému "zvědečtění" poznávané banality pomocí tajemně vyhlížejících znamének a symbolů.

I.M.B.: Stav polského myšlení, nakolik je znám, mě naplňuje obavami. Máme co dělat nejen se znečištěním importovanými idiotismy z cizích pověr, ale také s nejednou domácí pověrou. Jedna z nich, která se mi zdá být obzvláště zlověstná, je "humanismus". Abyste mě dobře pochopil: Když někdo věří, že Bůh si vyvolil /z nekonečného a nám nepochopitelného milosrdenství/ právě to výjimečně ukruté zvíře, jímž je člověk, chci říci, každý člověk, pak v očích takto věřícího získává člověk transcendentní důstojnost. Ale žádný "vědecký humanismus" není. Věda jedním velkým hlasem - od astronomie po psychologii - odporuje existenci zásadního rozdílu mezi námi a našimi menšími bratry.

Omlouvám se za tento úvod. Je nutný k pochopení logické situace: je-li člověk - vyjma náboženskou rovinu - pouze částí přírody, jako hroši a nálevníci, pak není žádný důvod ke zjišťování zásadního rozdílu mezi přírodními a humanitními vědami. Ty druhé jsou prostě složitější, méně snadné atd., ale v zásadě jsou také přírodními vědami. A tak, co je pravdou pro přírodní vědy, je také pravdou, pokud jde o humanistiku - zvláště, že mají být vybudovány logicky, t.j. v rámci formální logiky. Ale formální vědecká logika je dnes pouze jedna, a to logika matematická. Mimo logiku není nic - jinými slovy: není žádné "mimo", leda jenom nesmysl.

Jestliže v Polsku, kde existuje tak velká logická tradice, se lidé od logiky odvracejí, pak co můžeme očekávat od

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo
duchovní obnova dnes - duchovní obnova dnes
oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

F
Z O É
S

Chci srdečně pozdravit a udělit
požehnání na nadcházející dobu
mládeži z hnutí Světlo-Život a
mládeži z katechumenálních spo-
lečenství.

Čenstochová 18.6.1983

Jan Pavel II.

Kdo jsme? Říkají nám oáza, hnutí Světlo-Život, hnutí živé
církve. Označují nás za sektu, za náboženskou společnost, vy-
týkají nám, že se modlíme po koutech, že chceme reformovat
církve.

Jak ukazuje sám název, oáza je místo v poušti, na kterém
se rozvíjí život. Chceme být zdrojem nového života na lidské
poušti; z toho pochází naše znamení - hnutí Světlo-Život, čili
světlo, které vychází z Boha a má se zcadlit v mém životě. Aby
se to stalo, musíme se znovu narodit /Jan 3,76/, proměnit se a
přijmout Krista jako Pána a Spasitele. Dochází k tomu nejčas-
těji na oázových nebo evangelizačních rekolekcích. První tři
dny, ve kterých poznáváme zákony duchovního života, nás učí o
Boží milosti, o hříšném a od Boha odděleném člověku a o Kris-
tu, který se stává mostem mezi Bohem a lidmi. Tento čin lásky
vyžaduje odpověď z naší strany. Když řekneme "ano", objeví se
před námi dvě cesty: jsme s Pánem Bohem, kterého se bojíme, a
nebo s Otcem, kterého milujeme. Druhá cesta je jistě těžší, ale
naše jednání má vyplývat především z lásky a ne ze strachu. A-
bychom ale poznali Boží lásku a Boží plán pro nás život, musíme
osobně přijmout Ježíše Krista jako Spasitele a Pána. Pomáhá
modlitba. Stačí jenom chtít něco změnit, odmítnout, něčeho se
vzdát, abychom mohli začít znovu. Bůh zná naše srdce a nezále-
ží mu na pěkně a pečlivě vybraných slovech, nýbrž na upřímnos-
ti a spontánnosti. Právě na tomto základě budujeme naše spole-
čenství a ona spontánnost, živelnost se přičinuje o to, že ne-
podléháme obecnému znechucení a sešlosti. Zavazuje nás cosi na
způsob dobrovolné kázně. Nemůže být řeč dvojsmyslných žertech,
klení nebo jednání s člověkem jako s věcí. To nám zajišťuje
vzájemná láska v Kristu Pánu.

Velká většina členů společenství nepije a nekouří - patří
ke Křížové výpravě osvobození člověka. Příslušnost k této kří-
žové cestě je mírou naší lásky k Bohu, "Božím dobrodružstvím";
jestliže totiž milujeme, musíme přinášet obět za ty, kteří ji
nemohou přinést sami. A když dáváme, tak také dostáváme, na-
cházíme, vlastníme sebe v dávání sebe. Proto je tak důležitá
služba bližnímu spojená s pokorou. A přece jsme plni radosti,
protože naší oporou v životě je víra v Boží plán, který nám
Bůh připravil a se kterým vyslovujeme souhlas v každodenní
modlitbě Otce náš. Modlitba! Bez ní se nic ve společenství ne-
daje, z ní všechno jednání vyrůstá.

Každé setkání začínáme a končíme modlitbou, shromažďujeme se po domech, abychom ne jen mluvili o Bohu, ale především abychom dovolili Bohu, aby on mluvil k nám a tak rozřešil mnoho našich problémů. Každou neděli se setkáváme na jitřních chválách - ranní modlitbě, šetnáctého každého měsíce se modlíme na úmysl Jana Pavla II. a občas organizujeme tzv. Dny společenství, spojené s oázou modlitby. Nejčastěji to bývá sobota a neděle, dva dny ztrávené s Bohem, v atmosféře přátelství, láskavosti a vzájemné lásky. Navázali jsme zvláštní spojení s farnostmi díky mším, které připravují a provázejí oázy a také díky pobožnostem /křížová cesta, adorace/. Je to podmíněno nejen tím, že jsme nazváni hnutím živé církve, ale také faktem, že oáza není organizace, která by zaujímala místo na pokračí církve, nýbrž se chce aktivně účastnit na životě farností. Tvorbí čtvrtý okruh, každý tu může najít místo pro sebe a uslyšet františkánský pozdrav "Pokoj a dobro".

Přicházejí k nám lidé různého věku, někteří jako pozorovatelé, jiní s tím, že již zůstanou a zapojí se do činnosti některé formační skupiny, kde se uskutečňuje nějaký program podle duchovní úrovně daného člověka. Máme v oáze také rodiny, které se setkávají ve vlastních kroužcích.

Oázové hnutí je podstatně christocentrické, nelze ovšem mluvit o Synu a zapomínat na Matku. Letní oázové rekolekce trvají 15 dnů, tolik, kolik je tajemství růžence a každý den prožíváme jako další tajemství. Již několik let organizujeme uzavřené rekolekce v Kaszubech. Tam je náš Sicheň, naše město - útočiště, a jeho patronkou je Matka Boží Sianovská. Přijíždějí sem lidé z celého Polska. Navazujeme kontakt se stále dalšími společenstvími, která často povstala díky evangelizačním rekolekcím.

Kristus říká: "Ke každému, kdo se ke mně bude znát před lidmi, budu se i já znát před svým Otcem v nebi."

Naše společenství má charisma evangelizace, a to je spjata s připraveností sdílet se o štěstí, které dává svoboda v Kristu.

Z časopisu Rycerz Niepokalanej přel.: -brod-

MODLITEBNÍ SKUPINA V CHARISMATICKÉM HNUTÍ

V současné církvi jsme svědky stále většího počtu tzv. "probuzeneckých hnutí". Zrcadlí se v nich potřeba prohloubit a obnovit křesťanský život věřících. V mnoha farnostech vznikly nebo vznikají nové modlitební skupiny, skupiny neformální, nazvané spontánními. Rostou jako příslovečné "houby po dešti" a tvoří specifické znamení našeho času.

C í l m o d l i t e b n í s k u p i n y

Zpočátku se cíl modlitebních skupin v charismatickém hnutí chápal dosti různě. Dokonce ani jejich členové neměli přesnou vizi své skupiny a jejích základních úkolů. Jedni se domnívali, že nejdůležitější je osobní setkání s Kristem jako mým Pánem a Spasitelem, prohloubení života modlitby, návrat ke svátostem a studium Božího Slova. Někteří z členů hnutí obnovy

jakoby zapomněli, o čem se jim vlastně jedná. Zde totiž nejde o hledání prožitku pro samý prožitek, ani o hledání výlučně toho, co je "charismatické", ale jedná se především o hledání Boha a prožívání jeho takového, jaký je. Proto také by bylo možné vyjádřit cíl modlitební skupiny následovně: jedná se v ní o modlitbu osob ve společenství, otevřených pro působení Ducha svatého, kteří budou schopni přijmout dary, které každý z nich obdrží a posloužit jimi.

Funkce skupiny

Jednou z nejzásadnějších funkcí skupin tohoto typu /ale ne pouze/ je především přechod od vize Církve-abstrakce k vizi Církve-skutečnosti. Tak dají z jedné strany evangelijnímu odkazu historický a existenciální obsah, z druhé strany pak dávají každodenní existenci evangelijní příchut.

Právě v těchto skupinách, kde vládne široce pojatá a bezprostřední otevřenost k druhému člověku, je nově odhalen způsob být spolu, který je Církvi jako společenství tak velice vlastní. Skupina má totiž probouzet v srdcích svých členů pocit hluboké patřičnosti k Církvi. Církev přestává být pro její členy pouze institucí či nějakým sdružením s určitými cíli a stává se živým společenstvím. Právě modlitební skupina sama o sobě tíhne k tomu, aby se stala živou bunkou Církve, čímž se přičinuje právě o její duchovní obnovu.

Modlitební setkání

Modlitební setkání se stalo spontánním - a tím také nejvíce přirozenějším a zároveň reprezentativním projevem charismatického hnutí. Je jakoby nový kožený měch, do něhož Duch svatý stále vlévá mladé víno /srov. Luk 5,37/. Proto se onen proud charismatické obnovy projevuje především v oživení forem modlitby jak spontánní tak i kolektivní v Duchu a s tím se velmi často pojí manifestace různých darů Ducha /charismata - srov. 1 Kor 12,9-10; 14,1-40/.

Přes svou spontánnost a "neplánovitost" jsou modlitební setkání nikoli tak "divoká" a chaotická, jak by se mohlo zdát, nýbrž naopak probíhají klidně a umírněně, ale také dynamicky, živě s duchovním povznesením. Nedochozí v nich k žádným excesům nebo také ke zdánlivým extázím. Ovšem tu i onde můžeme nalézt určité stopy znehodnocení a pokřivení.

Proud modlitby, plynoucí ze srdcí věřících, neodráží pak pouze proud typického letničního průběhu setkání, ale vedle aklamace Aleluja, která je tak typická pro klasické letničářství, nalézáme i liturgické formy modlitby Církve jako Otče náš, Sláva Otci, modlitbu růžence, modlitební naslouchání Božímu Slovu, modlitbu žalmů, chvíle ticha a mlčení - chápané jako oslovení a naslouchání Pánu.

Takovou kolektivní modlitbu by bylo možno nazvat profétickým, ale zároveň par excellence ekklesiálním, poněvadž neustále vyjadřuje volání Církve a Ducha: Marana tha! Přijď Pane Ježíši! /1 Kor 16,22; Zj 22,20/.

Takto chápaná modlitba přináší zvláštní svobodu ducha, svobodu, která se projevuje v modlitbě každého z účastníků

setkání. Každý z nich se modlí tak, jak chce a jak dovede - bez jakýchkoli omezení, strachu či zábrán z vyjevení své víry a svého způsobu prožívání Boha. Takovýto zdánlivě paradoxní způsob modlitby nikterak nenarušuje kolektivní povahu celého setkání, spíše naopak: ještě více ji zintenzivňuje, umocňuje. Každý přináší vlastní, osobní vklad do kolektivní modlitby a tím se cítí být potřebný, je doceněn a tak prožívá své členství i v jeho kolektivním rozměru.

Prvky modlitebního setkání

Zásadně se nemá mluvit o prvcích modlitebního setkání, poněvadž každý z členů skupiny dovoluje Duchu, aby ho vedl svobodně, spontánně a tím tedy přijímá určitou neschématickост v jeho působení, při současném zachování své autonomie. Vlastním ředitelem modlitby, jejím hlavním dirigentem je a zůstává Duch Kristův. Nicméně můžeme i v této svobodě a vedení Duchem rozlišit několik základních linií:

- uvědomění si Kristovy přítomnosti během setkání;
- otevření se Duchu svatému, aby modlitbu řídil On;
- uctívání Pána v Duchu Kristově;
- společná modlitba a shoda v odevzdání se Duchu vytváří klima opravdové víry a společenství;
- srdce modlitebního setkání - naslouchání Slovu Páně;
- tzv. ztišení v Duchu svatém, vnitřní klid a radost.

Čtyři typy setkání

Předpokládají se čtyři typy průběhu modlitebního setkání, dva parabolické a dva lineární. V prvním způsobu může setkání začít "nahore", t.j. adorací, díkyčiněním, pak vede "dolů", t.j. odprošení, prosba, aby znovu směřovalo "vzhůru". Druhý průběh je z tohoto hlediska opačný: modlitební setkání začíná prosbou a prosbou i končí. V lineární podobě má první průběh podobu progresivního vzrůstu: "zdola nahoru" /prosby - díkyčinění - adorace/, druhý pak jako protiklad předchozího má povahu sestupnou, "shora-dolů" /adorace-díkyčinění-odprošení-prosba/.

Vůdcové skupin musí být vzhledem k vedení Božím Duchem velmi disponibilní. Duch svatý má vést setkání a modlitbu členů skupiny a ne pastýř, který by mohl bez vnitřního rozpoznání ducha adorace a prosby "uhasit". Disponibilita těch, kdo odpovídají za průběh modlitebního setkání předpokládá rovněž otevřenost pro lidské impulsy, pocity či touhy.

Modlitební skupina a společenství

Vytváří modlitební skupina společenství? Asi ne. Ona je spíše jeho uskutečněním ve společenství lokální Církve, čili farnosti. To silně zdůrazňuje profesor Mühlen, jeden z hlavních teologů charismatického hnutí, podle něhož "zásadně nemůže být modlitební skupinou ta, která není uskutečněním a uvědoměním společenství." Modlitební skupina utváří tedy určité *quasi* - společenství a má být především reálným uskutečněním místního společenství a nevytvářet elitní společenství privilegovaných.

~~křesťanů, kteří mluví jazyky a prorokují. Přitom tato skupina - společenství nevytváří nějakou novou církev v Církvi, ale definuje se jako úv o d k společnému prožívání křesťanství a Církve jako společenství.~~

M o d l i t e b n í s k u p i n a a f a r n o s t

Církev je místo, "kde se společně známe a uznáváme, kde se navzájem oslovujeme jménem a kde je možné pocítit společnou příslušnost" /Y. Congar, O. P.: Die spontangruppe in der Kirche/ Jestliže jednotlivé osoby a nakonec celá skupina po jisté době neotevře svou společnou modlitební existenci ke službě vlastní farnosti jako místnímu společenství církve, bude pozvolna ztrácet životnost, duchovní vzrůst: bude se "smažit" v nezdravé šťávě vlastního subjektivismu. V takové situaci budeme moci mluvit pouze o přijetí výlučně charismatické stránky působení Ducha ve skupině, která přitom zapomíná, že poslání Ducha svatého je posláním služby k budování a užitku celé Církve /srov. 1 Kor 14,3-4.12/.

Členové modlitební skupiny ve farnosti si musí uvědomit, že jsou nositeli společné pastorače. Za tohoto předpokladu pak taková skupina obhazuje - sobě vlastním způsobem a na vhodném místě - pravdu, že křesťanství je v současném světě stále ž i v é a z a k u s i t e l n é. Tuto jeho životnost a zakusitelnost nám zaručuje od červánků dějin Církve působící Duch Otce i Syna. On totiž "nepřichází jenom v určitých okamžicích ale je dán Církvi jako vhodný princip života" /Congar, Kościół jako Lud Boży, Poznań 1968/ a rozsah jeho působení není ničím omezen. Obsahuje moment vtělení Božího Syna a spoluzaložení Církve s Kristem, až po druhý příchod Pomazaného Páně.

Základní známkou skupin musí být především m i s i j - n o s t, která se navenek může projevovat také ve vztazích s jinými skupinami stejného druhu na rovině farního, diecézního i celonárodního života.

T ř i n e b e z p e č í m o d l i t e b n í c h s k u p i n

Podobně jako se každému ovocnému stromu stává, že mezi zdravými plody má i plody červivé, ta také i mezi četnými plody, jaké s sebou přináší modlitební skupina, se mohou vyskytnout i takové, které nebudou sloužit budování a prohlubování opravdového křesťanského života. A toto jsou tři základní z nich, které mohou být citlivostí a přiměřeným postojem ze strany duchovních pastýřů hnutí a jednotlivých skupin úplně neutralizovány: charismatománie, paraklerikalismus a biblický fundamentalismus.

C h a r i s m a t o m á n i e se projevuje nadměrným, přímo bezměrným zdůrazňováním charismat, důrazem na jejich zázračnost. To by se týkalo zvláště daru mluvení jazyky. Není možné mluvit o působení Ducha jako o působení výlučně charismatickém, bez ohledu na jeho působení a aktivitu v rámci hierarchické struktury Církve a v rámci jejích svátostí, které byly svěřeny právě Církvi jako Kristovo depositum. Nikdo nesmí

zepomínat, že Duch koná jak chce a kdy chce.

Charismatické hnutí odhaluje nově všeobecné kněžství všech věřících a laický apoštolát. To může vést k paraklerik a l i s m u, kopírování nebo přímo zastupování úředních funkcí kléru: aktivní dílo evangelizace, katecheze během setkání v modlitebních skupinách a quasi-pastorační formy činnosti /např. duchovní vedení jednotlivých členů skupiny, vztahy mistr-žák atp./ jsou řízeny "charismatickými" vůdci skupin. Takový stav může často vyplývat mimo jiné z určité nedbalosti, z nedostatku zájmu o hnutí, anebo z čistě lidské lenosti pastýřů. Proto neudivuje ani postoj laiků, kteří se cítí vnitřně zodpovědní za duchovní rozvoj skupiny. Laický apoštolát musí spolupracovat s hierarchií a naopak. Zde nemůže docházet k příliš ostré rivalizaci rivalizaci mezi tím, co je v Církvi charismatické a tím, co je v ní hierarchické. Charisma může být vždycky podrobeno hodnocení hierarchie, hierarchie pak sama o sobě musí tvořit c h a r i s m a p r o j i n á c h a r i s m a t a. Charisma bez hierarchického vedení může vést k mnoha pokřivením křesťanské páteře víry. Hierarchie pak bez užitku s charismat se bude zdát mrtvou, jakoby dezaktualizovanou, míjející se novými znameními času. Avšak tím, co spojuje jak charisma tak i hierarchii v jeden celek, je jeden a tentýž Duch svatý, který působí v obou paralelních proudech Církve.

Třetí nebezpečí, a to nejen modlitebních skupin, ale dokonce celého současného charismatického proudu v Církvi, se týká Písma svatého a jeho i n t e r p r e t a c e. Základem křesťanského života je bible. Také specifickým mottem hnutí charismatické obnovy je zaměření na Písmo svaté. Avšak jeho interpretace nemůže kráčet libovolným způsobem ale musí být spojena s katolickou exegetickou tradicí. Je důležité, aby si duchovní pastýři byli vědomi svého mandátu hlásání a interpretace Božího Slova, totiž, že právě oni jsou "služebníky slova" /Lk 1,2/. Boží Slovo bylo předáno člověku skrze slovo lidské a jako takové musí být správně interpretováno.

/P. Dominik Tomczyk, Sch^o - redakčně upraveno/

MALE STÁDO

Třetím prvkem teologie osvobození uplatňované v praxi je základní církevní skupina, nazývaná též základní církevní obec nebo základní církevní společenství /comunidad eclesial de base/, na rozdíl od "základní skupiny /bunky/", která může být např. i marxistická, nebo od "křesťanské základní skupiny", která je sice orientována na evangelium, ale nemá nutně nic společného s církví.

Církevní základní skupiny nejsou žádnými minifarnostmi bez kněží. Nevytvářejí se podle nuceného modelu, nemají žádné pevné stanovy a žádný předepsaný počet členů. Jsou spíše důsledkem pastorační a sociální krizové situace, kterou je třeba spojenými silami pozvednout. Charakteristickým znakem takové skupiny je její přehlednost. Všichni se navzájem znají, vědí o svém napojení na farnost i o svém spojení s biskupem. Schází

jednoho obyvatele českých zemí připadá asi 160 kg pevných a 210 kg plyných exhalátů ročně. Největší podíl emisí - 82 % popílku a 93 % kysličníku siřičitého - pochází ze spalování tuhých paliv. Plyné škodliviny z motorových vozidel přesahují ročně 300 tisíc tun, z toho většina 90 % připadá na kysličník uhelnatý, zbytek na kysličník dusíku, aldehydy, ketony, atd.

Jestliže zde uvádíme údaje z Československa, je tomu tak proto, že ve světovém měřítku patří ke státům s vysokým procentem emisí kysličníku siřičitého.

- Znečišťování vody

V českých zemích můžeme prakticky počítat pouze s tou vodou, kterou získáváme ve formě dešťových srážek - a to je průměrně 54 mld m³ za rok. Většinu této vody zase vypaří rostliny, volná půda atd. K použití se hodí ovšem pouze voda čistá. Ze čtyřdílné stupnice čistoty vody se dnes již málokdo spokojí s vodou III. třídy. Vodu IV. třídy již nemůže využít nikdo. Přibližně 34 % délky významnějších vodních toků Československa má již dnes vodu III. nebo dokonce IV. třídy. Přes 5000 km ekonomicky důležitých toků je znečištěno nad únosnou míru. Nebezpečný pro vodní toky a jejich mikroflóru je přes neokázalost svého vlivu také tepelný účinek vyvolaný používáním vody k chlazení různých technických zařízení.

- Znečištění půdy

Půda je nejlepším dokladem vzájemné vázanosti živé a neživé přírody. Je jakýmsi hraničním prostorem mezi oběma sférami přírody. Ve zdravé půdě jsou všechny její živé i neživé složky vzájemně propojeny a jsou tak schopny vyrovnat mnoho nepříznivých zásahů zvenčí. Půda snese opravdu hodně. Vše však má své meze - a ani půda nesnese jejich neustálé překračování. Může být narušena, ba dokonce zničena. V místech zasahovaných vysokými dávkami prachu a popílku rostliny částečně zakrnují. Spadem kyselého deště na pevnou zem přichází půda postupně o živiny nezbytné pro existenci lesů.

3. **Jednostranná urbanizace:** Jednostrannost se zde projevuje takovou urbanizací, která sleduje výhradně některé dílčí prvky, např. příznivé podmínky pro budování nějakých dolů, zvláštního průmyslu atd. a nerespektuje při výstavbě a činnosti celkovou strukturu okolního přírodního prostředí včetně celkové povahy krajiny. V urbanizovaných územích vytváří lidská společnost zcela změněný reliéf. Významnou roli při vytváření specifického městského klimatu hrají betonové a asfaltové plochy. Za letního dne dosahuje teplota asfaltového parkoviště až 45 °C, zatímco teplota okolního trávníku se pohybuje nejvýše kolem 30 °C. Asfalt pak ohřívá noční vzduch až do příštího rána. Jednostranná urbanizace se vyznačuje zvyšující se úrovní prašnosti, spadu popílku a úniku exhalátů do atmosféry, odpadového materiálu, dále hluku a pod. Pokud jde např. o hluk, celosvětově se udává zvýšení hlukové hladiny v průměru asi o 1 dB ročně.

2. D i a g n ó z a

Patologie sociálně-kulturních aktivit a útvarů, spočívající ~~na vnějším přírodním podkladě, spočívá v určitém stupni~~ či rozsahu jejich desintegrace a totalizace jakožto projevech odchylky od řádu či pravidla vlastního jejich přirozenosti.

Dokonalé zničení struktury nebo krajní omezení jejích funkcí je zde bezprostředně zhoubné pro lidskou společnost, zatímco číslí porušení je zčásti nepravatelné, zčásti však z dlouhodobého hlediska nezdravé, ba zhoubné pro lidskou společnost.

Disfunkce struktury sociálně-kulturních útvarů a činností, podložených vnějším přírodním prostředím, zahrnuje zejména omezení či ustrnutí samoregulativní funkce jednotlivých složek struktury.

3. P a t o g e n e z e

Patologická sociologie se zabývá účinky působení lidí, kteří svou aktivitou porušují přirozený řád v přírodním prostředí. K této odchylné aktivitě se v subjektivní duchovní podstatě uchyluje především člověk, který se odvrací od nadpřirozeného principu blízkého člověku i přírodě. Zákonitě se pak ocitá "na útěku" před vlastními přirozenými životními projevy, i před projevy ryzí, nenarušené přírody. Minimalizuje dobro, které mu okolní příroda poskytuje.

4. E t i o l o g i e

Většina odborné literatury, která se zabývá sociálně-kulturními faktory nepříznivých jevů, procesů a útvarů v okolním přírodním prostředí, poukazuje na vliv moderní techniky a urbanizace, dále pak na určitý nedokonalý způsob uspořádání hospodářských statků ve společnosti atd. Přehlíží se přitom často lidský subjekt, jakoby některé věci samy od sebe vedly k denaturalizaci a devastaci přírodního prostředí. Přehlíží se, že jde o problém mravní, a ještě hlouběji, náboženský. Že jde o důsledek materialistického názoru na svět a život. Že jde konec-konců o důsledek případného náboženského zpovrhnění, které může snadno zkostnatět v ateismus a negativistický postoj ke Stvořiteli a ke všemu tvorstvu. Zabýváme-li se negativním působením techniky, nutno si uvědomit, že nejde o techniku jako takovou, nýbrž o techniku nedokonalou či zneužívanou. Exploatace přírody spojená s její denaturalizací a devastací je názorným čokladem vykořisťovatelské bezohlednosti těch lidí či skupin, kteří bez omezení užívají prostředky k prosazení svých omezených zájmů.

Jestliže se nepříznivé konkrétní techniky v podmínkách společnosti se soukromo-podnikatelským uspořádáním uplatňovaly poněkud "anarchistickým způsobem", v podmínkách totalitního ekonomického uspořádání společnosti je okolní příroda vystavena vyššímu stupni intenzity negativního náporu techniky. Čím větší je rozsah totalizace nějaké společnosti, tím více je vnější přírodní prostředí ohroženo soustředěnějším a soustavnějším destruktivním působením techniky a ekonomiky.

Koncem 20. století dochází zejména v totalitních společnostech k nebývale prudkému zrychlení transformačního procesu /výroba - spotřeba/ a v důsledku soustředování zemědělské výroby, průmyslu a urbanizace dochází k takové koncentraci, nových látek a procesů cizích přírodě, že ta se s nimi není schopna vyrovnat. Ze všech látek přírodě odnímaných se využívá jen asi 4 % pro výrobu a spotřebu a v jejich rámci se recykluje asi 15 % látek. Do přírody se pak vrací zhruba stejné množství látek. V Československu je člověkem uvolněný tok hmoty dokonce asi desetinásobný nad světovým průměrem. Jenom těžbou nerostných surovin je z každého čtverečního metru plochy ČSSR průměrně získáno ročně 5 - 7 kg látek, které se postupně změní v odpad, a to zčásti i toxický.

Dřívější zemědělec, člověk bytostně spjatý se svou zemí, byl vlastně "intuitivním ekologem" - nikdy ho nenapadlo, aby přírodu kolem sebe ničil nepřirozenými zásahy do životního prostředí, na kterém byl doslova životně závislý, aby si třeba na pole vysypal jedovatou látku.

Soustavné narušování biologické rovnováhy v přírodě způsobené jednostrannou technizací a chemizací zemědělství, jakož i jednostrannými výrobními postupy, směřuje k "ekospatismu", resp. ke spastickému zemědělství /A. Toffler/ Tento pojem se týká ekonomiky na hranicích katastrofy, kterou očekávají náhodná střetnutí kritických situací, zatím, a skutečně jen prozatím nevznikajících současně.

Poruchy funkční struktury vnějšího přírodního prostředí jsou podmíněny také určitou politikou, která se případně uchyluje také k ozbrojenému násilí a válečnému ničení. Teoretickým předpokladem je zde do krajnosti rozvedený geografický determinismus. Teorie nutného sjednocení proletářů všech zemí světa je důmyslnější geopolitickou teorií. Exploatace přírodního prostředí, nabývající v podmínkách totalitních států nebývale bezohledného a kritického rozsahu, představuje negativní aspekt "revoluce životního prostředí" /M. Nicholson/

5. P r o g n ó z a

Vzájemná závislost na této planetě se stává hlavním faktorem politiky. Energie, přírodní zdroje, přírodní prostředí překračují rámec státních hranic. Obsahují zárodky politických konfliktů a jsou výzvou k integraci mezinárodního společenství.

Znečištění atmosféry usnadňuje a urychluje změnu klimatu na zemi. Málo si doposud uvědomujeme, jak nestabilní je průměrná teplota atmosféry. Změní-li se množství dopadající energie slunečního záření nebo vyzařovací vlastnost zemského povrchu o několik procent, teplota zemského povrchu se změní. Při ochlazení to může vést až k době ledové. Při oteplení začnou arktické a antarktické ledy tát a značná část evropské pevniny může být snadno zatopena. Existence ledových dob ukazuje, že teplota zemského povrchu je velmi labilní.

Hustota komunikací a počet dopravních prostředků roste dnes rychleji než počet lidí. Svým charakterem se doprava řadí mezi nejvýznamnější ekologické faktory, určující kvalitu životního prostředí.

~~Ročně na všech silnicích světa zahyne přes 200 000 lidí.~~
Počet zraněných jde do milionů, hmotné škody do miliarda.

Nepřetržitá kumulace určitých podnětů nakonec vytváří zátěžovou situaci pro organismus - nejen pro jeho biologickou adaptaci, ale také pro jeho psychologické přizpůsobení /hluk, znečištěné prostředí, přelidněná místa atd./ Nemůžeme-li ani uniknout ani něco změnit, dochází ke stresu. Mění se nejen fyziologie a endokrinní rovnováha, ale i psychologicky existujeme ve stavu permanentního vypětí. S krátkodobými stresy v souvislosti s životním prostředím se člověk vyrovná bez zjevných patologických příznaků, avšak se stresy dlouhodobými se narušuje také adaptační úroveň člověka. Člověk je pak podrážděnější, je méně odolný vůči frustracím a zátěžovým situacím vůbec. Vedle pozvolné neurotizace, jež se záhy odráží také v narušených lidských vztazích, se posléze objevují také různé "civilizační nemoci": vysoký krevní tlak, koronární onemocnění a řada podivných patologických příznaků bez prokazatelného somatického základu /bolesti hlavy, bolesti zad/.

K mravní disfunkci přispívá i jednostranná urbanizace. S tím souvisí přílišná byrokratizace, zejména však značná izolace městské práce od náboženských hodnot. Zřejmě je i chabrost a nestabilita městských náboženských společenství nepodpořených také sousedskými, mezirodinnými osobními vztahy. Zkoumání struktury města vede k odhalení prostorových zákonitostí, pokud jde o výskyt nemocí a sociálně patologických jevů. Výzkumy ve většině zemí potvrzují, že ve městech je větší výskyt hospitalizovaných duševně nemocných než na venkově. Pokud jde o "ekologii sebevraždy", území s nejvyšší sebevražedností byla ve středu města a ve čtvrtích přímo navazujících na střed. V místech s vysokou sebevražedností je také zjištěn nadprůměrný počet rozvodů, zločinů, případů alkoholismu a jiných symptomů rozpadu společnosti. K této mravní disfunkci napomáhá také značná jazyková disfunkce, projevující se mimo jiné dlouhodobou hrází mlčení /vynucenou hlukem apod./ a také případná umělecko-estetická disfunkce. Prostředí totiž působí na člověka i svým symbolickým významem, který nám prostředkuje motiveční sdělení regulující naše jednání. Zkušenost získaná intuitivním vnímáním celku je blízká estetickému zážitku. V moderních sídlištích, o kterých se někdy mluví jako o "betonové džungli", nebo v prostředí dopravního a továrního hluku, špíny a smogu, či v prostředí zemědělské velkovýroby s rozoranými mezemi a poli monotónně a uniformně pokrývajícíchmi kopce i roviny, nebo se zapáchajícími koncentráky živočišné výroby je pronikavě oslabena estetická hodnota přírodního prostředí.

Technicky a ekonomicky narušené prostředí je také případně ve značné míře disfunkční teoreticky a politicky. Prognózu sociálního narušení a narušení životního prostředí v Československu naznačili též mluvčí Charty 77 ve svém dokumentu č. 36/83.

6. T e r a p i e

Současná situace ohledně narušování životního prostředí je kritická. Proto také tradiční metody a postupy ochrany

přírody nejsou účinné a v mnohých případech nemohou zabránit změnám, které člověk vyvolal.

Jestliže zjevně nejbližším sociálním faktorem těchto vážných poruch funkční struktury přírodního prostředí je zvláště technika, ovšem technika nedokonalá, nesprávně konstruovaná i užívaná, pak je to především technika, která má mít opět prvenství v nápravě tohoto nepříznivého stavu. Technologická řešení musí sledovat dva základní směry:

1. Rozšíření reprodukovatelnosti biotických zdrojů v zemědělství a lesnictví zejména zachováním a vytvořením přírodních podmínek pro využití reprodukčních možností.
2. Prodloužení použitelnosti nereprodukovatelných abiotických zdrojů a využití obnovitelné energie, což znamená:
 - zavádění technologií úsporných na materiál a energii;
 - využití netradičních zdrojů surovin a energie;
 - maximální recyklaci odpadů a zavádění maoodpadních technologií;
 - recirkulace vody;
 - prodloužení životnosti výrobků;
 - ekologizaci odpadů, eventuálně jejich oddělované ukládání pro budoucí využití.

Konstrukce a používání těchto technologií jsou většinou obecně známy. Co brání jejich rychlejšímu zavádění? Jednak ekonomické náklady, jednak nedostatek vyspělého mravního přístupu k přírodě, a to zvláště u těch vedoucích činitelů společnosti, kteří mají moc rozhodovat v celospolečenské míře. Většinou u nich převažuje hledisko úzkého technokratismu a krátkorakého ekonomismu, jakož i byrokratismus. V socialistických státech vyplývá neochota k technické terapii narušeného životního prostředí do značné míry z toho, že sama marxistická teorie postrádá mravní kategorie, v nichž by mohla vyjádřit vztahy člověka a společnosti k přírodě.

Tak se dostáváme od ekonomického činitele terapie k politické složce a k jejím státoprávním souvislostem. Předně je důležitou terapií zde právní normování obsahu škodlivin v přírodním prostředí. Jsou-li v Československu přijímány právní normy, týkající se obsahu škodlivin v přírodním prostředí, jsou málo účinné, zaostává kontrola a sankce za porušování jsou nedůsledné a nízké.

Od 70. let našeho století se ukazuje stále jasněji, že politika orientovaná pouze na jednotlivé složky životního prostředí /půda, voda, vzduch/, dokáže řešit nedostatky jen v omezené míře.

Až dosud nebyly nalezeny efektivní metody mezinárodního působení, které by mohly kategoricky zamezit znečišťování životního prostředí. Např. některé státy stále experimentují s jadernými výbuchy a zamořují přírodu radioaktivitou. Je nutno vytvořit autoritativní mezinárodní a mezinárodní organizaci, která by účinně kontrolovala, jak se plní opatření, jež mají chránit přírodu a jež jsou nezbytná pro život celé planety. Mezinárodní spolupráce při ochraně životního prostředí jde

souběžně s uvolňováním mezinárodního napětí; přijetí dohodnutých norem kvality ovzduší a spodních vod přináší všem užitek.

Politická složka terapie narušeného prostředí má globální charakter. Přesto ale nelze problémy řešit radikálními a přímočarými opatřeními, nýbrž postupně a diferencovaně. Stupnovitost je totiž zákonem života ve všech jeho projevech. Všechny úlohy ohledně ochrany životního prostředí nelze řešit současně. Podstatným předpokladem jakékoliv cílevědomé a účinné politické terapie je její filozofický a vědecký základ.

Důležitou složkou komplexu terapeutických opatření je zde též výchova k péči o životní prostředí. Jakkoli je ale výchova důležitá, sama o sobě nemůže přímě změnit situaci, pokud není v souladu s duchovním a mravním rozvojem společnosti.

Kdo si uchoval čisté, neotupené svědomí, chápe, že jeho potřeba účasti na osudu všeho lidstva, a zejména živého tvorstva je přirozená. Laskavý a dobrotivý postoj člověka k tvorstvu je přirozeným požadavkem etiky. Nejde o bolestínský postoj k přírodě ani o naivní vegetariánství a podobně, nýbrž o to, aby člověk usiloval o vyloučení zla, jež způsobuje živému i neživému tvoru tím, že bezmyšlenkovitě dopouští jejich destrukci nebo utrpení. Jen etika úcty a lásky k tvorstvu je úplná. Láska k Bohu totiž musí zahrnovat také lásku k Božímu dílu, ke stvořeným věcem, k přírodě. Nejde o udržení tvorstva v nedotčeném, syrovém stavu, ani o uchování života např. nějakého zvířete za každou cenu, nýbrž jde o strukturální humanizaci tvorstva a prostředí. Nejde tedy o to, setřít rozdíly mezi tvory živými a neživými, rozumnými a nerozumnými.

Duchovní podstatu mravní terapie narušeného prostředí tvoří náboženství. "Vesmír není mrtvý. Je v něm Moudrost, která prostupuje vším. Jedním z dílů oné moudrosti je dosažení všeobecné harmonie. Výsledkem souzvuku s touto Moudrostí je proto úsilí o Mír /Pokoj/ a nakonec jeho dosažení." /R.E. Byrd/

Ve vesmíru je každá duše pro Boha v Kristu. Ale každá skutečnost kolem nás, i hmotná, je pro naši duši. Tedy každá skutečnost kolem nás je prostřednictvím naší duše v Bohočlověku. Bůh orientuje všechny prvky ve vesmíru k sobě. Působení vtěleného Boha, Krista, není omezeno na výslovně nadřirozenou sféru lidské činnosti, nýbrž zasahuje celou skutečnost, počínaje hmotou. Dílo vtělení bude dokonáno teprve tehdy, až vše, co je, bude opět převedeno k definitivní jednotě se Středem všeho. /Pierre Teilhard de Chardin/

7. P r e v e n c e

Náboženství je složkou sociální a kulturní struktury vykoupeného lidstva, ale současně přesahuje přirozenou strukturu. Jeho původ a cíl je transcendentní. Proto nestačí, aby šlo o jakousi přiměřenost nebo optimalizaci případné ekologické služby náboženství: je nutná maximální účast. Všichni neseme odpovědnost za budoucnost světa. Od svého začátku zdůrazňuje Písmo svaté, že svět byl lidstvu odevzdán jako "polotovár", který má být ovládnut a humanizován. Svět se stává předmětem a materiálem lidského řízení. Jestliže my lidé jsme z Boží milosti obrazem a podobou Boha, pak lze říci, že

Člověk je "homo manipulator".

Pokrok lidstva není vzhledem k Bohu konkurencí ani plýtváním sil, kterými mu má člověk sloužit. Čím více bude člověk ve svém humanizovaném prostředí spolu se všemi lidmi v jednotě, tím bude stvoření krásnější, dokonalejší. Dokonat, zbožštit neznamena zničit, nýbrž umocnit a dotvořit. Účinná preventivní ochrana životního prostředí je v podstatě možná jedině na základě nábožensky usměrněné péče člověka o svět. Tak se ochrana přírody stává integrální částí humanistického úsilí lidstva o kvalitu životního prostředí. Tato kvalita má dva základní rysy: ekologickou rovnováhu a ekologickou rozmanitost, z nichž vyplývá také harmonie a rozmanitost estetická.

S formou mravní prevence poruch životního prostředí, jejímž psychologickým aspektem je nazírání a intuitivní celostní vnímání přírodního prostředí, souvisí také poněkud esteticko-umělecká prevence Estetické prožívání prostředí je současně východiskem uměleckého přetváření okolního světa. Taková prevence je základem představy "zářícího města" /Le Corbusier/, kde lidé tvořivě spolupracují a s radostí užívají volného času ve zdravém prostředí. Jejich město je vklobbeno do harmonicky fungující struktury přírodního prostředí. To, co tvoří podstatu "zářícího města", není jen prosté zasazení města do krajiny, nýbrž umělecké ztvárnění města i vnějšího přírodního prostředí v nedílné jednotě.

Důležitou složkou sociální a kulturní prevence poruch a disfunkce životního prostředí je působení teorie. Důležitým rysem filozofie a vědy je přitom jejich kosmizace. Idea, že osud člověka lze nalézt za hranicemi jeho rodné planety, je něčím, o čem nikdy Marx nebo Lenin neuvažovali. Tato idea však silně okouzluje mysl mnoha sovětských teoretiků a ideologů. Znamená to, že ve společnosti zachvácené ateismem se šíří "víra" ve svůdný vesmír jako božstvo. Při pronikání filozofického poznání přírodou a kosmem je však třeba se přidržet střízlivého realismu svatého Tomáše Akvinského. Jen tak se lze ubránit úchylkám do svůdného panteismu, který láká i tyto uznávané myslitele.

Je nezbytné, aby se také politická a technická prevence uplatňovala skromně a opatrně. Jde o to, že si člověk nesmí namalovat, že zná plný dosah svého počínání. Naivní jistota v tomto směru nesmí být hodnocena jako přednost. Člověk se nesmí oslňovat dosaženou produktivitou své činnosti, nezajistí-li zároveň zdravý základ i projev této své aktivity. Ukazuje se naléhavě, že kořistnické využívání přírody je jenom krátkodeché zneužívání přírodní rovnováhy, které se nutně obrátí proti člověku.

T.B.

MONTJOIE

Usedlost nese název Montjoie /le mont = hora, la joie = radost/ a leží v kraji Anjou mezi městy Angers a Le Mans. Jean a Lucette Alingrinovi, kteří tam žijí, postupně adoptovali děti, které nikdo nechtěl. Napadlo je, že by také jiní mohli adoptovat děti. Tak se zrodila myšlenka vytvořit podpůrnou

společnost pro adopci dětí pod názvem Emmanuel-SOS-adopce. Za deset let tak získalo domov na 400 dětí. Jsou to děti tělesně nebo mentálně postižené, na něž okolí často pohlíží s odpo-rem. Jedním rysem naší společnosti je totiž to, že se těchto dětí zbavuje, dokonce do té míry, že jim upírá právo na to, aby se narodily, jakmile se předem zjistí, že jsou postiženy. Rodiče se jich buď zbaví sami nebo je k tomu přinutí jejich okolí. Děti, které Alingrinovi adoptují však nejsou ve skutečnosti postiženy. Opravdovým handicapem je neschopnost snášet utrpení nebo jen pomyšlení na ně. Duchovní chudoba je bezesporu tím hlavním nedostatkem, jak neustále zdůrazňuje Matka Tereza. Kdysi byli ze společnosti vyřazováni malomocní. Dnes jsou to děti, které se narodí s nějakým problémem. Místo abychoh rodičům pomohli, hned je zrazujeme, jako by bylo nad naše síly nést toto neštěstí.

Jean a Lucette Alingrinovi a spolu s nimi desítky dětských útluků nevěšeli hlavu, naopak podali pomocnou ruku. Nedávno byla usedlost Alingrinových rozšířena o kapli. Alingrinovi jsou obyčejní lidé. Je ale pravda, že si odjakživa kladli velké cíle. Chtěli mít hodné děti a byli šťastní, když se jim v roce 1951 narodila dcera Marie. Nemohli vědět, že to bude jejich jediné vlastní dítě. Zatím adoptovali 12 dětí a prostřednictvím podpůrné společnosti umožnili adopci 400 opuštěných dětí, které se kvůli tělesnému nebo duševnímu handicapu k adopci nehodí.

Nejdříve si brali děti svých přátel na pár týdnů nebo měsíců nebo také děti svých příbuzných či alžírské sirotky. V roce 1960 jim byl svěřen čtyřměsíční François a o tři roky později Benoit. Jednoho dne jim však společnost pro adopci dětí z rozvojových zemí položila otázku, zda by byli ochotni adoptovat postižené dítě. Na adopci čekalo pět dětí v jeslích v Bejrútu. Všechny děti měly zdravotní problémy. Přibližně v té době se Alingrinovi rozhodli adoptovat děti postižené mongolismem. Ze dvou set francouzských dětí, které byly adoptovány prostřednictvím společnosti Emmanuel, je asi 60 mongoloidních a toto procento se stále zvyšuje. Alingrinovým se podařilo přesvědčit odborníky i úřady, které se na ně ob- racejí, aby jim svěřily děti, s nimiž si nevedí rady. Většina rodičů zůstává v kontaktu se společností.

P o s l á n í s p o l e č n o s t i E m m a n u e l

Poslání společnosti Emmanuel lze vyjádřit v těchto ně- kolika úkolech:

- Převzít pokud možno hned po narození postižené dítě a brzy nalézt adoptivní rodiče.
- Umožnit adopci dětí, které se kvůli mentálnímu a tělesnému handicapu či chronickému onemocnění k adopci nehodí. Vy- hledávat podobné děti ve Francii i v zahraničí, vyřešit lékařské i právní záležitosti a urychlit tak adopci.
- Vyhledávat ve Francii vhodné útluky a zajistit jim specia- lizaci v závislosti na jednotlivých případech.
- Pomáhat rodinám z psychologického, materiálního a právního hlediska před převzetím dítěte, i posléze, pokud si přejí,

zapojit je do sítě Emmanuel.

- Spolupracovat s adoptivními službami a společnostmi ve Francii i v zahraničí a umožnit adopci dětí, které víc než ostatní potřebují lásku a rodinné prostředí, aby se mohly rozvíjet.
- Informovat veřejnost a zejména rodiny a lékařské kruhy a přesvědčit je, pokud jde o situaci dětí neprávem vyobcovaných ze společnosti.
- Informovat se o tom, jak žijí děti u adoptivních rodičů.

H i s t o r i e s p o l e č n o s t i E m m a n u e l

V roce 1960 se Alingrinovi rozhodli adoptovat čtyřměsíčního chlapce, o tři roky později delšího, stejného stáří. V roce 1965 adoptovali třináctiletou holčičku, která zůstala v Montjoie pět let. Téhož roku vyřídili záležitosti k adopci dětí z rozvojových zemí. V roce 1967 reagovali na výzvu z Libanonu ohledně pěti postižených dětí. Šestiměsíční holčičku Emmanuelle postiženou obrnou adoptovali a pro další čtyři děti našli ve svém okolí adoptivní rodiče. Podle Emmanuelle dostala společnost svůj název. Postupně adoptovali osmiměsíční mišenu z Kanady a šestiměsíční Vietnamku Violaine, která později zemřela na mozkový nádor. Protože nemohli adoptovat děti, které jsou postižené a jsou v péči francouzských služeb, obrátili se v roce 1970 na sirotčince v zahraničí. O tři roky později začali přijíždět ze zahraničí na jejich výzvu postižené děti. Okruh přátel se rozrůstal a v roce 1975 vznikla společnost spadající pod ministerstvo zdravotnictví. O dva roky později se na žádost Mezinárodního katolického úřadu pro děti konalo mezinárodní kolokvium o adopci postižených dětí. V roce 1979 Alingrinovi rozšířili svůj dům, aby mohli přijmout více dětí čekajících na adopci. V tomto roce bylo adoptováno už 170 dětí, z nichž 50 bylo vážně postižených: mongoloidních, slepých, bez končetin. V tomto roce, který byl vyhlášen za Mezinárodní rok dítěte, dostala společnost sociální a lékařskou podporu od Státního výboru pro děti. V roce 1980 obdržela společnost povzbudivý dopis z Vatikánu. V roce 1981, Mezinárodním roce postižených, vysvětlil kapli v Montjoie biskup Jean Orchamp z Angres. V roce 1982 vznikla společnost Emmanuel v Belgii a v Kanadě, o rok později ve Švýcarsku.

Podle brožury R. Massona: Montjoie, chemin de croix et de gloire, Paříž 1986

FENOMÉN CLIVEA HARRISE

/Dočkáme se obnovy služby uzdravování?/

Příjezd léčitele do našeho města byl předmětem očekávání a mnoha nadějí.

Ve stanovený den jsem s kartičkou v ruce dorazil na nádvoří kostela svatého Jana z Kety. Na nádvoří před vchodem čekali lidé ve čtyřech frontách označených červenou, zelenou, oranžovou a modrou barvou. Měl jsem na rukou pětiletého Pavlíka. Postavil jsem se do "červené" fronty. Ta šla právě

dovnitř - a tak jsem se během minutky dostal do kostela, předávaný z rukou do rukou. Celý čas jsme se pozvolna přesouvali k Harrisovi, který kladl své dlaně vyjadřující přízeň na stále další lidi.

Před několika měsíci jsem pomáhal rozdělovat lidi podle barvy jejich kartiček v klikaté frontě směřující k léčiteli. Nezakrývám, že mne k tomu vedla značná míra zvědavosti. Snažil jsem se zjistit na vlastní oči, "jak se to odehrává".

Měl jsem možnost přihlížet dost dlouho práci léčitele. Nejvíc mě překvapoval jeho obličej. Vyjadřoval velkou přízeň, či lépe řečeno lásku. Byl to přitom obličej člověka hluboce vnitřně šťastného. Clive se dotýkal postupně každého, kdo k němu přicházel pěknými rukama se zlatým prstýnkem. Dělal to tak, jakoby právě tento člověk byl pro něj někým blízkým a drahým.

Léčitel vkládal ruce, jakoby dvě elektrody, na nemocné místo, na hlavu, srdce, plíce nebo žaludek. Trvalo to tenkrát bez přerušení čtyři hodiny, za nichž prošlo kolem něj tři tisíce lidí. Na každého člověka měl kolem tří vteřin.

S tímto obrazem v očích jsem se tentokrát přesouval v očekávání uzdravujícího doteku. Naše pláště jsem předal službu konajícím bratrům dominikánům z noviciátu. Kartičku jsem odevzdal Nikovi, který stál před Clivem a nahlas vyslovil "heart", a pocítil jsem jemné teplo v horní části srdce. Hned nato mě někdo přesunul ke stolu, kde na mne čekal plášť. Byl jsem úplně omámený. Všechno to trvalo příliš krátce na to, abych něco postřehl: Clivea, jeho ruce a tvář.

Na kartičce bylo napsáno jen "heart" - srdce. Toto slovo přečetli Cliveovi vteřinu předtím, než se mne dotknul. Byl to dotek konečky prstů v horní části srdce. Měl jsem poškozenou chlopu po těžké angině. Odkud Clive věděl, jaké bylo mé onemocnění a čeho se přesně týkalo? Bratra, který byl na řadě za mnou, se dotkl v oblasti žeberního oblouku, kde měl bolesti, přičemž informace byla táž: "heart", jako u mne. Něco tedy nepochybně vnímal - člověka a jeho stav - a něco dával.

Když jsme si oblékli pláště, přesunuli jsme se s Pavlíkem k východu, směrem k oltáři. V tom okamžiku jakoby to místo ožilo citelnou duchovní přítomností. Kristova přítomnost se pro mne stala zřejmá a duchovně jí bylo možno vycítit. Když jsem klekal před svatostánkem, řekl jsem Pavlíkovi, abychom Pánu Ježíši děkovali za Clivea. A činili jsme to s pocitem ohromné vděčnosti a radosti. Panovala ve mně radost a zároveň údiv. Všechno se ve mně začalo mýlit; začal jsem šeptat Aleluja, chvála Pánu. Splynul na mne veliký pokoj a vnitřní teplo.

Když jsem pak čekal před napěchovaným východem na známé, uvědomil jsem si, že jsem prošel kostelem jako ve vášnivém setkání s dobrem. Clive svou osobností způsobil, že se tu shromáždilo několik desítek lidí zaujatých nezištnou přízní vůči nemocným a nešťastným. Vůči lidem, kteří potřebovali úsměv, podání ruky, podržet plášť, nebo dotek teplé, přející dlaně. Tento team - a každý jeho člen zvlášť - aniž by k tomu byla potřebná slova, utvářel jakési "fyzické", poznatelné pole laskavosti, které podporovalo onen Cliveův zvláštní, lékařským

bádáním dokumentovaný dar.

Clive souhlasil s tím, že v Poznání přijme třicet tisíc lidí. Bylo otázkou, jak to zorganizovat. Zdálo se, že je to tak mnoho - prostě neuvěřitelné. V kostele svatého Jana z Kety bylo uvedeno do provozu okénko pro zápisy. Během prvního dne se po obrovské tlačeni zapsalo sedm tisíc lidí; bylo to více než měsíc před Cliveovým příjezdem. Začalo horečné hledání známých, kteří by v něčem mohli pomoci. Každému, kdo byl zapojen do práce při zapisování, naskakovala husí kůže jen když potkal známé, ba i blízké přátele. Po čtyřech dnech se změnila taktika. Zápisy se začaly přijímat v podobě přihlášek v obálkách, přičemž se přednost dávala především novotvarovým onemocněním, u kterých je medicína nejvíce bezradná.

Harrisovo působení na nemocné je stále ještě tajemstvím. Nevíme, bude-li vůbec někdy objasněno. Můj vlastní prožitek mi dovoluje tvrdit, že nepochybně mimo faktorů fyzikálně-biologické povahy je při Cliveově léčení ve hře také jeho láska k lidem. Jak velická musí být, když vydrží stát bez přestávky jedenáct hodin, aby se dotknul desetitisíce lidí, které nezná! A když je tak velká, nemůže být něčím lidským - je to krásný dar, kterého Clive užívá. Dnes už není tajemství že na člověka jako celek působí duchovní činitele - nezištná láska - a vracejí celé lidské bytosti rovnováhu. To, co způsobuje porušení duchovní rovnováhy - závist, hněv, neochota odpustit, nemírnost, ambicióznost, strach - vede někdy k tělesným nemocem /žaludeční vředy, srdeční nemoci, neurozy/.

Je tu zvláště zřejmá jednota duchovní a fyzické přirozenosti člověka. Uvedení do duchovního řádu působí fyzické uzdravení. Cliveova harmobie těla a ducha pomáhá navrátit porušenou harmonii mnoha lidem.

V souvislosti s Cliveovou činností, která je službou uzdravování, nás napadají verše z listu svatého Jakuba 5, 14-16: "Je někdo z vás nemocen? Ať si zavolá některého z představených církevní obce a ten ať se nad ním modlí a maže ho olejem ve jménu Páně; modlitba spojená s vírou zachrání nemocného, Pán ho pozdvihne, a jestliže se dopustil hříchů, bude mu odpuštěno..."

Je šťastná změna nazírání na svátost nemocných, ke které dochází po II. vatikánském koncilu. Právě tyto verše z Písma jsou jejím podkladem. Nedíváme se ale ještě pořád na svátost nemocných jako na svátost umírajících, která už už klade nemocného do rakve? Dosud stále připomíná spíš vizi pohřbu než uzdravení.

Nezávisle na objektivním působení svátosti zde zůstává ještě naše naděje plná a z víry plynoucí modlitba za naše nemocné, prosící při konkrétních onemocněních o poslu a uzdravení. Uzdravení nepřestávají. Mnoho na toto téma by mohly říci křepiky Lourd, Fatimy a Censtochové a mnoha jiných míst mariánského kultu. Má babička přijala třikrát při těžké nemoci svátost "posledního pomazání" a pokaždé se uzdravila. Dožila se pak 90 let, z toho posledních 40 let bez kontaktu s lékařem.

Možná, že nám chybí dostatečně silná víra v působení Boží moci, které člověka pozdvihuje, víra, která má hluboký podklad v Písmu svatém a v lidské zkušenosti.

Tuto mezeru se snaží vyplnit obnovná hnutí, mimo jiné i tak zvaná charismatická obnova; snaží se obnovit modlitební službu uzdravování.

M. Wilczyński /W drodze 10/79/

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo
literatura - literatura - literatura - literatura - literatura
oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Roman Brandstaetter

LITANIE K DUCHU SVATÉMU

Shlédni,
Duchu svatý,
na lidi, kteří jdou vpřed
cestou pokroku bez konce,
na moudré,
kteří uplácali golema
podle své podoby
a k vlastní skáze.

Shlédni,
Duchu svatý,
na rozpad atomu,
na rozpad mravnosti,
na rozpad řádu,
na rozpad pořádku,
na rozpad umění,
na rozpad civilizace,
na rozpad slov,
na rozpad práva,
na rozpad harmonie,
na rozpad soudnosti,
na rozpad logiky,
na rozpad všech hodnot.

Z hloubi voláme k tobě,
Duchu svatý,
jsme bezmocnými nástroji
svých lehkomyšlných výtvorů.

Jsme jako ti, kteří nevědí, co činí.

Navštiv
zemi již sami si ničíme,
nádorovitá města a vesnice,
malomocné domy,
otrávená pole, zahrady a sady,
mrtvá moře a mrtvé řeky.

Přijď a vznášej se nad námi,
lidmi chaosu,
lži
a podvodu.
Vznášej se,
jsko jsi se vznášel v den tvoření světa
na chaosem neposlušných živlů.

Vznášej se nad námi,
Vysvoboditeli z područí zmatku,
nad bojištěm našich proher,
nad jatkami tohoto světa,
nad popelnicemi plnými nedonošených plodů,
nad zemí páchnoucí kouřem spálených těl,
nad horami atomových odpadů.
Vysvobodě nás od hlouposti, která se tváří jako moudrost,
od lži, která se tváří jako pravda,
od slepoty, která se tváří jako prozíravost,
od ješitnosti, která se tváří jako uražená čest,
od fanatismu, který se tváří jako víra,
od skvrny, která se tváří jako čistota,
od nenávisti, která předstírá lásku,
od otroctví, které předstírá svobodu,
od podvodu, který se vydává za upřímnost,
od pýchy, která se vydává za pokoru,
od zbabělosti, která se vydává za odvalu.
Od Satana, který říká "ne"
a myslí "ano",
který říká "ano"
a myslí "ne".

Usídlí se v nás, Duchu svatý,
který mluvíš mnoha ústy;
otevři naše hluché uši,
volající Plameni!

Usídlí se v nás,
jako vichr vějící z nitra věčnosti.
Ty nikdy nebouráš,
nikdy neničíš,
nikdy nelámeš.
Nýbrž

posiluješ, co je slabé,
obnovuješ, co je staré,
oživuješ, co je mrtvé,
buduješ co je zbourané.

Stvořiteli!

Povoláváš

z kostí a popele zmrtvýchvstalé a proměněné lidi;
z vyhlazených národů živý lid;
z nicoty vesmír;
z nebytí bytí;
z pouště pramen;
z ničeho všechno.

Otče Písma svatého,
jsi vítr vějící z nitra věčnosti !

Dej nám dokonalý sluch,
abychom uprostřed nesčetných výzev a pokynů,
které nás pronásledují,
všude a v každém čase,
uměli rozpoznat
tvůj Hlas,
hudbu moudrosti,
plynouce z Otce i Syna,
trojhlasá.

Odval z nás kámen,
jako pastýři ze studny,
když napájejí ovce.

Odval z nás kámen,
jako ho odvalují ze hrobů
andělé tvé tváře,
Vládce,
Bouři podivuhodná:
díky tobě je kámen odhalen!

A pak nás utvářej,
ať jsme otevření,
ať nasloucháme
i posloucháme.

Utvářej nás dennodenně znovu,
bďelý strážce našich uší;
Ať stále obnovování
•brozování
a znovu tvoření,
jsme tvými zvěstovateli.
Ať jsme podobni těm,
jejichž skloněná čela
jsi pomazal olejem své moudrosti.

Osvěcuj nás a provázej
ze země temnoty a zoufalství
do Božího království.
Do Města vystavěného z křišťálu a světla.
Otče i Synu i Duchu svatý,
Slovo,
Ukazateli cest
přibitý na křižovatkách vesmíru.

Usídli se v nás,
neuchopitelná naděje,
vždy přítomná
a vždy přicházející.
Usídli se v nás, Bože,
kvase vlastního lidství
a udělej člověka člověkem,
jako jsi se stal člověkem ty sám !

SNACK BAR

/Oldřichu Mikuláškoví/

Aspoň něco je tu
podle mého vkusu:
Dřevěné dřevo
a stolky bez ubrusů...
A její přicházení
kterému jak naději
konce není ...
To jen milenci bez tajemství
mají tajnou
a ještě tajnou lásku.
Tajím jen dech,
když čekám dívčí otázku
s ženským otazníkem:
Jaké je milování schylování
lásek v tajemství schoulených?
A co je to za radost,
která nepočíná a nekončí vzlykem?
Nevím ale střežím je
tak jak podzim střežne
semínka smetánky
než podzimem lodyhu něžně ji sehne.
To vítr je pak žene
v líchu lichých lích.
A všichni o něm vědí
a ví o něm
jen strážný anděl o berlích ...

- 0 -

Bratr Max z Taizé

ZPYTOVÁNÍ SVĚDOMÍ

Jako přípravu lze přečíst některý z kajících žalmů: 6/5, 32/31, 38/37, 51/50, 102/101, 130/129, 143/142 *.

Modlitba prosícího o světlo

Pane můj a Bože, Ty, který jsi pramenem veškerého světla, Ty který znáš mou bídu a můj hřích, sešli mi, prosím, svého Ducha, aby osvětlil mé srdce a můj rozum tak, abych mohl plně poznat svůj hřích. Abych ho viděl tak jasně, jak ho poznám, až na konci života stanu před Tvým soudem.

Učin, Pane, abych si uvědomil zla, která jsem spáchal, i dobra, která jsem zanedbal.

Dej mi poznat hloubku mých nevěrností při službě Tobě, a také, kolikrát a do jaké míry jsem ublížil svým bratrům. Pomoz mi pochopit omyly, jichž jsem se dopustil proti povinnostem svého povolání.

Osvět mě a nedovol, aby mne moje sebeláska oklamala nebo oslepila. Sejmi závoj, kterým zakryla mé oči, aby mi už nepřekážel dobře poznat sám sebe a také, abych se uměl zcela otevřít před svým zpovědníkem.

Pomoz mi, abych opravdově litoval, že jsem Tě urazil; dej mi vědomí vlastní hříšnosti a opravdovou víru v úplné odpuštění, které jsi mi slíbil. Ať stanu u paty kříže mého Spasitele, Ježíše Krista, abych rozjímal nad trestem za můj hřích, já, který jsem měl být místo Něho odsouzen na smrt a přibit na kříž.

Dej mi pochopit Tvou lásku, která nechce smrt hříšníka, ale aby se obrátil a byl živ a která působí, že sám sebe vydáváš za mne v kalvarském utrpení, v Ježíši Kristu, Tvém Synu a našem Pánu. Amen.

Láska k Bohu

1. Miluji Boha nade všechno?
2. Je Bůh pro mne opravdu živý?
3. Těším se skutečně z Kristovy lásky ke mně a toužím, aby Ho poznali i jiní?
4. Mám pravidelnou dobu, určenou k osobní modlitbě, ke skutečné rozmluvě s Bohem?

Láska k Církvi

1. Chápu, že Církev je tělem Kristovým a miluji ji - ale speciálně svou farnost nebo společenství - vím, že Kristus

* Žalmy jsou zde označeny dvěma čísly. V této podobě je naleznete očíslovány např. v rejstříku k novému českému breviáři. Podle vyššího z obou čísel najdeme žalm např. v ekumenickém překladu. Nižší číslování je použito např. v latinském breviáři, starším českém překladu breviáře a v katolických překladech Starého zákona, např. Hegerově nebo Bognerově.

red.

miloval církev a obětoval se za ni?

2. Miluji věřící a kněze - anebo si hlavně všímám jejich nedokonalostí?
3. Snažím se aktivně účastnit liturgického života společenství a farnosti, nebo umím jenom kritizovat?
4. Dávám svůj čas a peníze pro společenství - a v jakém poměru k tomu, co je určeno na mé vlastní záliby?
5. Nejsem příliš sektářský místo abych se otevřel na jiné formy modlitby, než je moje a snažil se o sjednocení křesťanů?
6. Mám úctu ke kněžím, poslouchám je jako vůdce duchovního života? /Žid 13,17/
7. Snažím se poznat a pochopit pravdy víry a církevní dogmata, abych k nim přizpůsobil své názory, anebo jsem spokojen se "svou" vírou?

L á s k a k b l i ž n í m u

1. Miluji bližního "bez ohledu na osobu" a hledám způsob sjednocení s ním?
2. Umím rychle odpouštět a zapomínat na viny jiných?
3. Snažím se o rychlé smíření, bez ohledu na to, kdo je vinen?
4. Jsem trpělivý, upřímný, dobrý, věrný, příjemný? /Gal 5,22/
5. Hledám svůj požitek v lásce, umím milovat bez náhrady?
6. Klesám snadno na duchu a hněvám se na egoismus jiných, místo abych zachoval trpělivost a jednotu s opuštěným Kristem na kříži?
7. Nejsem příliš podezíravý, místo abych všemu věřil? /1 Kor 13/
8. Rád sloužím jiným nebo jsem raději obsluhován?
9. Jsem dost otevřený, bratrský a k dispozici jiným, pohotově věnovat čas nejoboženším, kteří mě potřebují?
10. Není mé hledání Krista v jiných egoistickou zkouškou ukoupení potřeby lásky?
11. Mám cit pro společenskou spravedlnost a co dělám v tomto směru?
12. Snažím se o to, abych nebyl pohoršením pro bližní pro nedostatek křesťanského svědectví, lidský smutek, zlověstné mlčení, přílišnou volnost, ducha nesnášenlivosti?

O s o b n í ž i v o t

Pokora

1. Vyhledávám pochvaly a uzaání, aniž umím snést kritiku?
2. Umím uznat, že jiní jsou důležitější než já?
3. Mám rád vždycky první místo?
4. Snažím se, abych vždycky vedl nebo ovládal?
5. Umím přijmout jiné mínění, jiný názor než je můj?
6. Snažím se skutečně pochopit jiné, jejich názory?
7. Umím zapomínat na sebe, docenit jiné?
8. Snažím se překonat egoismus přátelstvím s jinými?

Žádostivost

1. Umím bez bolesti dát sebe, svůj čas, svou práci, svůj majetek?

2. Nemarním svěřená nebo vlastní dobra?
3. Jsem věrný duchu chudoby a evangelní prostoty?
4. Nezabývám se získáváním nepotřebných dober, zbytečných předmětů?

Čistota

1. Uvědomuji si, že mé tělo je svatyní Boží a že už nepatřím sám sobě?
2. Nezabývám se neslušnými myšlenkami a představami, nepoddávám se jim?
3. Účastním se rozmluv, četby, představení, které ve mně vyvolávají nepotřebné smyslové emoce?
4. Pro žijící v celibátě: Mám ideál čistoty v jednotě s Kristem, uvědomuji si cenu zdrženlivosti jako znamení Kristovy lásky?
5. Pro manžely: Mám úctu k sexuálnímu životu, jsem dost svobodný a prostý, abych se se svými problémy dělil s partnerem v manželství, v poslušnosti ke Kristu?
6. Umím se o těchto věcech otevřeně radit se zpovědníkem?

Nezištnost

1. Záleží mi velmi na věcech, které chci získat?
2. Mám vnitřní svobodu, dovolující mi dát všechno Bohu v souvislosti s mým povoláním?
3. Závidím jiným schopnosti inteligenci, situace, přátelství, lásku?
4. Neplýtvám silami, které bych mohl obětovat Kristu, na žárlivost, zásdostivost, podezíravost?

Šetrnost

1. Užívám svěřená dobra správně, svobodně a s díkyčiněním?
2. Jsem šetrný ve slovech /kletby, "drsné" vtipy/?

Hněv

1. Umím ovládat své prudké reakce vnitřním a vnějším ztišením?
2. Umím ihned odprosít, když jsem se provinil proti bratru?
3. Účastním se diskusí, které mi umožňují, aby se projevila má agresivita, můj egoismus, moje potřeba satisfakce?

Lenost

1. Pracuji s opravdovým úsilím a zaujetím?
2. Nejsem příliš snadno přesvědčen o své únavě?
3. I když jsem unaven, snažím se dostatečně o to, abych miloval?
4. Nenaříkám si na život, práci, okolnosti, místo abych se snažil vidět pozitivní stránky?

Pravda

1. Nemírím se s pravdou ve slovech?
2. Nejsem pokrytec, který falšuje opravdové myšlenky či pocity ve vztahu k bližnímu?
3. Je ve mně silná láska k pravdě, anebo si dovoluji žít v polopravdách, a sice pro lenost, nedbalost či lhostejnost?

Z á v ě r

1. Snažím se opravdu poznat svůj charakter a hlavní hříchy, abych ho mohl překonávat?
2. Nežiji v iluzi tak, že bych snil o hrdinském činu a každodenní život nebral vážně?
3. Mám opravdovou touhu překonávat se a formovat?
4. Věřím v Boží milosrdenství a v potřebu odpuštění svých hříchů?

bratr Max z Taizé /Confession, Taizé 1977/

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo
ekumenismus - ekumenismus - ekumenismus - ekumenismus
oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

kardinál Etchégeray

EKUMENISMUS PODLE ABRAHÁMA

Kardinál Etchégeray, předseda papežské komise Iustitia et Pax a rady Cor Unum, dostal jako první laureát mezinárodní cenu pro ekumenismus, udělovanou univerzitou v Beer-šeba v Izraeli. Cenu založil maďarský kardiolog Ladislaus Laszt. Kardinál při převzetí této ceny 18. prosince 1985 řekl:

Pane rektore, vzácní přátelé!

Víte na koho jsem ihned pomyslel, když mi přišlo do Říma oznámení z univerzity v Beer-šeba, že jsem dostal mezinárodní cenu za ekumenismus? Nemyslel jsem, přiznávám, na Žida ani na moslima, ani na křesťana, ba ani ne na Boha, nýbrž na "přítele Božího" a na "otce věřících v Boha", na sv. Abraháma, na Abraháma, jehož kroky starého nomáda tak často vedly kolem studní této pouště Negev!

Vzpomínám na teplou a hlučnou noc, ztrávenou v srpnu 1966 v ubytovně mládeže v Beer-šeba. Za svítání jsem se setkal u jedné studny v oáse s beduiny, s nimiž jsem si nevyměnil ani přísahu ani sedm ovcí, nýbrž pouze pohled, který, hlubší než studny, odhaloval pravdu o našem bratrství. Tehdy, a tedy zde, v Beer-šeba, jsem načerpal své ekumenické poslání, ve šlépějích Abraháma, prvního na zemi a mimo svou vlast, přijímajícího v prostotě víry slib spojení, smlouvu lásky Boha a člověka.

Dnes večer, téměř 20 let poté, ocitl jsem se znovu v Beer-šeba, a domnívám se, že mě sem zavedl Bůh, nejen abych dostal cenu Ladislava Laszta, nýbrž hlavně proto, abych znovu putoval k Abrahamovým zdrojům svého ekumenického povolání. Proto mi dovolu, abych bez otálení vzdal chválu a slávu Bohu, Bohu Abrahamovu, Izákovu a Jakubovu, Bohu tří velkých patriarchů, jejichž životy poznamenaly tuto krajinu. Když děkuji Bohu, děkuji také Ben Gurionově univerzitě v Negevu, potě, která mě poctila touto cenou, jako Abrahám byl vybrán

Bohem z pouhé milosti. Neboť opravdu, co jsem vykonal mimořádného, ne-li tisíc malých, obyčejných gest běžného života, abychom žili prostě pospolu jako bratři? Je k tomu zapotřebí jen lidské svědomí. Ale jsou nepochybně místa, okamžiky, kdy to, co mělo být společné, se stává nepřístupným a volá na pomoc nejčistší síly víry.

/Výzva pravého ekumenismu/

Dovoluji si poznamenat, že tuto univerzitní slavnost zaměřenou k lepšímu vzájemnému poznání všech těch, kteří patří k "lidu Knihy" nelze prožívat opravdu bez nadšení víry. Na jejím základě i my musíme opustit všechno, co není Boží, abychom pak našli stonásobek lidské přirozenosti člověka stvořeného podle Božího obrazu a k Boží podobě.

Musíme si poctivě přiznat: každá ze tří rodin, které se dovolávají příbuzenství s Abrahámem, je chápe jinak.

Musíme mít odvalu učinit toto: vzájemné otevření rodin se nemůže dít tak, že bychom se dopouštěli podvodného eskamotérství s vlastní náboženskou totožností.

Ale je také nutno mít sílu uvěřit: Bůh Abrahámu objímá stejně něžně všechny syny, kteří žehnají jeho jménu a hledají jeho vůli.

Naše společné kořeny jsou u Boha.

Velký znalec tří monoteistických náboženství, Roger Arnaldez, napsal obšírnou knihu s nejednoznačným titulem: Tři poslové jednoho Boha. Ve skutečnosti ukazuje autor nepokrytě, že tři poslové jsou nositeli tří různých poselství o jednom a též Bohu. Odmítá ekumenismus pohodlí, který by lehko promínil tři monoteistické názory a rozvíjí body shody biblické, evangelijní i z Koránu, které mohou pomoci vytvořit opravdu duchovní humanismus, dokonce mystický, hlubší a konkrétnější než byl ve středověku na základě filozofické spolupráce Averroese, Maimonida a Tomáše Akvinského. Myslím, že podobný výhled, sotva teprve pootevřený, by nám jedině mohl pomoci vyrovnat se všeobecně s výzvami naší doby. Vždyť tyto velké výzvy technických nebo politických struktur jsou především lidskými výzvami duchu, samotnému Bohu. Jedině člověk schopný jako Jakub /Gen 32,25-33/ bojovat s andělem celou noc, až do svítání, to jest vydržet stát tváří v tvář Bohu, může pokročit, sice kulhavě, ale s jasnou tváří po tragických cestách dějin. Pán, jeho Bůh, je jediný Pán.

Prof. P. Feli ve svém komentáři k Šema Jisrael říká, že ačkoli každý Žid má povinnost denně recitovat Šema, Talmud činí výjimku pro otoka, protože ten není svobodný, má jiného pána. Jedinost Boha ovlivňuje podstatně svobodu člověka. Myslím na odvážný výrok francouzského filozofa: "Bůh stvořil člověka s co nejmenšími schopnostmi." Stvořil jej v nástinu, prokazuje mu čest a ponechává mu, aby dokončil jeho dílo. A prostor mezi jeho slovem a touto nedokončenou symfonií je neomezené pole otevřené lidské svobodě. Vidíme v tom znamení velmi vysoké lidské důstojnosti a velmi křehkou skutečnost, kterou je nutno s vervou hájit proti všem vnějším i vnitřním modlám, které člověka zotročují. Abrahám byl první rozbíječ model, první člověk, který se osvobodil svou odpovědí na

výzvu jediného Boha. Když Bůh volá Adama: "Kde jsi?", Adam neodpovídá, ale skrývá se /Genese 3,4/. Když Bůh volá Abraháma, ten odpovídá: "Zde jsem" /Gen 22,1/ a vydává se na cestu, odchází až na nejzazší mez své víry, ale také svobody.

Jako synové Adamovi jsme všichni potomky Kaina, Abelova vraha. Proto při posledním soudu dostane každý z nás jedinou otázku. Nikoli "kdo jsi?", ani "kde jsi", nýbrž "co jsi udělal se svým bratrem?"

/Pohostinství podle Abraháma/

Jako Abrahámovy syny nás Boží slove probouzí a povzbuzuje k posvátné povinnosti pohostinství. Miluji velmi židovskou tradici vztahující se právě na pobyt Abraháma v Beer-sheba. Jašar Ve Jera vypráví: "Abrahám tu vysadil rozlehlý háj a upravil k němu čtyři přístupy na čtyřech světových stranách, z východu, západu, severu i jihu. A uprostřed založil vinici. Když tudy některý pocestný procházel, vstupoval do lesíka přístupem, před kterým se očítl, posadil se, jedl a občerstven odcházel dál. Neboť Abrahámov dům byl otevřen vždy pro všechny pocestné, a každý den tu byl někdo, kdo sem přicházel, aby se zde napil a pojedl. Měl-li někdo hlad, přišel k Abrahámovi, dostal od něho, co potřeboval, aby se mohl nasytit podle svého hladu a napít podle své žízně. Byl-li někdo nahý a přišel k Abrahámovi, dostal šaty, stříbro i zlato a Abrahám s ním mluvil o Pánu, který jej stvořil a postavil jej na zemi."

Proč tato podivuhodná a téměř úzkostlivá pozornost k druhému, k cizinci a chudému? Poněvadž od Abraháma, jak to napsal Leon Ashkenazy, se mravní svědomí člověka proměnilo v náboženské svědomí, spojující nerozlučně osud Boha s osudem člověka.

Ve světě, který hlásá naprostou subjektivitu hodnot a není schopen zabránit růstu násilí a nenávisti, v době, kdy velké ideologické systémy ukazují, aniž by to přiznaly, svůj neúspěch, jsou synové Abrahámovi povinni statečně vyznávat absolutního Boha. Jen tak mohou vyvést běh dějin mimo koryto imanentní logiky, v níž líně pospávají. Není snad toto smysl a výraz naléhavé potřeby prorockého daru, tak drahého myšlenky André Nehera?

Drazí přátelé, promiňte mi, že jsem vás dnes večer přiměl procházet se kolem Abraháma. Ale mohl jsem učinit něco jiného vzhledem k námětu a místu této oslavy? ...

/Židovsko-křesťanský dialog/

Zdržel jsem se u našeho předka Abraháma, ale nezapoměl jsem na Ježíše, jehož jsem také učedníkem a jemuž věřím to, co jednoho dne řekl, že totiž Abrahám zajásal, že uzří jeho den. "Uzřel ho a zaradoval se." /Jan 8,56/

Vím, co mě odděluje od židovství, ale, jak jsem to řekl na biskupském synodu před dvěma roky, v roce 1983, s údivem objevuji, jak má víra ožívá, když žije ze svého židovského kořene. Přál bych si, aby moje prostá přítomnost mezi vámi dnes večer byla svědectvím pravdivosti mé existence. Opakuji, že stále trvání židovského národa neznamena pro křesťanství

recenze - recenze - recenze - recenze - recenze - recenze

J.A.T. Robinson: Redating the New Testament, London 1976

Autor, světoznámý anglikánský novozákonní biblista na základě historického bádání rozlišuje tři periody v období prvotní církve: palestinskou, židokřesťanskou diasporní a po-hanokřesťanskou. Periody se odrážejí v novozákonní literatuře i ve spisech apoštolských Otců. Autor hledá "Sitz im Leben" i časové rozmezí vzniku Nového zákona.

Důležitým faktorem je rok 70, zničení chrámu a města Jeruzaléma, které ukončilo celé období prvotní církve. Polemizuje s autory, pro které každá prorocká zmínka o pádu Jeruzaléma je pouhé "vaticinium ex eventu" a srovnává skutečné "vaticinium ex eventu" o pádu Jeruzaléma ze Sybilitních knih s textem evangelií. Druhým termínem "ad quem" je r. 62, poprava apoštola Jakuba, bratrance Pána Ježíše. Z textů dokládá zájem Nového zákona o příhuzné Páně a považuje za nemožné, aby smrt tak význačné osobnosti prvotní církve nebyla zaznamenána.

Rovněž tak upozorňuje na vážnost svědectví tradice, které dává po kritickém rozboru přednost před zcela fiktivními názory moderních autorů 19. či 20. století.

Z vnitřních kritérií upozorňuje na semitismy a celkovou vnořenost evangelií i některých jiných spisů Nového zákona do židovského prostředí, což bylo možné především pro první periody a částečně pro 2. období, které spadají jak před rok 70, tak i před r. 62. Druhým kritériem je teologický vývoj zachycený v novozákonních spisech. V závěru vyjadřuje otázku po aramejském či hebrejském původu některých částí Nového zákona.

Nálezy v Kumránu a v Nag Hamadi jen potvrzují jeho tvrzení. Podobným způsobem rozebírá i spisy apoštolských Otců. Považují za nutné větší seznámení s touto knihou. Datace Nového zákona a některých apoštolských Otců vypadá následovně:

Jk	47-48	Mk	45-60
1 Sol	50	Mt	40-60
2 Sol	50-51	Lk	57-60
1 Kor	55	2 Pt	61-62
1 Tim	55	2 Pt	61-62
2 Kor	56	Sk	-57-62+
Gal	56	2, 3, 1 Jn	c 60-65
Řím	57	1 Pt	65
Tit	57	Jn	-40-65+
Fil	58	Žd	67
Flm	58	Zj	68-70
Kol	58	1 Klement	70
Ef	58	Barnabáš	75
2 Tim	58	Pastýř Hermův	85
Didaché	40-60		

Pro vznik evangelií předkládá Robinson tuto hypotézu: V podstatě uvažuje o třech pramenech synoptických evangelií:

Q, P, L. Papiášova Logia v hebrejštině považue za Matoušovo protoevangelium /Q/. Na základě vztahů Petr-Marek podle Papiášova svědectví vzniká pramen P, jakýsi protoMk. Ze spolupráce Pavel-Lukáš vzniká protoLk /L/.

Nynější kanonická podoba po rozboru vypadá takto:

Mt = Q + palestinská tradice - řecký překlad pro židokřesťany v Antiochii

Mk = P + Q

Lk = P + Q + L

Janovo evangelium vzniká pro řecky mluvící Židy v Palestině a přeneseně v diapoře. Janova tradice je nejbližší prameni. Celý materiál svědčí pro Palestinu před vypuknutím povstání v r. 66. Janova řečtina je bližší LXX než Josefu Flaviovi či Filonovi Alexandrijskému. Předpokládá se semitský originál. Autorem je Jan, syn Zebedeův z prosperující rodiny. Srovnává Zebedeovu rodinu s Chuzou, finančním úředníkem Herodovým /Lk 8,3/. V Galileji byl Herodův dvůr, který v sobě shromáždil společenskou smetánku. V Janově evangeliu se také nejčastěji ze všech vyskytuje slovo Galilea. Takto autor určil chronologickou tabulku Janových spisů:

30 - 50 formace a vznik protoJn v Jeruzalémě

50 - 55 první edice řeckého překladu Jn v Asii

60 - 65 2, 3, 1 Jn listy

65 + protoJn doplněn prologem a epilogem.

Kniha Zjevení je již od apoštolských Otců považována za nejpozdější spis NZ. Eusebius ji klade do doby Domitianova pronásledování. Epifanius píše, že Jan napsal své proroctví za císaře Claudia. Angličtí badatelé datují Zj do doby Neronovy. Robinson je přesvědčen, že Neronův pogrom se neomezil pouze na Řím. Také rukopisy, které mají místo čísla 666 čísla 616 tomu nasvědčují. 616 = hebrejské formě Nron qsar doplněno z Q 2 /publikovali Benoit, Milik, R. de Vaux, Oxford - JBS 1961/. Číslo 666 vidí J.A.T. Robinson jako adaptaci na Domitiana. Naproti tomu C. Tresmontant vidí č. 666 jako kryptogram pro Heroda a v č. 616 vidí adaptaci na Nerona. Oba však předpokládají hebrejskou formu původního textu. Domitian byl chápán jako Nero redivivus s celou tyranskou formou vlády. Tertulian tvrdí, že Jan /apoštol/ byl po pobytě na Patmu v letech 68-69 v Římě za Neronova pronásledování a napsal Apokalypsu.

P.D.D.

Donatien Mollat: Zukunft und Gegenwart /Die Apokalypse heute gelesen/, St. Benno Verlag, Leipzig

Knihu známého biblisty a profesora Gregoriana do tisku připravil a upravil synovec Bernard Mollat. D.M. přeložil a připravil Jn pro Jeruzalémskou bibli. Z bohatého vědeckého materiálu B. Mollat zpracoval praktickou příručku, která nově zprostředkovává knihu Zjevení katolickému čtenáři. Veškerou látku knihy rozdělil do tří oddílů: 1/ Vtělená církev,

~~2/ Církev a její zápas na zemi. 3/ Oslovená církev.~~

1/ Zjevení je knihou o církvi a pro církev, není sbírkou poučivuhodností, ale Božím slovem pro všechny, vždyť je pastýřským listem pro "včera i dnes". Je proroctvím i apokalypsi. Apokalypsa je jakousi závěrečnou symfonií celé bible. Knihu Zjevení můžeme chápat jako předpověď dějin církve, Božího lidu, mystického těla Kristova. Oba aspekty církve jsou nutné pro pochopení Zjevení. Předpověď dějin církve je obsažena v prorocko-apokalyptické dimenzi. A především apokalyp-tika užívá řeči symbolů, které jsou vlastní starozákonním prorokům.

Tento symbolický popis dějin církve je zarámován do tajemství Vtělení a slavného příchodu Krista. Konečným bodem dějin Božího lidu je konec tohoto světa a příchod věčného Božího království. Tuto "futurologii" církve musíme chápat v transhistorickém či suprahistorickém pohledu. To, co je podstatné, je všeobecná hodnota symbolu, který je vhodný pro každou epochu. /Prorocký aspekt Apokalypse přináší v plné šíři C. Tresmontant ve svém komentovaném překladu Zj./

Druhá kapitola nám představuje jakousi pastorační cestu vzkříšeného Krista /Zj 1-3/. První vize představuje Krista, Syna člověka, jako původce a střed církve, Pak následují listy 7 obcím, ve kterých vede Kristus dialog se svou církví, kterou zkouší, varuje, posiluje, miluje a chce zachránit. Kristus se zjevuje jako král a kněz, jeho postava vyzařuje božský majestát. Nacházíme paralelu v Dn 7,9. Vize souvisí s listy a tak poznáváme, že Pánem církve je Kristus sám. Tento text je srovnatelný s Písní písní a na konci knihy je obraz Beránkovy svatby. Kristus Apokalypse miluje církev a chce ji zachránit. Nejedná se o nějakou éterickou církev reformátorů /Wiclef, Hus/, ale o církev ve světě!

2/ Církev a její zápas na zemi. Kniha se 7 pečeti a Beránek /4-5 kap./: Nejprve se nám otevírá pohled na nebeskou liturgii. Otevřená brána nám připomíná vizi proroka Ezechie-la /46,1-2/ a také vizi patriarchy Jakuba /Gn 28,17/. Ve Zjevení jdou obraz a slovo ruku v ruce. Jan je "vidoucí" /roer/ i prorok /nabi/ zároveň. Bůh na trůnu je Kdosi nevy-slovitelný, nepochopitelný, ale vždy osobní Bůh.

Kniha se 7 pečeti je kniha smlouvy podle římského práva, kde se 7 pečeti opatrovaly testamenty. Beránek, který je odpečetuje, je Kristus, který je realizací smlouvy a klíčem k pochopení SZ. Otevřením svitku - knihy se seznamujeme s eschatologickou vizí 4 ran: válka, hlad, mor, smrt. Přichází Boží soud.

Pronásledování církve: Poslání církve mezi národy je posláním proroka. Anděl /10,1-2/ oznamující toto poslání je sám Kristus, Boží posel /mlák Jahve/, vlastní obrat žido-křesťanské kristologie.

Církev a zvířecí obludy: První bestie znázorňuje světskou moc a druhá duchovní sílu. Prvním znamením je žena na obloze oděná sluncem /12,1/. Symbolizuje Boží lid /Sion/, ale současně sionskou dceru par excellence, Pannu Marii /srov. Iz 7,10-14/. Podobně čteme v bibli o Jakubovi - Izraeli.

"Troufám si podatknout," odpovídal jí její bratr, "že by to bylorozumnější, ale neodpovídalo by to tolik věci, jako tanec." Konstatujeme, že slečna byla umlčena. Musíme však podatknout, že Jane Austen nedovolila Bingleyovi zcela ukázat svou pozici v plné síle. Jeho odpověď mohla obsahovat slovo "distingue". V jednom smyslu je rozhovor rozumnější, protože rozhovor může vykonávat pouze rozum, tancování však ne. Ale není nic hloupějšího /nerozumnějšího/ v činnosti ostatních našich sil než náš rozum. Při jistých příležitostech a potřebách to je naprostá hloupost, když se člověk podle toho nezachová. Kdo by se pokoušel pouze spekulováním zarazit koně nebo napsat básně či zplodit dítě, byl by naprosto hloupý. Přesto, že "spekulování je samo v sobě daleko rozumnější činnost než činnosti vyžadované těmito skutky." Je rozumné neuvažovat na špatném místě, anebo se omezit jen na uvažování.

Tyto poznámky nemají být příspěvkem ke kritikám Pýchy a předsudku. Napadají mne, když slyším výzvu anglikánské církvi, aby prohlásila, že ženy mohou být svěceny za kněze. Mezitím se dovidám, že tyto požadavky jsou velmi rozporné, takže se jimi nemůže vedení církví seriózně zabývat. Udělat tak revoluční krok v současném okamžiku, odříznout se od křesťanské minulosti a rozšířit vzdálenost mezi námi a jinými církvemi tím, že ustanovíme kněžky /ženy-kněze/, by mohla být nerozumnost až svévolného stupně. A sama anglikánská církev by touto operací byla roztržena na části. Můj vztah k těmto tvrzením je víc teoretický. Otázka obsahuje něco omnoho hlubšího, než je jen revoluce v církevním řádu. Mám úctu k těm, kteří si přejí, aby ženy byly kněžkami. Věřím v jejich upřímnost a citlivost. Jistým způsobem až v jejich přecitlivělosti. Proto se mé rozčarování z nich podobá Bingleyovu rozčarování z jeho sestry. Mám pokušení naplnit říci, že předkládaný řád by pro nás byl víc rozumný, ale neodpovídal by tak skutečnosti jakou je církev.

Na první pohled stojí rozumnost /ve smyslu Caroline Bingleyové/ na straně zlepšovatelů - hlasatelů pokroku. Máme nedostatek kněží. Odhalili jsme postupně v jedné profesi za druhou, že ženy dělají velice dobře všechny druhy činností, o kterých se dřív předpokládalo, že jsou pouze pro muže. Nejedem odpůrce svěcení žen říká, že ženy jsou méně schopné lásky, úsilí, učení a čehokoli jiného, co je potřebné k pastorační, než muž. A z předsudku počínajícího tradicí nám zakazují sáhnout do ohromných rezerv, které by se uvolnily pro kněžství tím, že by v něm ženy byly postaveny na roven mužům, jako je to v mnoha jiných profesích. A proti proudu veřejného mínění nemohou jeho odpůrci /hodně z nich je žen/ postavit nic než jen neartikulovaný odpor ve smyslu i jim samým těžko pochopitelného nepokoje.

Že tato reakce nepramení jen z pohrdání ženami, je zřejmé z historie. Středověk vynesl úctu k ženě až k vrcholu, jehož obsah lze opsat tvrzením, že "blahoslavená Panna se stala v jejich očích skoro čtvrtou osobou Trojice". Ale pokud je mi známo, v celém tomto období nebyl nikdo, kdo by jí připisoval třeba jen vzdálenou podobnost s kněžským úřadem. Celá naše

~~spása stojí na rozhodnutí učiněném slovy~~ "Ecce ancilla". Je po devět měsíců spojená nepojmutelnou intimností s věčným Slovem, stojí u paty kříže /Mat 27,55-56, Mk 15,40-41, Lk 23,49, Jan 19,25/. Ale pak, od Poslední večeře a letnic /Sk 2,4 n/, je Panna Maria nepřítomná. Tolik věty Písma. To nemůžeme jen tak zlehčit tvrzením, že podmínky té doby a místa odsoudily ženu k mlčení a soukromému životu. Ženy se vyskytovaly mezi kazateli. "Měl čtyři dcery, panny a ty měli dar mluvit vlivem vnuknutí." /Sk 21,9/ Prorokyně byly vždy v časech Starého zákona. Prorokyně, ale ne kněžky.

V tomto místě se reformátor - stoupenec pokroku, který se opírá o veřejné mínění, zeptá: "Proč nemohou ženy vykonávat zbytek kněžské činnosti, když mohou kázat?" Tato otázka jen prohlubuje mé rozčarování. Začínám cítit, že to, co nás odděluje od protivníka, je rozdíl ve významu, který dáváme slovu "kněz". Čím více se hovoří /a hovoří pravdivě/ o vhodnosti žen v administrativě, o jejich taktosti a schopnosti vcítit se při poskytování rad, o jim vlastním talentu "navštěvovat" druhé, tím více cítíme, že byla zapomenuta hlavní věc. Pro nás je kněz nejprve reprezentant; dvojí reprezentant, který představuje nás Bohu a Boha nám. To nás učí naše vlastní oči v kostele. Někdy se kněz obrací zády k nám a obrací se tvář k východu, tehdy hovoří Bohu o nás. Někdy se otočí k nám a hovoří nám o Bohu. Nemáme námitky, aby žena dělala to prvé, ale celá potíží se týká toho druhého. Proč? Proč nemůže žena v tomto smyslu reprezentovat Boha? Zajisté ne proto, že by nutně anebo aspon pravděpodobně byla méně svatá nebo méně schopná lásky, anebo méně inteligentní než muž. V tomto smyslu má být žena podobná Bohu jako muž, a některá je více Bohu podobná než některý muž. Smysl toho, proč nemůže reprezentovat Boha bude jasnější, pokud se na celou věc podíváme jinak.

Předpokládejme, že reformátor /stoupenec pokroku/ obrátí tvrzení, že dobrá žena může být podobná Bohu a začne tvrdit, že Bůh je podobný dobré ženě. Předpokládejme, že říká, abychom se modlili "Naše Matko, jež jsi na nebesích" místo Otče náš, jenž jsi na nebesích". Že naznačuje možnost, že by vtělení na sebe vzalo jak mužskou tak ženskou podobu a že druhá Osoba Trojice by se mohla stejně nazývat Dcera jako Syn. A nakonec i mystický snatek by se mohl otočit tak, že by církev byla ženichem a Kristus nevěstou. To vše, aspon jak se mi to jeví, je obsaženo v nároku, že by žena mohla reprezentovat Boha, jak to činí kněz.

Je zcela jisté, že v případě, kdyby tato tvrzení byla uplatněna ve skutečnosti, byli bychom ve zcela jiném náboženství. Bohyně musí být samozřejmě uctívána, mnohá náboženství musí mít kněžky; ale to jsou náboženství zcela jiného charakteru než křesťanství. Veřejné mínění nepozoruje neklid, ba dokonce stálou hrůzu rostoucí u spousty křesťanů, kterou vzbuzuje převrácení našeho teologického jazyka do ženského rodu, se začne ptát: Proč ne? Vždyť ve skutečnosti Bůh není biologické bytí a není žádného pohlaví. Co se stane, řekneme-li On nebo Ona, Otec nebo Matka, Syn nebo Dcera?

~~ale křesťané vědí, že sám Bůh nám sdělil, jak máme o něm~~
hovořit. Říci, že to zde nemá význam, by znamenalo tvrdit, že mužské zobrazení zde není inspirované, že je lidského původu anebo bychom smýšleli o inspiraci zcela libovolně a pokládali ji za nepodstatnou. To je jistě nepřijatelné, a pokud to přijatelné je, není to již argument ve prospěch ženského kněžství nýbrž proti křesťanství. Jeho základ je v povrchní představivosti. Z naší poetické zkušenosti i bez uvažování o náboženství víme o těsném spojení představy a pojmu. To je schopno připustit i obecné mínění. Znamená to, že dítě naučené modlit se k Matce na nebesích bude mít zcela jiný náboženský život než dítě vychované v křesťanství. U křesťana jsou představa a pojem v organické jednotě stejně jako duše a tělo.

Stoupenci pokroku ve skutečnosti dovozují, že pohlaví je něco povrchního, bez vlivu na duchovní život. Hlásat, že volba muže nebo ženy pro určité povolání je libovolná, je totéž, jako říkat, že toto povolání je nezávislé na pohlaví. V této souvislosti je pohlaví nevýznamné. Čím více se stát vyvíjí do podoby úlu nebo mraveniště, tím více potřebuje pracovníků, kteří jsou indiferentní. V našem světském životě se musíme vrátit do skutečnosti. Nejsme stejnorodé jednotky, ale jsme rozdílné a vzájemně se doplňující údu mystického těla. Paní Nunburnholme prohlašuje rovnost muže a ženy za křesťanský princip /A Petition to the Lambeth Conference, 1948/. Nevzpomínám si na žádný text Písma, Otců nebo modliteb /Prayer Book/, který by to potvrzoval. Ale to teď nekladu jako důkaz. Důkaz spočívá na úvaze je-li "rovný" totéž jako "zaměnitelný". Sama rovnost totiž nezdůvodňuje kněžství žen. Rovnost, která by znamenala, že "rovné je zaměnitelné" /jako čísla nebo stroje/, je pokud jde o lidi pouze právní fikcí. Může to být užitečná fikce, ale v církvi fikce odmítáme. Jeden z cílů, pro který bylo stvořeno pohlaví, je úmysl naznačit nám skryté Boží věci. Jednou z funkcí lidského snatku je vyjádření spojení Krista a církve. Nemáme moc odstranit obrazy, které Bůh nakreslil na látku naší přirozenosti a hýbat jimi jakoby byly spíš geometrickými obrazy.

Obecné mínění to nazývá "mystikou". A má pravdu. Církev uplatňuje nárok, že nese zjevení. Tento nárok by byl falešný, kdybychom chtěli odstranit kněžství. Pokud je pravdivý, pak můžeme očekávat, že v církvi najdeme prvky, které nevěřící označí za nerozumové a věřící za nadpřirozené. Musí v nich být obsaženo něco, co rozum shledává jako tajemství, přesto, že to s ním není v rozporu. Podobně skutečnost pohlaví je tajemstvím na přirozené úrovni. Tak to skutečně musí být. Anglikánská církev může zůstat církví jen tehdy, když podrží tento tajemný element. Pokud jej odvrhne a ponecháme jen to, co lze ospravedlnit běžným rozumem a shodou s obecným míněním, pak zaměňujeme Zjevení za starého ducha přirozeného náboženství.

Je bolestné být muž a muset potvrdit privilegium nebo břemeno, které křesťanství klade na naše pohlaví. Jsem si drtivě vědom, jak mnoho z nás jako skuteční jednotlivci v dějinách nemá na to, aby splnili poslání, které bylo pro nás připraveno.

Existuje staré vojenské úsloví: "Zdravíte uniformu, ne jejího nositele". Pouze nošení mužské uniformy může /z Pro-
zřetelnosti a ze Zjevení/ Pána církve reprezentovat pro
všechny tělesně a individuálně. My muži můžeme být často vel-
mi špatní kněží. Je to proto, že nejsme dostatečně mužní. Ne-
má význam upozornovat na ty, kteří nejsou dost mužní. Toto a-
le není důvodem k výměně rolí. Můžeme se stát špatnými muž-
skými partnery při tanci. To ovšem je důvodem proto, že by
muž měl spíš navštěvovat taneční a ne k tomu, že by se v ta-
nečním sále přestalo rozlišovat pohlaví a tančící by se chá-
pali jako indiferentní. Mohlo by to dokonce být procítěné,
vznešené a civilizované, pouze "... by to neodpovídalo by to
tolik věci jako tanec."

Mluvit o podobnosti církve a tance není, tak směšné, jak
by si někdo myslel. Církev má být víc podobná tančícím než
továrně nebo politické straně. Nebo přesněji: církev a tančí-
cí jsou si vzdáleně podobní. Továrna a politická strana jsou
umělé výtvary. Nejde v nich o lidské bytosti v jejich kon-
krétní celistvosti, nýbrž jen o hlasy voličů. Neužívám zde
slovo "umělý" v nějakém hanlivém smyslu. Tyto výtvary jsou
nutné, ale protože to jsou naše výtvary, můžeme je zcela li-
bovolně měnit a experimentovat s nimi. Naproti tomu tanec e-
xistuje a vyjadřuje něco přirozeného, co se týká člověka
v jeho přirozené celistvosti, totiž namlouvání. Nelze ho na-
tolik měnit. V církvi jdeme ještě dál. Nejde tam o muže a že-
ny jen pokud jde o jejich přirozenost, ale i to, že jsou jako
stíny a předobrazy něčeho, co je zcela nad naše možnosti a
nad naše poznání. A nejen, že my nakládáme s těmito skuteč-
nostmi, ale ony jednají s námi.

PŘEVŤELOVÁNÍ NEBO STĚHOVÁNÍ DUŠÍ

Mezi zmatenými názory přítomné doby, které zatemňují ve-
líké křesťanské pravdy o Bohu a člověku, se objevuje také
tento blud. Jde skutečně o blud - proto nutno k němu zaujmout
jasné stanovisko.

1. Podle stálého křesťanského učení je člověk nezaměnitelným
Božím obrazem, podobenstvím, které mu osobně dává Boží
láska. Jako každá láska, je i tato tvůrčí Boží láska bezpro-
střední, osobní a nepřenosná na něco nebo někoho jiného /srv.
Gen 1,26; 5,1n/. Písmo skutečně nezná takovou nauku, podle
níž by se člověk měnil v něco jiného nebo něco jiného v člo-
věka.
2. Člověk je tvor dějinný, jeho život v pozemské podobě za-
číná a končí. Ovšem v Boží myslí jsme od věčnosti. Tak
třeba vykládat všechna místa Písma, kde se mluví o preexis-
tenci člověka. Proto je naivní představa, že duše lidská kde-
si od věčnosti existovala než se stala lidskou duší.
3. Tuto nauku výslovně odsoudil sněm v Cařihradě r. 543. Mezi
Origenovými bludy zahrhl představu bytosti odvěkých nebo
souvěčných s Bohem /DS 410/. Také je stálé učení církve o de-
finitivním stavu člověka buď od Boha v radikálním odporu

~~odloučeného nebo neopak s Bohem navždy spojeného /stv. sněm~~
I. lyonský r. 1245 - DS 839 aj./

4. Také vykoupením v Ježíši Kristu se člověk křtem stává novým obrazem, neodvolatelným a nezaměnitelným /srv. Řím 8, 29; 1 Kor 15, 49/. "Na odhalené tvéři nás všech se zrcadlí slavná zář Páně, a tak jsme proměňováni k jeho obrazu ve stále větší slávě - to vše mocí Ducha Páně" /2 Kor 3, 18/. Jediné proměnění, které křesťanská víra zná, je proměnění v stále zřetelnější obraz, k němuž jsme byli stvořeni, k němuž jsme vykoupeni - a to mocí Ducha a následováním Krista.
5. Tímto pojetím hájí křesťanská víra nezadatelnou a neopakovatelnou důstojnost člověka. Ale v tom je obsažena jeho nepřeveditelná odpovědnost. Člověka ukazuje Boží zjevení jako jedinečného partnera Božího, svobodného a odpovědného za své mravní činy, schopného s Boží milostí i toho nejvyššího existenciálního rozhodnutí o své věčné podobě. Tuto velikost by snižovalo jakékoli "stěhování" či "převtělování". Od Boha jsme vyšli, náš návrat je k Němu, k nikomu jinému. Anebo nastane nezvratný zmar, trvalé odmítnutí Boží lásky a pád v největší možnou odloučenost, osamělost, absurdnost.
6. Mravní velikost a osobní odpovědnost člověka vylučuje předchozí nebo následné změny existence. Člověk je tím, čím jej Bůh stvořil, ničím jiným. "Milování, nyní jsme děti Boží; a ještě nevyšlo najevo, co budeme! Víme však, až se zjeví, že mu budeme podobni, protože ho spatříme takového, jaký jest" /1 Jan 3, 2/. Proměna se děje mocí Ducha: "Je-li však ve vás Kristus, pak vaše tělo sice podléhá smrti, protože jste zhřešili, ale Duch dává život, protože jste ospravedlněni" /Řím 8, 10/. Naše láska a víra jsou lidskou podmínkou pro tento výkupitelský čin Kristův a proměnu vzkříšení mocí Ducha.
7. Neznáme jiného tvora s lidskou duší než člověka; jeho "já" je nezaměnitelné a nezměnitelné. Proměna, o které mluví víra ve vzkříšení, není převtělování, stěhování, ale výsostný Boží čin, který se týká toho nejpodstatnějšího v mém "já". Idea stěhování duší nebo převtělování vychází z naivní antropologie, která představuje tělo a duši jako dvě samostatné, mnohonásobně oddělitelné "podstaty". Toto radikální oddělení duše a těla pochází z manicheismu, který chápal tělo jako žalář duše.
8. Jiný pramen je v platonismu, v jeho představě o preexistenci ducha, který žil v nebeských sférách a viděl Pravdu. Pádem z těchto sfér je od Pravdy odloučen, ale v myšlení se "rozpomíná" na pravdy, které kdysi viděl. /Faidros/ Dokona - lejším poznáním sebe vykoupí. Ale my víme, že naše myšlení není jen rozpomínání: je tvůrčí, vede k objevování, ne k rozpomínání, ukládá též rozhodnutí.
9. V myšlení je minulost, přítomnost i budoucnost. Pro některé jevy minulého /např. deja vu - zdá se nám, že jsme něco "již viděli" /, má dostatečné vysvětlení psychologie, tradice jako předávání lidských zkušeností, dědičnost genetických

informací atd. V budoucnost nám otevírá poslední výhled naděje v konečné věci já v Bohu. Nepotřebujeme sem vtahovat nesmýslnou metafyziku.

Josef Zvěřina.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo
diskuse - diskuse - diskuse - diskuse - diskuse - diskuse
oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

K ČLÁNKU "SEXUALITA A ZÁKON BOŽÍ"

Článek je inspirován myšlenkami dekretu Sv. officii "Persona humana". Tento dekret má, pokud pamatuji, intenci ryze normotvornou, t.j. zjišťuje, co se shoduje s Boží vůlí a co ne. Z tohoto důvodu byl napsán, v tom je jeho pointa.

Texty "z druhé ruky", které se dekretem inspiroují, by však měly mít ještě další pointy. Neměly by setrvávat při tom, že jinými slovy řeknou totéž, co zmíněný dekret. To už by snad bylo lepší přetisknout rovnou "Persona humana". - Myslím, že intence takových textů by měla být také interpretační, rozumějící /zejm. pokud jde o porozumění situaci současného lidstva/, pedagogická a - proč ne? - psychoterapeutická. Tuto práci totiž musí každý čtenář dekretu vykonat a dobře to cítí. V ní je mu třeba pomoci. Myslím, že i současná pastorační praxe potřebuje takové vodítko. Představuji si - doufám, že dost realisticky - že i katolický čtenář, který v sobě nepřestuje "modernistické" choutky, odloží zmíněný článek i církevní dokument, který jej inspiroval, s tísnivým pocitem, s povzdechem "jak tvrdá jest tato řeč" a s otázkou "co s tím?" - a z takových pocitů by mu měly pomáhat články "z druhé ruky" tím, že by vysvětlovaly a osvětlovaly.

Vidím, že článek "Sexualita a zákon Boží" vytýká vlastní nedostatek něčeho, oč neusiloval. Ale on o to usilovat měl, jinak jde o zbytečnou duplicitu.

Článek sugeruje jakoby rozpor mezi stanoviskem církevního magisteria a stanoviskem představitelů soudobé empirické vědy. Takový pocit není radno u čtenářů navozovat resp. posilovat, zakusili toho v minulém století ažaž. Proto by bylo třeba explicitě a kriticky zkoumat stanoviska dnešních odborníků, aby v tom bylo jasno. Tvrdí-li např. někteří odborníci, že nějaký jev je "přirozený", protože je statisticky četný, je na místě rozlišit a vysvětlit obojí pojetí přirozenosti, poukázat zřetelně na nekompetentnost těchto odborníků, případně na povahu vzniklého nedorozumění. Také však je třeba vysvětlovat, kde se vzala ta přčetnost jevů contra naturam. Je možné, že se soudobým lidstvem máme co činit podobně jako s nemocným. Tím vůbec nechci, aby byla do čtenářské mysli vnášena rovnice zlo = choroba. Chci jen poukázat např. na to, že dnešní mladý člověk, který v útlém věku nezakusil dosti rodičovské lásky a který žije v depersonalizovaném prostředí, bude mít jiné dispozice a hlavně indispozice než třeba stejně starý jedinec, který vyrůstal v "normálnějších" poměrech.

O B S A H

Pontifex - neboli stavitel mostů /-biskup-/	2
Duchovní obnova v dějinách	
Dominik - člověk evangelia /H.M.Vicaire/	6
Charismatická modlitba ve středověku /z textů H.M.Vicaire vybral a přeložil -m-/	12
Hieronymus Savonarola /F.P.Sonntag/	18
O b n o v a m y s l i	
Mimo logiku je pouze nesmysl /rozhovor s P.I.Bocheńským, Tadeusz Szyma/	28
D u c h o v n í o b n o v a d n e s	
ZÓÉ - FÓŠ	37
Modlitební skupina v charismatickém hnutí /D.Tomczyk/ ...	38
Malé stádo /G.Raiml/	42
R o k s l u ž b y ž i v o t u	
Sociologie a ekologie /Průřez studií/ /T.B./	44
Montjoie /podle brožury R.Massona/	51
Fenoméni Clivea Harrise /M. Wilczanski/	53
L i t e r a t u r a	
Litanie k Duchu svatému /Roman Brandstaetter/	56
Snack bar /NN/	59
K r o z j í m á n í	
Z mariánských rozjímání /z textu L. Evelyho/	60
Zpytování svědomí /bratr Max z Taizé/	61
E k u m e n i s m u s	
Ekumenismus podle Abraháma /kardinál Etchégeray/	64
R e c e n z e	
J.A.T. Robinson: Redating the New Testament /PDD/	68
D.Mollat: Zukunft und Gegenwart /Die Apokalypse heute ge- lesen/ /PDD/	69
A k t u a l i t y	
Kněžky v církvi? /C.S.Lewis/	71
Převtělování nebo stěhování duší? /J. Zvěřina/	75
D i s k u s e	
K článku "Sexualita a zákon Boží"	77
Oprava	78
Požadavek redakce příspěvatelům	78

- o o o -